

Türkiye'nin Ege Kıyısındaki Korunan Alanlarında Sosyo-Ekonomik Durum ve Yeni Gelir Getirici Faaliyetlerin Analizi

Türkiye'nin Ege Kıyısındaki Korunan Alanlarında Sosyo-Ekonomik Durum ve Yeni Gelir Getirici Faaliyetlerin Analizi

Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

2011

Hazırlayanlar

Ekin Keskin, Esra Başak, Uğur Yolak, Lee Thomas, Camille Bann

© 2011 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM)

Alparslan Türkeş Cad. 31. Sok. No.10 06510 Beştepe/Yenimahalle/ Ankara

Tel: +90 312 222 12 34 Fax: +90 312 222 26 61

<http://www.csb.gov.tr/gm/tabiat>

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birlik Mahallesi 415. Cadde No. 11 06610 Çankaya/Ankara

Tel: +90 312 454 1100 Fax: +90 312 496 1463 www.undp.org.tr

Güçlü Bireyler. Güçlü Toplumlar.

Bu yayının tümü veya bir kısmı, eğitim veya kar amacı gütmeyen amaçlarla telif hakkı sahibinin özel izni olmadan ancak kaynak göstermek şartıyla çoğaltılabilir. TVKGM veya UNDP bu yayını kaynak olarak gösteren herhangi bir yayının bir kopyasının iletilmesinden memnun olur. TVKGM veya UNDP'nin yazılı izni olmadan hiçbir şekilde ticari amaçlı satışı yapılamaz.

Bu eser kaynakça amacıyla şu şekilde atfedilebilir: Keskin, E., Başak, E., Yolak, U., Thomas, L., Bann, Camille (2011). Türkiye'nin Ege Kıyısındaki Korunan Alanlarında Sosyo-Ekonomik Durum ve Yeni Gelir Getirici Faaliyetlerin Analizi. Her Korunan Alan için Yeni Gelir Getirici Faaliyetlerin Ara Fizibilite Raporu- The socio-economic overview and analyses of new income generation activities at Turkish Aegean MPAs. Interim feasibility report on new income generation activities for each MPAs. Proje PIMS 3697: Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Teknik Rapor Serisi 1: 108

Bu yayın, Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteği ile yürütülen ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ortaklığında yürütülen "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" altında hazırlanmıştır.

Teknik Rapor Serisi: 1

Yazarlar: Ekin Keskin, Esra Başak, Uğur Yolak, Lee Thomas, Camille Bann

Düzeltilen: Gülhan Badur Özden, Güner Ergün, Ebru Yazıcı, Suna Kirtik, Harun Güçlüsoy

Kapak ve Düzen Tasarımı: Evren Çağlayan

Orijinalinden Türkçeye Çeviri: Ekin Keskin

Kapak Fotoğrafları: Balık ağlarını donatan kadınlar, Harun Güçlüsoy

Yelkenli, TVKGM Arşivi

Yassıca Adaları, TVKGM Arşivi

Fotoğraflar: 1-6, 8, 10-12, 14, 18-19, 21, 23, 24. TVKGM Arşivi

7, 9, 13, 15-17, 20, 22. Harun Güçlüsoy

Bu belge Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, GEF ve Birleşmiş Milletlerin resmi bir belgesi olarak düşünülmemelidir.

Önsöz

Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde doğal yapısı ve iklimsel koşulları nedeniyle kıyı alanları büyük bir biyolojik çeşitliliğe sahip olup bu alanlara ilişkin sorunlar gün geçtikçe artmaktadır. Son yıllarda hızlı kentleşme, sanayileşme, turizm, ikinci konut vb. gelişmelerden dolayı çarpık yapılaşma ve plansız gelişme yaşanmakta, kıyı ve deniz alanları bu sorunlardan ciddi anlamda etkilenmektedir.

Özellikle ekonomik alanlardaki gelişmeler deniz taşımacılığını da arttırmakta kalkınma, barınma, ticaret, rekreasyon ve temel ihtiyaçları karşılamak için kıyı ve deniz alanlarının kullanımına bağlılık gitgide artmaktadır. Bunun yanı sıra hızlı kentleşmenin ve yapılaşmanın kıyı alanları üzerindeki baskısı kumul, tuzcul ve bataklık alanların kaybı, kıyı ve deniz kirliliği, kıyı ekosisteminin kaybı ve bozulması gibi birçok sonucu doğurmaktadır. Kıyı ve deniz alanlarının biyolojik çeşitliliği ve verimliliği giderek artan bir baskıya maruz kalarak, bu alanlarda telafisi mümkün olmayan zararlar oluşturmaktadır.

Korunması gerekli en önemli değerlerimizden olan kıyı ve deniz alanları üzerindeki bu baskıların giderilmesine ve bu sorunların çözümüne yönelik olarak bu alanların sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde, doğal yapısını bozmadan, koruma ve kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi amacıyla; temelde etkin bir uygulama ve denetim süreci içeren bir yapısal düzenleme ve altyapı oluşturulması, ilgili tüm kurum ve kuruluşların kapasitelerinin bu yapısal düzenleme uyarınca artırılması, tüm paydaşlar arasında işbirliğinin ve koordinasyonun artırılması, etkin ve verimli bir iş programı ve finansal kaynak modeli oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tüm bu hususların bilinciyle, 8.592 km kıyı uzunluğuna sahip ülkemizin kıyı ve deniz alanlarında ulusal mevzuatımız ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle nesli tehdit ve tehlike altındaki tür ve habitatların araştırılması ve korunması, kıyı ve deniz alanları biyolojik çeşitliliklerinin araştırılması, önemli koy ve körfezlerin deniz üstü araçları taşıma kapasitesinin belirlenmesi, koruma kullanma esaslarının belirlenmesi, bütünleşik kıyı alanı yönetimine yönelik çalışmalarla, bu alanların karşı karşıya olduğu sorunları

asgariye indirmek için azami ölçüde gayret sarf etmektedir.

Kıyı ve deniz kaynaklarının korunması gelişen küresel bir öncelik olması nedeniyle Deniz Koruma Alanları kavramı da büyük ölçüde yayılmakta olup bu kavramın ülkemizde öneminin farkındalığı noktasında önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Genel Müdürlüğümüz, 2009-2013 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın uygulayıcı ortaklığında yürüttüğü "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının Güçlendirilmesi" büyük ölçekli GEF Projesi ile, Türkiye karasularındaki denizel biyolojik çeşitliliğin korunması, kıyı ve deniz koruma alanları veri ağının yapılandırılması ve ekolojik hizmet fonksiyonlarının etkin ve sürdürülebilir yönetimle etkin kılınmasında uzun vadeli çözüm için ilk adımı atmıştır.

Proje kapsamında hazırlanan deniz ve kıyı koruma alanlarında ekonomik analiz, balıkçılık sosyo-ekonomisi de dahil olmak üzere sosyo-ekonomik araştırmalar, hassas alanların belirlenmesi, ekonomik prensiplerin planlamaya entegrasyonu, finansal sürdürülebilirlik, deniz araçlarından kaynaklanan kirlenmelerin azaltılması ile alternatif geçim kaynaklarını kapsayan teknik çalışma raporları serisinin;

- Mevcut kıyı ve deniz alanlarının daha etkin yönetimi ve öncelikle yeni kıyı ve deniz alanlarının kurulması için sorumlu kurumların ihtiyaç duyduğu iç yapı ve kapasitenin güçlendirilmesi,
- Deniz koruma alanları planlama ve yönetim sisteminin etkin iş planlaması, yeterli etkin yönetim maliyeti ve gelir üretim düzeyine imkan vermesinin sağlanması,
- Kıyı ve deniz koruma alanlarının çok amaçlı kullanımını içinde ekonomik faaliyetlerin yönetimi ve düzenlenmesi için kurumlar arası koordinasyon mekanizmasının sağlanması,

konularında 3 ana sonuca hizmet etmesi hedeflenmekte olup bu kapsamda bilgilerinize sunulmaktadır.

Osman İYİMAYA
Genel Müdür

Teşekkür

Çalışmanın yazarları Proje alanlarında yapılan ziyaretlerin organizasyonu için Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'ne (daha önceki kurumsal yapı olan mülga Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığına) ve UNDP'ye teşekkürlerini sunarlar. Ayrıca saha çalışmaları sırasında sağladıkları rehberlik için ilgili Genel Müdürlüklerin çalışanlarına şükranlarını iletirler. Yazarlar ayrıca, görüş, öneri ve sağladıkları belgeler ile bu çalışmanın şekillenmesine yardımcı olan yerel ve ulusal düzeyde çeşitli kurum, kuruluş, işletme ve sivil sektörden tüm katılımcılara ve katkıda bulunanlara (Ek I'de Listede) teşekkürlerini sunarlar.

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
DAÇEV	Datça Çevre ve Turizm Derneği
DKMPGM	Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
FETAV	Fethiye Turizm, Tanıtım, Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı
GEF	Küresel Çevre Fonu
GEKA	Güney Ege Kalkınma Ajansı
IZKA	İzmir Kalkınma Ajansı
KDKA	Kıyı ve Deniz Koruma Alanları
MARTAB	Marmaris Turizm Alanı Altyapı Hizmet Birliği
ÖÇK(K)(B)	Özel Çevre Koruma (Kurumu) (Başkanlığı)
ORKÖY	Orman Köy İlişkileri
TKB	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
TL	Türk Lirası
TVKGM	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
BKAY	Bütünleşik Kıyı Alan Yönetimi

İçindekiler

Önsöziii
Teşekkür.iv
Kısaltmalariv
İçindekilerv
GİRİŞ1
1.1 Raporda Analiz Edilen Temel Sektörler2
1.2. Metodoloji3
1.3. Rapor Yapısı4
KURUMSAL BAKIŞ: PAYDAŞLAR5
2.1 Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı (ÖÇKKB)6
2.2. Çevre ve Orman Bakanlığı Bakanlığı.6
2.3. Orman Genel Müdürlüğü.7
2.4. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPGM)7
2.5. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı (TKB)8
2.6. Kültür ve Turizm Bakanlığı8
2.7. Sahil Güvenlik Komutanlığı9
2.8. Deniz Ticaret Odası10
2.9. Kalkınma Ajansları10
ALTI ALAN İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER11
3.1 FETHİYE - GÖCEK ÖÇK BÖLGESİ.12
3.2 KÖYCEĞİZ - DALYAN ÖÇK BÖLGESİ18
3.3 DATÇA-BOZBURUN ÖÇK BÖLGESİ21
3.4 G Ö K O V A ÖÇK BÖLGESİ29
3.5 FOÇA ÖÇK BÖLGESİ31
3.6 AYVALIK ADALARI TABİAT PARKI35
BULGULAR38
4.1 FETHİYE - GÖCEK ÖÇK BÖLGESİ40
4.1.1 Tarım40
4.1.2. Balıkçılık.43
4.1.3. Turizm.43
4.1.4. ÖÇKKB Faaliyetleri44
4.1.5. Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler45

4.2 KÖYCEĞİZ - DALYAN ÖÇK BÖLGESİ	47
4.2.1 Tarım	47
4.2.2 Balıkçılık	50
4.2.3 Turizm	52
4.2.4 ÖÇKKB Faaliyetleri	53
4.2.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler	53
4.3 DATÇA-BOZBURUN ÖÇK BÖLGESİ	54
4.3.1 Tarım	54
4.3.2 Balıkçılık	58
4.3.3 Turizm	58
4.3.4 ÖÇKKB Faaliyetleri	59
4.3.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler	59
4.4 G Ö K O V A ÖÇK BÖLGESİ	60
4.4.1 Tarım	60
4.4.2 Balıkçılık	60
4.4.3 Turizm	60
4.4.4 ÖÇKKB Faaliyetleri	62
4.4.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler	62
4.5 FOÇA ÖÇK BÖLGESİ	64
4.5.1 Tarım	64
4.5.2 Balıkçılık	65
4.5.3 Turizm	66
4.5.4 ÖÇKKB Faaliyetleri	67
4.5.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler	67
4.6 AYVALIK ADALARI TABİAT PARKI	69
4.6.1 Tarım	69
4.6.2 Balıkçılık	69
4.6.3 Turizm	70
4.6.4 Mevcut Durum	70
4.6.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler	71
4.7 ÇALIŞMANIN SINIRLAMALARI	72
SONUÇ	73
KAYNAKÇA	76
EK I	78
EK II	84
EK III	85
EK IV	89

Harita Listesi

Harita 1. Proje uygulama alanları11
Harita 2. Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi Sınırları (kaynak: ÖÇKKB)12
Harita 3. Köyceğiz-Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Sınırları (kaynak: ÖÇKKB)18
Harita 4. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi (kaynak: ÖÇKKB)21
Harita 5. Gökova ÖÇK BÖLGESİ Sınırları (kaynak: ÖÇKKB)29
Harita 6. Foça ÖÇK BÖLGESİ Sınırları (Kaynak: ÖÇKKB)31
Harita 7. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Sınırları (Kaynak:DKMPGM)35

Kutu Listesi

Kutu 1. Orman Köy İlişkileri- ORKÖY 7
Kutu 2. Mavi Kart Sistemi -Göcek.44
Kutu 3. Alternatif Tatil Örnekleri Fethiye Huzur Vadisi (Yoga Tatilleri)45
Kutu 4. İpek böceği yetiştiriciliği - Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi50
Kutu 5. Köyceğiz Lagün sisteminde balıkçılık51
Kutu 6. Datça Organik Bademleri - Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi57
Kutu 7. Sındı Tarımsal Kooperatifinin Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi57
Kutu 8. Gökova Rüzgar Sporları61
Kutu 9. Club Med Foça Fransız Tatil Köyü.66
Kutu 10. Çöpmadam (Ayvalık)71

Tablo Listesi

Tablo 1. Fethiye - Göcek ÖÇK Bölgesi Bölge Nüfusu(2009)	14
Tablo 2. Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi Yıllara göre Nüfus Dağılımı (1970-2009)	14
Tablo 3. Eğitim Bilgisi -Fethiye 2009	15
Tablo 4. Fethiye - Göcek ÖÇK Bölgesi Köy Yerleşim Özet Sosyo - Ekonomik Yapı	16
Tablo 5. Fethiye - Göcek ÖÇK Bölgesi Belediye Yerleşim Özet Sosyo - Ekonomik Yapı	17
Tablo 6. Sosyo Ekonomik Göstergeler	19
Tablo 7. Datça - Bozburun ÖÇK Bölgesi Bölge Nüfusu (2009)	23
Tablo 8. Datça - Bozburun ÖÇK Bölgesi Yıllara Göre Nüfus Dağılımı	24
Tablo 9. Datça'da Eğitim Durumu, 2009	25
Tablo 10. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi Datça İlçesi Özet Sosyo-Ekonomik Yapı	26
Tablo 11. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi Bozburun Beldesi Özet Sosyo-Ekonomik Yapı	27
Tablo 12. Datça - Bozburun ÖÇK Bölgesi Marmaris İlçesi Köyleri Özet Sosyo-Ekonomik Yapı	28
Tablo 13. Foça ÖÇK Bölgesi Nüfusu ve Dağılımı	33
Tablo 14. Foça Nüfusu Eğitim Durumu	34
Tablo 15. Fethiye'de Tarla Bitkileri Üretimi (1991-2009)	40
Tablo 16. Yıllara Göre Fethiye İlçesi'nde Hasat Yapılan Arazi Miktarları (1991-2009)	40
Tablo 17. Fethiye İlçesi Örtüaltı Tarım Alanı ve Üretim Miktarı -2009.	41
Tablo 18. Meyve Ağaçları Sayıları- Fethiye	41
Tablo 19. Meyve Üretimi ve Ağaç Sayıları - Fethiye (1991-2009).	42
Tablo 20. Fethiye Sebze Üretimi(1991 - 2009)	42
Tablo 21. Fethiye'de Hayvancılık (1991-2009)	43
Tablo 22. 2009 Yılı Muğla İli Turist Sayıları	43
Tablo 23. Kira Gelirleri - Fethiye Göcek ÖÇK Bölgesi	44
Tablo 24. Köyceğiz ve Ortaca İlçelerindeki Ürünlerin Alan Dağılımı	47
Tablo 25. Meyve Üretimi - Köyceğiz ve Ortaca	48
Tablo 26. Tarla Bitkileri Üretimi - Köyceğiz ve Ortaca	49
Tablo 27. Bal Üretimi - Köyceğiz ve Ortaca	49
Tablo 28. Hayvan Sayıları Köyceğiz ve Ortaca Not: (tablo gözden geçirilecek..	50
Tablo 29. Süt Üretimi - Köyceğiz ve Ortaca	50
Tablo 30. Kira Gelirleri - Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ	53
Tablo 31. Hasat Alanı - Datça (1991-2009)	54
Tablo 32. Hasat Alanı -Marmaris (1991-2009)	54
Tablo 33. Meyve Üretimi ve Ağaç Sayıları Datça (1991-2009)	55
Tablo 34. Meyve Üretimi ve Ağaç Sayıları - Marmaris (1991-2009).	55
Tablo 35. Hayvancılık-Datça (1991-2009).	56
Tablo 36. Hayvancılık - Marmaris (1991-2009)	56
Tablo 37. Turist Sayısı - Muğla 2009	58

Tablo 38. Kira Gelirleri - Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi59
Tablo 39. Kira Gelirleri - Gökova ÖÇK Bölgesi62
Tablo 40. Foça Tarımsal Alan64
Tablo 41. Arıcılık – Foça64
Tablo 42. Hayvancılık- Foça65
Tablo 43. Balık Çeşitleri Foça65
Tablo 44. Yatak Kapasitesi- Foça66
Tablo 45. Turist Sayıları, Gecelik, Kalma Uzunluğu, Doluluk Oranları (2001-2007) Foça67

Fotoğraf Listesi (Ekin Keskin)

Fotoğraf 1. Göcek İnce Plajı43
Fotoğraf 2. Kayaköy Kilimleri44
Fotoğraf 3. Defne İşleyen Kadınlar-Toparlar Köyü47
Fotoğraf 4. Tekne Turları Dalyan52
Fotoğraf 5. Badem Kıran Kadınlar - Datça57
Fotoğraf 6. Sındı Tarımsal Kooperatının Ürünleri57
Fotoğraf 7. S.S. Akyaka Su Ürünleri Kooperatifinden Değişik Balık Çeşitleri60
Fotoğraf 8. Çınar Plajının Görüntüsü (Günübirlik)62
Fotoğraf 9. Foça'da Pers Anıtı66
Fotoğraf 10. Foça'da bir Plaj67
Fotoğraf 11. Ayvalık Limanında Balıkçı Tekneleri69
Fotoğraf 12. Çöpmadam'ın El Yapımı Ürünleri71

Yönetici Özeti

“Türkiye’nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi”nin 3 ana hedefi bulunmaktadır:

- Mevcut Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının daha etkin yönetimi ve yeni Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının kurulmasının önceliklendirilmesi için sorumlu kurumların ihtiyaç duyduğu kurumsal yapı ve kapasite güçlendirilmesi,
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanları için finansal planlama ve yönetim sistemleri geliştirilmesi ve uygulanması ile etkin iş planlaması, yeterli gelir üretimi ve etkin yönetim maliyetinin sağlanması,
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının çok amaçlı kullanım alanlarında, ekonomik faaliyetlerin yönetimi ve düzenlenmesi için kurumlar arası koordinasyon mekanizmasının uygulamaya konması.

Yukarıdaki hedefler esas alınarak, bu rapor 6 uygulama alanında gelir getirici faaliyetler konusunda yapılmış bir ön çalışmadan oluşmaktadır. Proje uygulama alanları şöyledir:

1. Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi
2. Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi
3. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi
4. Gökova ÖÇK Bölgesi
5. Foça ÖÇK Bölgesi
6. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı

Bu çalışmanın başında yerel uzmanlar tarafından literatür araştırması ve alanlarla ilgili bir ön bilgi taraması yapılmıştır. Bir sonraki aşama saha çalışmaları ile devam etmiş ve sonrasında toplanan bilgiler sentezlenerek, bu ön rapor ortaya çıkmıştır. Bu rapor 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş kısmıdır. İkinci bölümde sözkonusu alanlarda, günlük aktivitelerde söz sahibi olan paydaşlarla ilgili bilgiler aktarılmıştır. Üçüncü bölümde alanları tanıtıcı ön bilgi verilmektedir. Dördüncü bölüm, yapılan literatür taraması ve görüşmeler sonucunda elde edilen bilgileri her alan için 3 ana başlık altında incelemekte; tarım, balıkçılık ve turizm alanlarında şu anda geçerli

olan gelir getirici faaliyetler hakkında bilgi aktarmaktadır. Bu bölümde ÖÇKKB için varolan gelir getiren faaliyetlerden söz edilerek, gelir getirici faaliyetler içerisinde potansiyeli olan ve sürdürülebilir olarak seçilen öneriler hem ÖÇKKB hem de diğer başlıklar altında verilmektedir. Son bölümde raporun bulguları özetlenmekte ve dikkat edilmesi gereken noktalar değerlendirilmektedir.

Yapılan saha çalışmaları kapsamında; 11-25 Ağustos 2010 tarihleri arasında pazar araştırma uzmanı, yerel finans uzmanı ile beraber Muğla İli’ne bağlı 4 alanda, (Datça-Bozburun, Gökova, Köyceğiz-Dalyan ve Fethiye-Göcek’de) görüşme ve gözlemlerde bulunmuştur. 13-17 Eylül 2010 tarihleri arasında ise pazarlama uzmanı, yerel çevre ekonomisi ve yönetimi uzmanı ile birlikte Foça ÖÇKB ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkında görüşme ve gözlemler gerçekleştirilmiştir. 6 alanda yapılan toplam görüşme sayısı 132’dir. Görüşmelerde bölgelerde yer alan gelir getirici faaliyetlerin yanı sıra; potansiyel yerli ürün satışı, ekoturizm ve dalış turizmi gibi yeni ekonomik faaliyetlerden sağlanabilecek gelir artırıcı faaliyetler konusunda yerel paydaşlardan bilgi alınmıştır. Yerel paydaşlar kamu sektörünün temsilcileri (tarım, turizm müdürlükleri, vb.), özel sektör (işletmeler), sivil toplum örgütleri, kooperatifler ve köy muhtarları şeklinde özetlenebilir (Ek 1’de detaylı liste verilmektedir). Kısaca, adı geçen alanlarda temel gelir getirici faaliyetler üç ana başlık altında incelenmiştir; tarım, balıkçılık ve turizm. Bu ön raporda gelir getirici faaliyetlerin yanısıra kıyı kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlamak için pek çok konu ele alınmıştır (örneğin balıkçılık alanındaki sıkıntılar çok yoğun bir şekilde gündeme gelmiştir). Yapılan çalışma sonucunda aşağıdaki ana konular ve zorluklar ortaya çıkmıştır:

1. Farklı paydaşlar arasında daha iyi bir yatay ve dikey koordinasyonun sağlanması gerektiği,
2. Denizcilik faaliyetlerinde, balıkçılık açısından artan kirlilik ile beraber diğer tehdit ve zorluklar (örneğin azalan kaynaklar),
3. Kentleşme (göç) ve turizm gelişimi karşısında artan baskıyla baş edebilme (örneğin tarımsal üretim ile yerel kültürel ürün üretiminde çeşitliliğinin ve miktarın azalması),

4. Kültürel ve tarihi miras alanlarının korunmasının önemi,
5. Az gelişmiş altyapı sistemlerinin pek çok alanda çevresel ve sosyal bir tehdit oluşturması (karasal atıklar, atık sular, sanayi dahil).

Sonuç olarak, tüm bölgelerde görüşülen kişiler tarafından gelir getirici faaliyetler konusunda çok değişik öneriler teklif edilmiştir. Geleneksel deniz ve güneş turizminin çeşitlendirilmesi gerektiği yönünde çok fazla görüş alınmıştır. Bunlar arasında dalış alanlarının artırılmasından başlayarak; ekoturizmin geliştirilmesi çerçevesinde trekking/ yürüyüş güzergahlarının belirlenmesi, tarihi ve kültürel yerler hakkında bilgi edinilmesi, kuş gözlemleri yapılması; agro-turizmin geliştirilmesi için örneğin geleneksel yemek pişirme ya da tarım yöntemleri veya yerel el sanatlarının nasıl yapıldığının görülmesi sıralanabilir. Farklı paydaşlar ile yapılan görüşmeler sonucunda; bölgelerin agro-turizm ve

ekoturizm açısından zengin olduğu belirlenmiştir ve ana fizibilite raporunda bunların daha detaylı bir şekilde analiz edilebileceği düşünülmektedir. Bu turizm çeşitliliğinin hem tarımsal katkı hem de çevre bilincinin sağlanması anlamında alanlarda sürdürülebilir “Yeni Gelir Getirici Faaliyetler” sunabileceği öngörülmektedir. Ancak, bunun başarılı olabilmesi için aşağıdan yukarıya yaklaşımın (örneğin çiftçilerin katkılarının sağlanması) ve kurumlar arası işbirliği çok önemlidir. Son olarak, raporda ÖÇKKB için de yeni günü birlik alanların düzenlenmesi ve yeni iskele ile şamandıra ihtiyaçları belirtilmekte ve kurum için dikkat edilmesi gereken hususlara (kapasite eksikliği vb.) dikkat çekilmektedir. Bu raporun devamında, yerel uzmanlar 6 proje alanı için “sürdürülebilir ve çevre dostu olan ortak veya bireysel ekonomik faaliyetler” in bir listesini (aktivite 2.4.8) hazırlayacaklar ve öne çıkan konular fizibilite raporunda detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Executive Summary

“Strengthening Protected Area Network of Turkey: Catalyzing Sustainability of Marine and Coastal Protected Areas Project” (between 2009-2013) aim to facilitate expansion of the national system of marine and coastal protected areas and improve its management effectiveness.

The project aims to achieve the following outcomes:

- Responsible institutions have the capacities and internal structure needed for prioritizing the establishment of new MCPAs and for more effectively managing existing MCPAs
- MCPA financial planning and management systems are facilitating effective business planning, adequate levels of revenue generation and cost-effective management
- Inter-agency coordination mechanisms in place to regulate and manage economic activities within multiple use areas of the MCPAs

Focusing on the main targets, this report is comprised of a preliminary study on the individual revenue-generating activities for the six pilot project sites which are:

1. Fethiye-Göcek SEPA
2. Köyceğiz-Dalyan SEPA
3. Datça-Bozburun SEPA
4. Gökova SEPA
5. Foça SEPA
6. Ayvalık Adaları Nature Park

Interim Feasibility Study was designed and undertaken by literature review and preliminary information research on the areas by the local experts. Following, field work is conducted and collected information synthesized. This report is produced as a result of these actions. The report is made out of 5 chapters. The first chapter is reserved for introduction. In the second chapter, information related to stakeholders’ daily active roles in these areas is provided. Third chapter provides representative preliminary information related to the areas. In the fourth chapter, information related to economic up-to-date activities including agriculture, fishery and tourism is represented. These information is summoned from literature review and local meetings. In this chapter, the revenue-generating activities in EPASA is presented, revenue-generating activities

with a success potential and sustainably selected suggestions are presented for EPASA and other chapters. In the last chapter, the findings are summarized and important points are evaluated.

Within the extent of field studies; economic research expert, local financial expert performed local meetings and observations in 4 selected areas (Datça-Bozburun, Gökova, Köyceğiz-Dalyan and Fethiye-Göcek) in the Muğla Province in between 11-25th August, 2010. Marketing expert, local environmental economist and environmental management expert performed local meetings and observations in Foça SEPA and Ayvalık Islands Nature Park in between 13-17 September 2010. There are 132 meetings organized in the 6 selected pilot areas. In the meetings, current economic activities and other alternatives such as potential local products marketing, ecotourism and diving tourism are discussed with local stakeholders. Local stakeholders can be described as public representatives (agriculture, tourism administrative, etc.), private sector (local facilities), NGOs, cooperatives and village administrators (A detailed list is provided in Annex-1). In short, revenue-generating activities are evaluated under three major titles; agriculture, fishery and tourism. This preliminary report also evaluated some local issues about coastal resources sustainable use other than revenue-generating activities (for example problems related to fishing areas are mentioned extensively). As a result of the research, main issues and challenges mentioned below are determined:

1. The need of a better horizontal and vertical coordination between different stakeholders,
2. Threats and challenges related to marine activities and fishery in addition to increasing pollution (for example degrading resources),
3. Coping with the increasing pressure of urbanization (immigration) and tourism development (for example degradation of diversity and amount of local cultural manufacturing with agricultural production),

4. Importance of cultural and historical heritage areas protection,

5. Environmental and social threats as a result of underdeveloped infrastructure systems (including solid waste, waste water, industrial waste)

In conclusion, many different suggestions about revenue-generating activities came out of local stakeholders' meetings in different areas. Many suggestions gathered at around typical sea and sun related tourism alternatives. Among these, increasing diving areas, developing trekking tracks within the eco-tourism development, getting more information about historical and cultural places, bird watching, investing in practices of local cooking, agriculture or handicraft for agro-cultural development in the areas can be summarized. As a result of meetings with different stakeholders, agro-tourism and eco-tourism wise richness of the regions are concluded and a more detailed analysis of these activities can be drawn in the main feasibility report. Such kind of tourism diversity can serve for sustainable "New Revenue-Generating Activities" as being both agricultural profitable and environmental awareness raising. However, a bottom-to-top approach (for example getting the contribution of farmers) and collaboration between institutions are essential for the success of such movement. Finally, critical issues related to EPASA (lack of capacity etc.), which can be described as establishment of new excursion areas for local tourists and the need of new piers and buoys are highlighted in the report. In pursuit of this report, the list of "sustainable and environmental friendly collaborative and individual economic activities" (activity 2.4.8) will be prepared for 6 projects areas and highlighted subjects will be detailed in the feasibility report.

GİRİŞ

Türkiye'nin uzun kıyı şeridi boyunca yer alan deniz alanlarında çok çeşitli ve dünyaca öneme sahip benzersiz biyolojik çeşitliliği olan bir çok alan bulunmaktadır (UNDP, 2009). Ancak bu deniz alanları ve kıyılarda gün geçtikçe artan nüfus ve şehirleşme, plansız deniz/kıyı kullanımı değerli habitatların ve türlerin kaybına neden olmaktadır. Korunan alanların, denizel biyolojik çeşitliliği tehdit eden faktörleri ortadan kaldırma yönünde potansiyel olarak önemli, ancak henüz gerçekleşmemiş bir rolü bulunmaktadır (a.g.e). Yukarıda belirtilen konuları ele almak amacıyla 2009 yılında, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı (ÖÇKKB), Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (TKB) ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPGM) ile işbirliği içinde "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi"ni başlatmıştır. Türkiye'nin karasularında deniz biyolojik çeşitliliğinin korunması için uzun vadeli çözüm; Deniz ve Kıyı Koruma Alanları (DKKA) ağının yeniden düzenlenerek, etkin ve sürdürülebilir bir yönetim ile ekolojik faaliyetlerin iyileştirilerek, biyolojik çeşitliliğinin korunması için yeniden tasarlanmasıdır. Bu çabanın önemli bir yönü, yönetim maliyetlerini karşılamak için gelir getirici olanakları da içeren sürdürülebilir mali mekanizmalardır.

DKKA için gelir getirici faaliyetler, sadece yerel ekonomik kalkınma açısından değil aynı zamanda bunların kullanım ve yönetim biçimlerinin üretken ve değerli ekosistemler üzerinde gösterdikleri etkiler nedeniyle de önemlidir. Türkiye'de deniz ve kıyı ekosistemlerinin, dünyanın en üretken olanları arasında olduğunun ve bu sistemlerden elde edilen önemli sosyo-ekonomik getirilerin bulunduğu altının çizilmesinde fayda vardır (UNEP, 2006). Bu çalışma, yukarıda açıklanan büyük projenin bir parçasıdır; temel amacı Türkiye'nin Batı sahillerinde yer alan ve Projenin altı pilot alanı olarak seçilen yerlerde sürdürülebilir gelir getirici faaliyetleri tespit etmektir. Bu alanlar, Fethiye-Göcek, Köyceğiz-Dalyan, Datça-Bozburun, Gökova, Foça Özel Çevre Koruma Bölgeleri ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkıdır.

Rapor alternatif geçim yaratan ve/veya mevcut faaliyetlere değer katan gelir getirici faaliyetler üzerinde durmaktadır. Genel olarak, bu faaliyetler üç ana başlık altında incelenmiştir : Tarım, Turizm ve Balıkçılık. Ayrıca, rapor Çevre ve Orman

Bakanlığı ve ÖÇKKB için potansiyel gelir getirici faaliyetleri vurgulamaktadır.

1.1 Raporda Analiz Edilen Temel Sektörler

Çalışma alanlarında önde gelen ekonomik sektörlerden biri olan turizm, gelir getirici faaliyetler arasında diğer sektörlerle kıyasla daha fazla katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Küresel turizmin en hızlı büyüyen alt sektörlerinden biri olan kıyı turizminde (UNEP, 2006), 1980 yılından itibaren Türkiye’de bir patlama yaşanmıştır. Turistik faaliyetlerin çoğunluğu Akdeniz ve Ege kıyı bölgelerinde yoğunlaşmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007). 2009 yılında, en çok yabancı ziyaretçi alan ülkeler arasında yeralan Türkiye, 25,5 milyon turist ile 7. sıraya yükselmiş ve turizme dayanan gelirleri 21,3 milyon ABD dolarına ulaşmıştır (Dünya Turizm Örgütü, 2009).

Eşsiz doğal ve kültürel mekanlar içeren projenin tüm alanları, kendi bölgelerinde turizmde birer lider haline gelebilirler. Bugüne kadar turizm sektöründe bu alanlar öncelikli olarak doğal özellikleri (plajlar, manzara, olumlu hava koşulları vb.) ile öne geçmiş ve turistler bu alanları yaz tatili için ziyaret etmiştir. Altı çalışma alanında tur şirketleri, benzer günlük gezi seçenekleri sunan tekne gezileri düzenlemektedir. Marinalar da turizm ilgili faaliyetler içinde önemli bir yere sahiptir. Fethiye Sosyo-Ekonomik Raporuna göre, son yıllarda Türkiye’de marinalara ciddi yatırımlar yapılmıştır (Fethiye Sosyo-Ekonomik Raporu, 2010). Yat turizmi talebi Fransız, İtalyan ve İspanyol sahillerinin doygunluğa ulaşması ile daha temiz sahillere doğru kaymıştır. Benzer şekilde Türkiye kıyıları da yat ve yelken turizmi için önemli rotalar haline gelmiştir.

Çalışma alanlarında önemli bir diğer deniz tabanlı turizm aktivitesi dalıştır. Başlıca dalış merkezleri Akdeniz’de yer almakta, projenin pilot bölgeleri içerisinde bulunan Fethiye, Ölüdeniz ve Ayvalık’ta yoğun dalış turizmi yapılmaktadır. Sualtı manzaraları, tüneller, mağaralar ve kayalık tepe noktası gibi farklılıklarla, bunları keşfetmek isteyenler için çok değerli, cazip yerlerdir.

Son zamanlarda, çarpık kentsel gelişmeler, çevre kirliliği ve doğal habitatlar üzerindeki baskıların artması ile geleceği tehlikeye giren turizmin sadece güneş ve plaj odaklı olmaktan çıkarılıp, çeşitlendirilmesi gerektiği hem kamu ve özel sektör tarafından kabul edilmektedir (Turizm Bakanlığı, 2007). Yapılan saha çalışmaları sırasında da kitle turizminin alternatif faaliyetler ile zenginleştirilmesi gerektiği yönünde bir ihtiyaç bulunduğu tespit edilmiştir. Bu alanlarda kara ve deniz üzerinde yapılabilecek doğa bazlı gezi/spor faaliyetleri, tarıma dayalı çiftlik ziyaretleri ve kültürel/ arkeolojik ziyaretler gibi turizm ile ilgili daha geniş olanaklar sunularak, henüz değerlendirilmeyen potansiyeller çeşitlendirilebilir.

Altı pilot alanda da tarım, yöre ekonomilerine önemli katkıda bulunmakta ve aynı zamanda hane gelirlerine katkı sağlamaktadır. Türkiye ekonomisinin itici güçleri arasında başta gelen tarım, kırsal kesimde ülkedeki işgücünün yaklaşık %25’ini oluşturmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2010). Sadece Ege bölgesinde tarımın gelir içindeki payı %28’dir (GEKA, 2010). Bunun yanı sıra, kırsal turizm de gün geçtikçe artan bir talep olması nedeniyle Türkiye’deki geleneksel tarım uygulamaları turizmin gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) tarafından yapılan çalışmada da Muğla İli için desteklenecek öncelikli sektör olarak organik tarım ve ekoturizm öngörülmektedir. Ege sahilinde çam fıstığı, zeytin, şifalı otlar, narenciye ve diğer meyveler ile bal üretimi için arıların yetiştirilmesi gibi geleneksel tarımın uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Tüm çalışma alanlarında zeytinyağı üretimi ve zeytin yetiştiriciliği tarihi dönemlere kadar uzanmaktadır. Ayrıca alanlarda organik tarım yöntemleri kullanılarak değer katılmış ürünler veya özel olarak “gurme” ya da “organik” paketlenmiş özel ürünler için potansiyel bulunmaktadır.

Çalışma alanlarında üçüncü öne çıkan ekonomik sektör balıkçılıktır. Güney Marmara bölgesinde ihraç edilen ürünler içerisinde imalat ve madencilikten sonra su ürünleri üçüncü olarak gelmektedir (GEKA, 2010). Aynı şekilde dört korunan alanın yer aldığı Muğla İli’nde, 2009 verilerine göre su ve hayvan ürünleri ihracatından, yaklaşık 50

milyon ABD Doları gelir sağlamıştır (a.g.e). Ege Bölgesindeki balıkların % 20'sinin Foça'dan sağlandığı bilgisi raporlarda yer almaktadır (İZKA, 2009). Ayvalık'ta, 2010 yılının ilk dokuz ayında 25.000 ton balık avlanmış ve 2010 yılında yurtdışına ihracat 4.835.236 ABD Doları tutarında olmuştur (Ayvalık Tarım İlçe Müdürlüğü, 2010).

Çalışma alanlarında balıkçılık halen yerel balıkçılar tarafından küçük ölçekli olarak yapılmaktadır. Küçük ölçekli balıkçılık sayesinde yöre halkı geçimlerini ve gıda maddelerini sağlamaktadır. Ancak geleneksel balıkçılık uygulamaları, kaynaklar üzerinde aşırı baskı yaratan ve her geçen gün sayıları artan büyük troller ile rekabet edememektedirler. Hukuki olarak belirlenen deniz koruma bölgeleri dışında avlanan trollerin, besin zinciri üzerindeki yerel ve bölgesel etkileri henüz iyi anlaşılamamıştır.

Bu rapor, karar vericiler, özel yatırımcılar, yerel yönetimler ve kıyı alanlarında sürdürülebilir gelir getirici faaliyetler ile ilgili finans sağlayan kuruluşlar da dahil olmak üzere geniş bir paydaş topluluğuna bilgi sağlayacaktır.

Raporun veri eksikliği ve buna bağlı olarak da ayrıntılı olarak analiz eksikliğine dayalı sınırlamaları kabul edilmelidir. Bu rapor, konunun her yönden ele alındığı iddiasında değilse de, bölgelerin mevcut durumu geniş bir şekilde incelenerek, sürdürülebilir kalkınma için bir başlangıç noktası olabilecek söz konusu faaliyet konuları ve eksiklikleri belirlenmektedir. Ayrıca potansiyel gelir getirici faaliyetler ile ilgili daha önceden yapılmış herhangi bir fizibilite çalışması ya da iş planı bulunmaması da dikkate alınmalıdır; yürütülen bazı çalışmalar (devam eden) henüz bitmemiştir. Çalışmada, bir veya iki belirli faaliyetin ayrıntılı olarak değerlendirilmesi yerine bir çok aktiviteye değinilmektedir. Bu raporun bir sonucu olarak, her proje alanı için faaliyetlerin daha spesifik bir listesi hazırlanacaktır. Nihai fizibilite raporunda, daha somut fırsat ve riskler tespit edilecek ve pilot olarak önerilen faaliyetler için fırsatlar araştırılarak, gelecekteki stratejilerin belirlenmesi ve diğer alanlarda benzer uygulama olanakları araştırılacaktır.

1.2. Metodoloji

Belirlenen deniz ve kıyı koruma alanlarında (DKKA) gelir getirici faaliyetleri araştıran bu Ara Fizibilite Raporu, Ağustos-Aralık 2010 ayları arasında hazırlanmıştır. Çalışma aşağıdaki ana adımlardan oluşmaktadır:

1. Mevcut Yasa ve Politikaların Gözden Geçirilmesi:

Yerel uzmanlar, ÖÇKKB'nın kurumsal gelir getirici faaliyetlerini, özellikle kıyı bölgelerinde yer alan günöbirlikler ile ilgili politikalarını anlamak amacıyla ilgili mevcut düzenlemeler üzerinde bir inceleme yapmışlardır. Ayrıca, ÖÇKKB stratejik planları ve eylem planları da gelirleri artırma potansiyelleri açısından analiz edilmiştir.

2. Literatür Taraması

Yerel uzmanlar mevcut birincil ve ikincil kaynakları araştırmış ve gözden geçirmişlerdir. Bunlar arasında projenin pilot alanları ile ilgili hazırlanmış ÖÇKKB'nin yaptırdığı sosyo-ekonomik raporlar, İzmir ve Güney Ege Kalkınma Ajanslarının raporları, bilimsel makaleler, konferans bildirileri ve diğer belgeler bulunmaktadır.

3. Geniş bir paydaş topluluğunun görüşlerinin alınması

Çalışma literatür taraması ve saha çalışmaları sonucunda hazırlanmıştır. Önce literatür taraması sırasında tespit edilen sorunları ve soruları değerlendirmek amacıyla yerel uzmanlar altı bölgede saha ziyaretleri yapmış; yerel yönetimler, kamu ve özel sektör temsilcileri, otel ve diğer işletme sahipleri, tur operatörleri ve temsilcilerinin görüşleri alınarak, bazı bölgelerdeki köyler de ziyaret edilmiştir.

Proje alanlarında kamu, turizm ve diğer ilgili sektörlerde çeşitli görevlerde bulunan anahtar paydaşlar ile ayrıntılı yüz yüze mülakatlar yapılmıştır. Her paydaş grubu için önceden hazırlanmış açık uçlu sorular sayesinde, Ağustos ve Ekim 2010 tarihleri arasında (toplam 19 gün) altı alanda toplam 132 görüşme gerçekleştirilmiştir. Muğla İli'nde bulunan dört alanda; Fethiye-Göcek, Köyceğiz-Dalyan, Datça-Bozburun, ve Gökova ÖÇKB'de 88, Ayvalık Tabiat Parkında 25 ve son olarak Foça ÖÇKB'de 19 tane görüşme yapılmıştır. Görüşülen kişiler ile bilgiler EK I'de verilmektedir.

Görüşmelerde yerel paydaşların faaliyetleri ve deneyimleri hakkında bilgi edinilmiştir. Paydaşların birikimlerinden yararlanılarak, tavsiye edilecek girişimlerin başarılı veya başarısız olması ve karşılaşılabilecek güçlükler/fırsatlar konusunda fikir sahibi olunmuştur.

Rapor, tüm uzmanların belirli bölümlere katkıda bulunması ile ortak bir şekilde hazırlanmıştır. Bu raporun bir sonucu olarak, ÖÇKKB ve ilgili yöre halkının gelirlerinin artırılması amacıyla her proje alanı için sürdürülebilir ve çevre dostu ekonomik faaliyetlerin bir listesi hazırlanacaktır (Faaliyet 2.4.8). Bu raporda, seçilen faaliyetler için ilgili paydaşların detaylı bilgilerinin yer aldığı bir tablo (kamu, özel vb.) oluşturulacaktır.

1.3. Rapor Yapısı

Rapor, beş bölüm halinde düzenlenmiştir. Birinci bölümde projeye ilişkin tanıtıcı bilgiler verilmektedir. İkinci bölümde alanlarda faaliyet gösteren ve söz sahibi paydaşların tanıtıcı bilgileri yer almaktadır. Üçüncü bölümde alanların konumları ile sosyo-ekonomik ve ekolojik özellikleri verilerek genel bir bakış sunulmaktadır. Dördüncü bölümde alanlarda tarım, balıkçılık ve turizm faaliyetleri ile ilgili olarak yapılan görüşmelerin bulguları üzerinde durulmaktadır. Son bölümde ise bulgular değerlendirilmekte ve gelir getirici etkinliklerin başarılı olarak uygulanabilmesi için üzerinde durulması gereken önemli noktalar vurgulanmaktadır.

KURUMSAL BAKIŞ: PAYDAŞLAR

Türkiye'nin deniz ve kıyılarındaki mevcut gelir getirici faaliyetler birçok sektörü kapsamaktadır. Bu sektörlerde ilgili kamu kurumlarının sorumlulukları gereği önemli görevleri bulunmaktadır. Kamu sektörünün sürdürülebilir bir kalkınma modeli uygulanması için çalışma alanlarında uygun bir ortam yaratılması açısından önemli rolü vardır. Bu bölümde verilen bilgiler alanda yapılan görüşmelere ve kamu kurumları ile diğer kurum ve kuruluşların internet sayfalarında (referanslarda verilmekte) yer alan bilgilere dayanmaktadır.

DKKA kurulması ve yönetimi için kurumsal sorumluluk dört kurumda toplanmaktadır:

- (i) Özel Çevre Koruma Kurumu (ÖÇKKB),
- (ii) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı¹ Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü,
- (iii) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPPGM),
- (iv) Kültür ve Turizm Bakanlığı (UNDP 2009).

Kamu kurumlarının yanı sıra, konuyla ilgilenen diğer pek çok kurum veya kuruluş bulunmaktadır². Bu destekleyici kuruluşların turizm-tarım ve diğer kalkınma stratejilerinin doğru uygulanmasını sağlamak için koordineli bir şekilde birlikte çalışmaları gerekmektedir. Bu bölümde alanlarda bulunan paydaşların bazıları hakkında özet bilgiler verilmektedir. Her bir alanın farklı karakteristiklere sahip olması ve farklı faaliyetler barındırmaları nedeniyle bu kapsamlı bir liste değildir. Bu durum alanda bulunan köyler için de geçerlidir.

Beş alan; Fethiye-Göcek, Köyceğiz-Dalyan, Datça-Bozburun, Gökova ve Foça özel çevre koruma bölgeleridir; Ayvalık Adaları ise DKMPPGM yetki ve sorumluluğunda yönetilen farklı bir koruma statüsüne sahip olup "Tabiat Parkı"dır.

¹ Raporun hazırlanma aşamasında, Tarım ve Köyü İşleri Bakanlığı (TKB) adı; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olarak değişmiştir.

² Paydaşlar ve katılımları hakkında detaylı bilgiler için UNDP Proje Dokümanı 16. s. Tablo 4: <http://www.undp.org.tr/Gozlem2.aspx?WebSayfaNo=2193>

2.1 Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı (ÖÇKKB)

ÖÇKKB, Çevre ve Orman Bakanlığının bağlı kuruluşudur ve merkezi Ankara'dadır³.

1976 tarihinde Barcelona'da imzalanan "Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi" ne dayalı olarak, 12.06.1988 tarih ve 88-13019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince Başbakanlığa bağlı Özel Çevre Koruma Bölgesi Başkanlığı geçici olarak ihdas edilmiştir. Söz konusu protokole ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesinde yer alan "Bakanlar Kurulu, ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik öneme haiz olan, çevre kirlenme ve bozulmalarına duyarlı alanların, doğal güzelliklerinin gelecek nesillere ulaşmasını emniyet altına almak üzere, gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla Özel Çevre Koruma Bölgesi tespit ve ilan etmeye, bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esasları ile plan ve projelerin hangi Bakanlıkça yürütüleceğini belirlemeye haizdir" hükmü gereğince; 13.11.1989 tarih 20341 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kurulmuştur.

Bu kararnamede Özel Çevre Koruma Bölgesi tespit ve ilan edilecek alanlarda "Bölgelerin sahip olduğu çevre değerlerinin korunması, mevcut çevre sorunlarının giderilmesi için tüm tedbirleri almak, bu alanların koruma kullanma esaslarını belirlemek, her ölçekteki imar planlarını yapmak ve re'sen onaylamak yetki ve görevi" Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığına verilmiştir.

383 sayılı KHK ile kurulan Başbakanlık Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 444 sayılı KHK ile 21.08.1991 tarihinde kurulan Çevre Bakanlığına bağlanmıştır. Kurum, 1.5.2003 tarih ve 4856 sayılı Kanun ile Çevre ve Orman Bakanlıklarının birleşmesi üzerine Çevre ve Orman Bakanlığının bağlı kuruluşu olmuştur. Özel Çevre Koruma Kurumu bir kamu

³ Raporun hazırlanması sırasında şöyle bir değişiklik meydana gelmiştir: 08.07.2011 tarih ve 27968 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kanun değişikliği (07.07.2011 tarih, B.02.0.PPG.0.12-300-02/7062 sayılı Onay) ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlanmıştır. 17.08.2011 tarih ve 28028 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 648 sayılı "Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" ile Özel Çevre Koruma Kurumu kapatılarak; bakanlığın ana hizmet birimi olarak Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü kurulmuş, Bakanlık Makamı'nın 18.08.2011 tarih ve B.09.0.SGB.0.10-010-06/2239 sayılı Oluru ile teşkilatlanmıştır.

kuruluşu olarak çalışmalarını sürdürmekte ve ayrı bir bütçesi bulunmaktadır.

ÖÇKKB'nın Amacı

Kurum Başkanlığı'nın amacı ilan edilmiş olan Özel Çevre Koruma Bölgeleri'nde doğal güzelliklerin, tarihi ve kültürel kaynakların, biyolojik çeşitliliğin, sualtı, suüstü canlı ve cansız varlıkların korunmasını ve bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak, sürdürülebilirlik anlayışı çerçevesinde bölgelerin ekonomik kalkınmalarını desteklemek ve çevre bilincini arttırmaktır.

ÖÇKKB'nın Hedefleri

- Koruma kullanma dengesini kurmak,
- Sınırlı ve verimli tarım alanlarını ve nitelikli orman alanlarını korumak,
- Yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının kirlenmesini önlemek, sulak alanların kaybını engellemek,
- Bölgeleri planlı bir biçimde, dengeli kullanıma açmak,
- Bölgelerdeki yerleşmelerin çevre altyapılarını iyileştirerek geliştirmek,
- Bölgelerde tarım, turizm, balıkçılık gibi ekonomik sektörlerin doğal yapıyı bozmayacak bir biçimde geliştirilmesini sağlamaktır.

2.2. Çevre ve Orman Bakanlığı⁴

Çevre Bakanlığı ve Orman Bakanlığı Teşkilat Ve Görevleri Hakkında 4856 sayılı Kanun ile Çevre ve Orman Bakanlığı birleşmiştir. Bakanlığın sorumlulukları şöyledir: çevrenin korunması ve iyileştirilmesi, kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun ve verimli şekilde kullanılması ve korunması, ülkenin doğal bitki ve hayvan varlığı ile doğal zenginliklerinin korunması, geliştirilmesi ve her türlü çevre kirliliğinin önlenmesi ile ormanların korunması, geliştirilmesi ve orman alanlarının genişletilmesi, ormanların içinde ve bitişiğinde yaşayan köylülerin kalkındırılması ve bunun için gerekli tedbirlerin alınması, orman ürünlerine olan ihtiyacın karşılanması ve orman ürünleri sanayinin geliştirilmesidir.

⁴ Raporun hazırlanma aşamasında bu bakanlığın adı değişmiştir: "Orman ve Su İşleri Bakanlığı"nın kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması; 6/4/2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'na 29/6/2011 tarihinde kararlaştırılmıştır.

2.3. Orman Genel Müdürlüğü

Çevre ve Orman Bakanlığı altında faaliyet gösteren Orman Genel Müdürlüğü, Türkiye’de orman ve orman kaynaklarını sürdürülebilir bir şekilde korunması ve kullanılmasını sağlamak için politikalar ve düzenlemeler geliştirmekle sorumludur. Genel Müdürlüğün sorumlulukları ayrıca Türkiye ormanlarının korunması, korunan alanlar ve milli parklar, orman yönetimi planlama, silvikültür, üretim ve orman ürünlerinin pazarlanması, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü ve orman-köy ilişkilerinin yönetimini içermektedir.

1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı Orman Kanunu ile ormanın ilk yasal tanımı yapılmış ve Türkiye’de orman politikalarının ilkleri oluşturulmuştur. Bu kanun, 1956 yılında yeni Orman Kanununun (No 6831) hazırlanmasına kadar birçok değişikliğe uğramıştır. Buna rağmen bu kanun o zamandan beri uygulamadadır. Orman ve köy ilişkileri (ORKÖY) Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü bünyesinde yönetilmekte

olup, aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Çalışma alanlarının bazılarında orman köyleri ÖÇKB sınırları içerisinde ve bu köylerde Orman Genel Müdürlüğü ile ÖÇKKB işbirliği içerisinde çalışmaktadır.

2.4. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPGM)

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 9.8.1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu ile millî parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiat koruma alanları ve yeterli mesire yerlerinin ayrılması, korunması, plânlanması, düzenlenmesi, geliştirilmesi, tanıtılması, yönetilmesi, işletilmesi ve işlettilmesi ile ilgili işleri yürütmek, verilen görevleri yapmak ve yaptırmak ile sorumludur. DKMPGM sorumluluğundaki korunan alanlardan olan Milli Parkları, “uzun devreli gelişme planı (UDGP) düzenlemeleri aracılığıyla yönetmektedir. Genel Müdürlük ülke genelinde avcılık kontrolü konusunda gerekli kararları alarak kendi doğal yaşam ortamları içinde av ve yaban hayatı türlerinin korunması konusunda sorumludur.

Kutu 1. Orman Köy İlişkileri- ORKÖY⁵

Orman içi ve kenarında yaşayarak yaşamını orman kaynaklarına bağlı olarak idame ettiren 20.000 üzerinde orman köyünde 7-8 milyon orman köylüsü bulunmaktadır. Bu toplulukların hemen hemen tüm enerji ihtiyaçları devlet ormanlarından yüksek oranda sübvansiyon edilen yakacak odun sayesinde karşılanır. Ayrıca önemli miktarda kaçak kesim yapılmakta ve bunlar orman köylüleri tarafından kullanılmaktadır. Orman köylülerinin odun ihtiyaçları yılda 400.000 m³ civarındadır ve devlet tarafından sübvansiyonlu fiyatlarla sunulmaktadır. Orman alanlarında toplanan odun dışı Orman Ürünleri (NTFPs) ise orman bölgelerinde hem gıda hem de gelir olarak aile bütçesine önemli katkılar sağlamaktadır. Hayvancılık için açıkta otlatma ve kışık için depolamak amaçlı toplanan yem, odun dışı orman ürünleri arasında özellikle uzaktaki dağlık bölgelerinde ana gelir kaynaklarından biridir.

Anayasa'nın 170. maddesine dayanarak, ORKÖY ormanlar üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmek amacıyla kırsal alanda orman alanları içinde veya yakınında yaşayan insanların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmak amacı ile kurulmuştur. Faaliyetlerin finansmanı genel bütçe içindeki özel ödenekten karşılanmaktadır. Özel ödenek gelirlerinin kaynağı; genel bütçeden Bütçe Kanunuyla verilen miktar, orman ürünü satışlarından elde edilen gelirin %3'ü, orman işletmelerinin safi karlarının %10'u, izin-irtifak haklarına dayanarak proje bedelinin %3'ü ve kredi geri dönüşümleridir.

ORKÖY katkıları genel olarak şöyle kategorize edilir: 1) Köyün tüzel kişiliğine bağlı, 2) Sosyal ihtiyaçlar için düşük faizli kredi (841,171 adet teklif), 3)Ekonomik yatırımlara yönelik bireylere düşük faizli kredi, 4) Eğitim hizmetleri.

ORKÖY kavram ve uyguladığı yöntemler açısından Türkiye’de orman başarı öykülerinden biri olarak uygulanabilir, ancak ORKÖY’ün etkileri giderek azalmaktadır. Örneğin son on yılda, katkılar için kullanılan yıllık ortalama bütçe köylüler tarafından beklenen miktardan daha düşük 20-25 milyon ABD Doları civarında olmuştur.

Bakanlığın yıllık katkısı ise 400 milyon ABD Dolarıdır ki bunun içinde istihdam için orman köylülerine ödenen ücret ve maaşlar dahildir. Bakanlık, örneğin 2003 yılında; yangın söndürme ekipleri için (tümü orman köylülerinden oluşan) 75 milyon \$, orman sübvansiyonları için (düşük fiyatlı ahşap satışları) 84 milyon \$, diğer tip istihdamlar için 98 milyon \$ ve hasat işlemleri için 150,000,000 \$ ödemiştir.

Ayrıca, 15.000 ton civarında odun dışı orman ürünleri, çok düşük fiyatlarla orman köylüleri tarafından toplanmaktadır (bu ürünlerin yıllık ihracat değerinin 100 milyon doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir).

Orman sektörüne katkısı bulunan ağaçlandırma, kreş, korunan alanlar, vahşi yaşam ve oyun parkları (ücretler ve diğer yollarla) gibi diğer etkinliklerden elde edilen gelirler veri eksikliği nedeniyle yer almamıştır.Önümüzdeki 20 yıl boyunca bakanlığın katkısının aynı düzeyde devam etmesi beklenmektedir. ORKÖY’ün küçültülmesi ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü ile entegre edilmesi olasıdır ki her iki durumda da ORKÖY’ün halen azalmış olan etkinliğinde fazla bir değişiklik olmayacağı düşünülmektedir.

Kaynak: ORKÖY web sayfası ve yapılan görüşme

⁵ 2011 yılında, ORKÖY Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri 645 sayılı kanun hükmündeki kararname ile değiştirilmiş; Genel Müdürlük Orman ve Su İşleri Bakanlığına bağlı Daire Başkanlığı şeklinde yapılandırılmıştır.

Türkiye'nin ilk milli park 1958 yılında ilan edilmiştir. O tarihten bu yana 39 milli park kurulmuştur. Bu parkların bazıları başlangıçta arkeolojik ve tarihsel amaçlı kurulmuş olmakla birlikte, alanların zengin doğal yaşam alanlarına sahip olmaları biyolojik çeşitliliğin de korunmasını sağlamıştır. Ayvalık Adaları Tabiat Parkında faaliyetleri belirlemek amacıyla 12.02.2004 tarihinde 2873 sayılı Kanun gereği "Uzun Devreli Gelişme Planı" (EK II'de) hazırlanmış; ancak onaylanmamıştır.

Korunan alanların yönetiminden sorumlu olan diğer kamu kurumlarından farklı olarak, DKMPGM milli parklarda alan kılavuzları atayabilir. Alan kılavuzlarının seçimi, eğitimi, çalışma usul ve esasları ile ilgili mevzuat kanunla belirlenmiştir (Resmi Gazete, 2010).

2.5. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (TKB)⁶

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı zirai üretim sistemlerinin uygulanmasından düzenlenmesine her aşamada sorumlu ana kurumdur, TKB'nin bazı birimleri şöyledir:

- Tarımsal İşletmeler Genel Müdürlüğü (TİGEM);
- Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (TÜGEM);
- Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü (KKGM);
- Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü (TEDGEM);
- Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM);
- İl Tarım Müdürlükleri (Türkiye'nin 81 ilinde).

TKB, 81 il müdürlüğü ve her ildeki ilgili müdürlüklerle Türkiye'deki tarımsal üretimi yönlendirmektedir. TİGEM özel olarak tarım ve tarımsal sanayi desteklemek ve temel hizmetleri sağlamak amacıyla kurulmuştur. TİGEM'in bu etkinlikleri, piyasa yönetimiyle ve kâr amacıyla yürütmesi beklenmektedir; kooperatif üyelerinin tarımsal eğitimi konusunda uzmanlaşmıştır. TEDGEM ve illerdeki tarım müdürlükleri, hayvan sağlığı, tarım, tarım ekonomisi ve laborant liselerinin yanı sıra kimi durumlarda araştırma kurumları ve üniversitelerle işbirliği yapmaktadır. TEDGEM'in rutin programı kooperatif hizmetlerinin ve etkinliklerinin organizasyonu, tarım kesimindeki kadınların eğitimi, araştırmacılar, yayımcılar ve çiftçiler arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi gibi alanları kapsamaktadır. Tarımsal yayım

hizmetleri çoğunlukla devlet kuruluşları tarafından sağlansa bile bu hizmetlerin etkililiği; bütçe sınırlamaları, personelin motivasyon eksikliği ve TKİB bünyesindeki yayımcı sayısının azalması gibi nedenlerden ötürü istenilen düzeyin gerisindedir

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı balıkçılıkta da önemli bir role sahiptir. Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü balıkçılık sektörünün yönetimi, gelişimi ve politikalarının oluşturulmasından sorumludur. Ayrıca etkin kaynak kullanımı ve kontrolü, balıkçılık kaynakları ile ilgili bilgi toplama ve yönetim, etkin kaynak yönetimi konuları da Genel Müdürlüğün görevleri arasındadır.

2.6. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığı 16.4.2003 tarih ve 4848 sayılı kanun ile kurulmuştur. Bu Kanunun amacı; kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek ve benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek, turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak, kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığının kurulmasına, teşkilât ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Ülkemizdeki turizm alanlarında altyapı hizmetlerinin sağlıklı yürütülmesini temin amacıyla kurulmuş bulunan Turizmi Geliştirme ve Altyapı İşletme Birlikleri 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu dahilinde hizmet yürüten mahalli idare birliği niteliğindeki kamu tüzel kişileridir. 03.01.2008 tarih ve 26745 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2007/13030 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 4. maddesine göre kurulan MARTAB bunlara bir örnek olup faaliyet alanı yalnızca Marmaris'i değil Gökova'dan Bozburun'a kadar tüm bölgeyi kapsamaktadır. Marmaris Turizm Birliği (MARTAB) bölgenin tarihi, kültürel, doğal değerlerini tanıtmak, turizm amaçlı kullanımlarını geliştirmek ve turizm sektörü ile kamu kurumlarının ortak çalışmasını düzenlemek amacıyla Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuş bir turizm birliğidir. Marmaris, Armutalan, İçmeler, Beldibi, Turunç, Bozburun, Akyaka ve Gökova

⁶ 3.06.2011 tarih ve 639 sayılı KHK ile Bakanlık, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olarak yapılandırılmış, görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir.

Belediyeleri ile bölgedeki 15 köyün içinde olduğu birlik, yurtiçi ve yurtdışı tanıtım çalışmalarının yanısıra önümüzdeki dönemde turizm politikalarının belirlenmesi, planlama çalışmaları, sürdürülebilir turizm bilincinin geliştirilmesi amacıyla ulusal ve uluslararası çalışmalarda da bulunacaktır.

MARTAB, bu çalışmaları yaparken yaptırım gücünü, 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'dan alarak, İl Özel İdaresi, belediyeler, köy muhtarları belgeli turistik tesisleri ile Birlik üyesi olmayan ancak bölgede faaliyet gösteren turistik tesis ve işletmelerden de katkı payı elde edecektir. Belirtilen kanun çerçevesinde bölgedeki işletmeler, yerel yönetimler ve İl Özel İdaresi katılım payı veya ücreti ödemektedir.

Yukarıdaki Bakanlıkların yanı sıra işbirliği yapılan diğer kurum ve kuruluşlar aşağıda verilmektedir.

2.7. Sahil Güvenlik Komutanlığı

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın misyonu ulusal ve uluslararası yasaları uygulamak ve deniz yetki sahası içinde can ve mal güvenliğini temin etmektir. Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, özellikle ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla kendisine verilen görevlerin uygulanması ve yetkilerin kullanılmasından Sahil Güvenlik Komutanlığı sorumludur.

Kanun (No: 2692) ile deniz üzerinde yetkiye sahip bir kolluk kuvveti olarak faaliyet gösteren Sahil Güvenlik Komutanlığının temel görevleri aşağıdaki gibidir⁷.

Sahil Güvenlik Komutanlığının görevleri şunlardır:

- a. Sahil ve karasularımızı korumak, güvenliğini sağlamak, ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca hükümlerine haklarına sahip olduğumuz denizlerde bu hak ve yetkileri kullanmak.
- b. Deniz yolu ile yapılan her türlü kaçakçılık eylemlerini,
 - 25/4/1973 tarih ve 1710 sayılı Eski Eserler Kanununa aykırı eylemleri,
 - 18/12/1981 tarih ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununa aykırı eylemleri, önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.

c. Liman sınırları dışında :

- 19/4/1926 tarih ve 815 sayılı Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarda Karasuları Dahilinde İcrai Sanat ve Ticaret Hakkında Kanuna,
 - 9/4/1937 tarih ve 3222 sayılı Telsiz Kanununa,
 - 10/6/1946 tarih ve 4922 sayılı Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanuna,
 - 24/4/1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununa,
 - 3/5/1928 tarih ve 1234 sayılı Hayvanların Sağlık Zabıtası Hakkında Kanuna,
 - 15/5/1957 tarih ve 6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanununa,
 - 22/3/1971 tarih ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununa,
 - 15/7/1950 tarih ve 5682 sayılı Pasaport Kanununa,
 - 15/7/1950 tarih ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanuna,
 - 6/11/1981 tarih ve 2548 sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanununa,
 - 12/3/1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununa,
 - Seyir güvenliği ile demirleme, bağlama, avlanma, dalgıçlık ve bayrak çekme ile ilgili hükümlere,
 - Deniz ve hava araçları ile denizlerdeki tesislerden yapılacak her türlü kirletmelerle ilgili hükümlere,
 - Yukarıda belirtilen konulara ilişkin uluslararası anlaşmalara, aykırı eylemleri önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.
- d. Deniz ve Kıyılarda Görülecek Başıboş Mayın, Patlayıcı Madde ve Şüpheli Cisimlerin Yokedilmeleri Hakkında 17/5/1948 tarih ve 5202 sayılı Kanunun uygulanmasında gerekli koruma tedbirlerini alarak ilgililere haber vermek.
- e. Deniz seyir yardımcılarının ilgili hükümlere göre çalışma durumlarını, yetkili kuruluşlarca konulan deniz engelleri ile batık işaretlerinin sürekliliğini izlemek, kontrol etmek, görülen aksaklık ve noksanlıkları ilgililere bildirmek.
- f. Uluslararası Denizde Arama ve Kurtarma Sözleşmesinin öngördüğü düzeyde arama ve kurtarma görevlerini icra etmek.
- g. Karasularımıza giren mültecileri silah, mühimmat vesair harp vasıtalarından arıtmak ve bu mülteciler ile onların nezdindeki silah, mühimmat vesair harp vasıtalarını ilgililere teslim etmek.
- h. Görev alanları içinde genel güvenlik kuvvetlerince takibi gerekli suçlarla, karada başlayıp denizde devam eden yukarıda belirtilen suçlar dışındaki

⁷ <http://www.hukuki.net/kanun/2692.15.text.asp>

suçların izlenmesinde ve suçluların yakalanmasında güvenlik kuvveti olarak diğer güvenlik kuvvetlerine yardım etmek, gerektiğinde bu suçlara elkoymak ve suçluları yakalayıp yetkili makamlara teslim etmek.

Gümrük teşkilatı bulunan limanlarda Gümrük ve Tekel Bakanlığının görev ve yetkileri ile Sahil Güvenlik Komutanlığının bu maddede belirtilen görev ve yetkilerine girmeyen konularda özel kanunlara göre görevli ve yetkili kılınmış diğer makamların görev ve yetkileri devam eder.

2.8. Deniz Ticaret Odası

Deniz Ticaret Odası olarak da bilinmekte olan İstanbul ve Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz Bölgeleri Deniz Ticaret Odası, Türk deniz ticaret sektörünün önemli bir mesleki kuruluşu olup, merkezi İstanbul'dadır. Şubeleri ise İzmir, Bodrum, Marmaris, Antalya, İskenderun, Fethiye ve Karadeniz Ereğlisi, Batı Karadeniz Bölgesi Şubesidir. Ayrıca, Ankara'da bir İrtibat Bürosu ve Türkiye'nin tüm kıyı il ve ilçelerinde temsilcilikleri vardır. Deniz Ticaret Odası ilk olarak 26 Ağustos 1982'de İstanbul Deniz Ticaret Odası olarak kurulmuş ve daha sonra faaliyet alanı Marmara Denizi Bölgesi, Türkiye'nin Ege kıyısı ve Akdeniz kıyısı bölgelerini ve nihayet ülkenin Karadeniz kıyısını kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Deniz Ticaret Odası'nın en önemli amaçları; üyelerinin çıkarlarının korunması, denizcilerin ortak ihtiyaçlarının karşılanması, denizcilik mesleğinin geliştirilmesinin sağlanması, mesleki faaliyetlerin kolaylaştırılması, ortak kuralların oluşturulması, denizcilik sorunları hususunda makamlara tavsiyelerde bulunulması ve aynı zamanda denizcilik mesleğinin disiplin, ahlak ve dayanışmasının korunmasıdır.

Deniz Ticaret Odası'nın başlıca faaliyetleri; deniz taşımacılığıyla ilgili kuralları ve uygulamaları saptamak, araştırmalar yapmak, deniz taşımacılığı hakkında bilgi toplamak, deniz ticaretinin ulusal taşımacılık politikasına uygun olarak gelişmesini sağlamak, Türk limanlarının imkanları ve tarifeleri hakkında yabancı kuruluşlara bilgi vermek, denizcilikle ilgili uluslararası örgütlere üye olmak, bunların faaliyetlerini izlemek ve kanunda belirtilen diğer görevleri yerine getirmektir.

Deniz Ticaret Odası'nın üyeleri arasında; gemi sahipleri, gemi işletmecileri, gemi acenteleri, gemi alım-satım komisyoncuları (brokerler), sevkiyat acenteleri (forvarderler), yükleme, boşaltma ve istifleme yapan

şirketler (stevedorlar), yükleme ve boşaltmada pu-vantaj yapan şirketler (tali şirketleri), gemi klas kuruluşları, gemi sigorta şirketleri, sigortacılar ve bunların acenteleri, gemi sörveyörleri ve uzmanları, kurtarma, kılavuzluk, deniz dibinin taranması, yatçılık, marina operatörlüğü, gemi levazımı sağlama gibi yardımcı hizmetlerde çalışanlar bulunmaktadır.

2.9. Kalkınma Ajansları

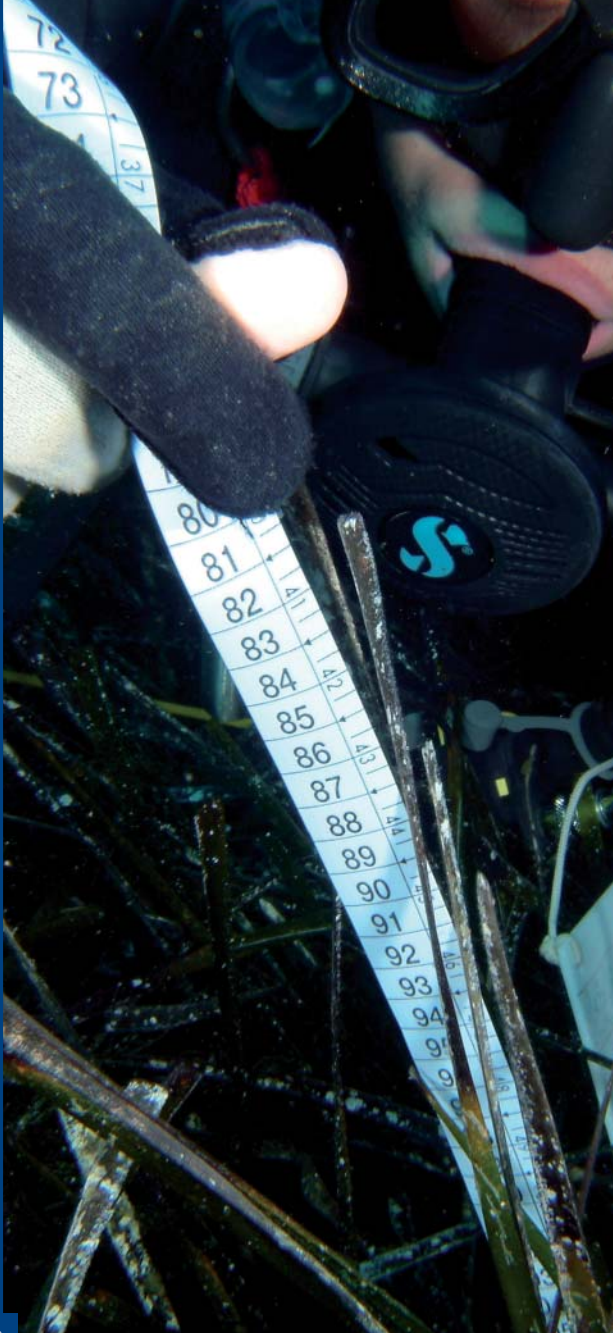
Kalkınma Ajansları, ulusal düzeyde DPT⁸ koordinasyonunda, kendine özgü teknik ve finansman (bütçe) mekanizmasına sahip, kâr amacı gütmeyen, çabuk karar alıp uygulayabilen, merkezi ve yerel idarelerin dışında, kamu, özel sektör ve STK'ları bir araya getiren, tüzel kişiliği haiz, 5449 sayılı Kanunla düzenlenmemiş işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi, bölgeler (düzey 2 bölgeleri) esas alınarak Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan teknik kapasitesi yüksek, uygulamacı olmayan, fakat destekleyici, koordinatör ve katalizör olarak faaliyet gösteren kalkınma birimleridir.

5449 sayılı Kanunun birinci maddesinde ifade edildiği üzere; Kalkınma Ajansları, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla kurulmaktadır. Örneğin, İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) 6 Temmuz 2006 tarihli Resmi Gazetede (No.26220) yayımlanan Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuştur.

Fethiye-Göcek, Köyceğiz-Dalyan, Datça-Bozburun, Gökova ÖÇKB'ler; Muğla İli içerisinde bulunmaları nedeniyle Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın sorumluluğu altındadır. Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) tarafından Ağustos 2010 ayında Muğla ili için güçlü, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler (GZFT) analizi hazırlanmıştır. (EK III-1) Ayvalık Balıkesir ilini kapsayan Güney Marmara Kalkınma Ajansı altındadır. Bu iki ajans, Türkiye'nin ilk ajanslarından biri olan İzmir Kalkınma Ajansına (Foça'nın yer aldığı) nispeten daha yeni kurulmuşlardır. (İZKA da Foça'nın farklı sektörleri için GZFT Analizi hazırlanmıştır : EK III-2).

⁸ Raporun hazırlama aşamasında, Devlet Planlama Teşkilatı, 8.06.2011 tarih ve 641 sayılı KHK ile Kalkınma Bakanlığı olarak yapılandırılmış; teşkilatlanma ve görevler yeniden düzenlenmiştir.

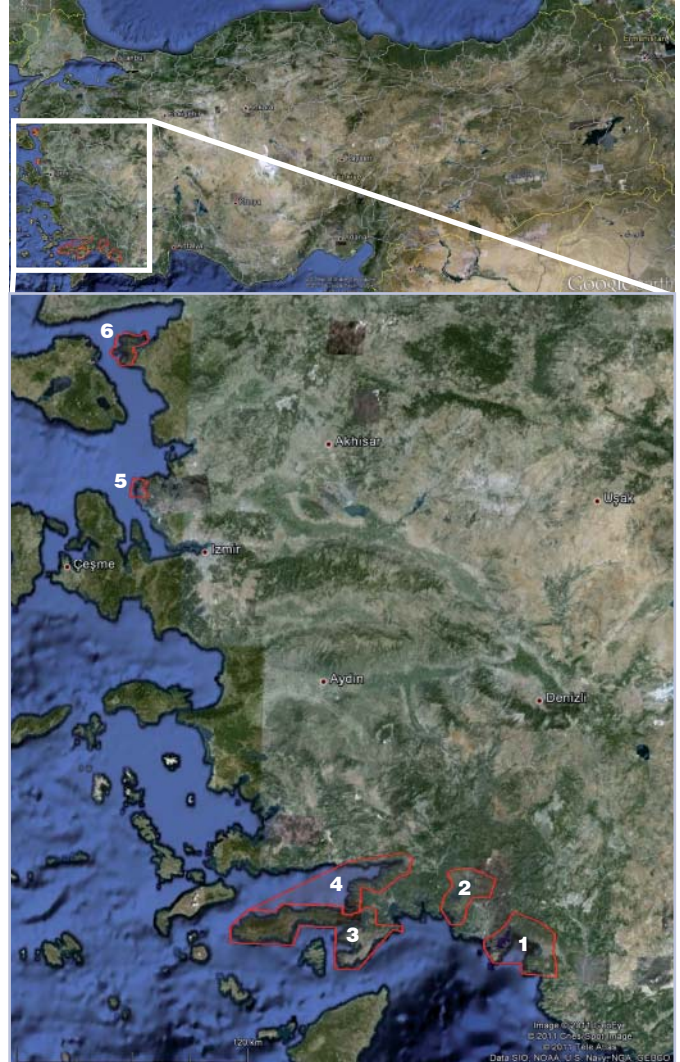
ALTI ALAN İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

3

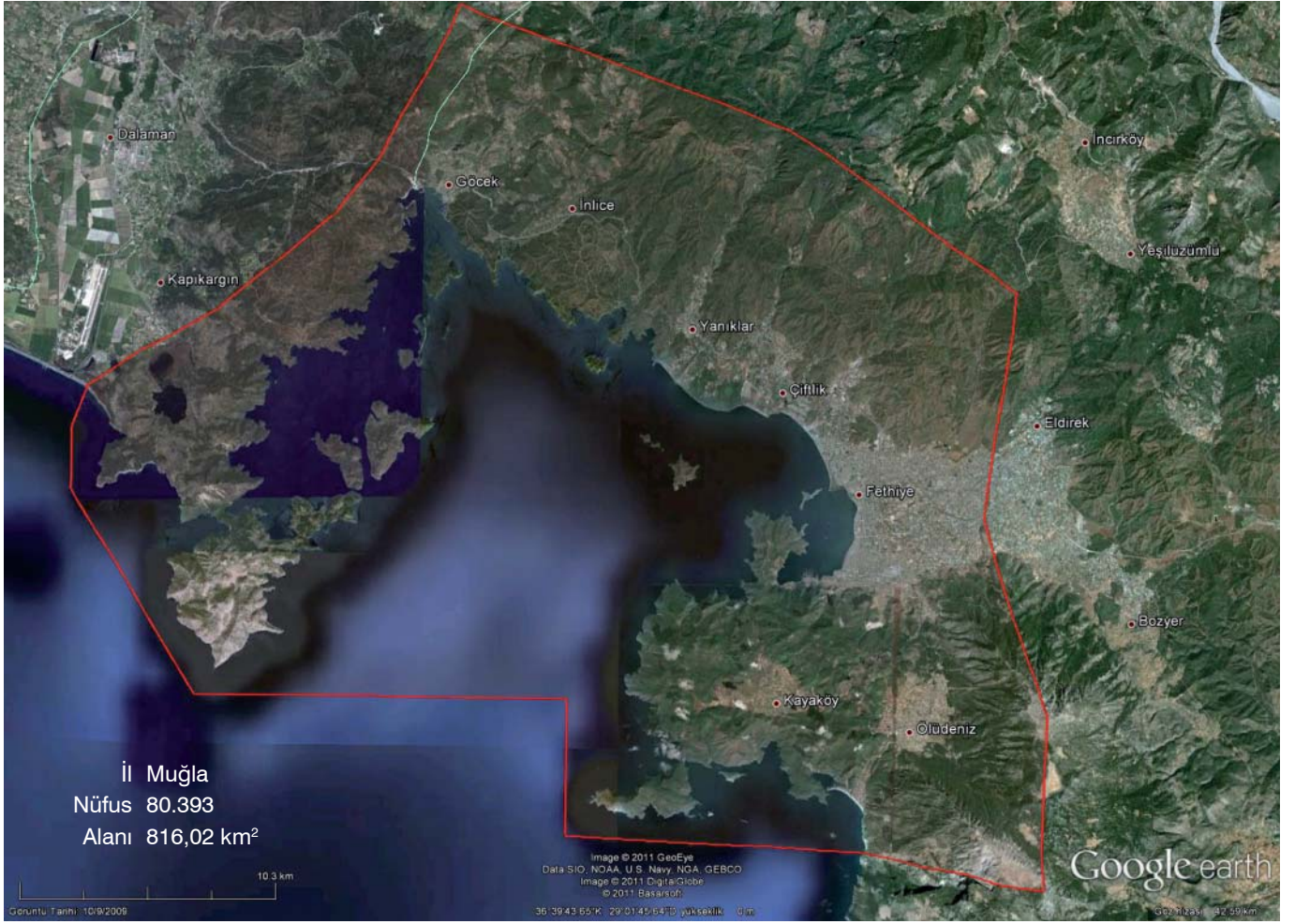
Bu bölümde projenin pilot alanlarının ekolojik özellikleri ve koruma önceliklerinin yanısıra güncel sosyo-ekonomik durumları ile genel bilgiler verilmektedir. Aksi referanslarda belirtilmediği sürece, bu alanlara ilişkin genel bilgiler ÖÇKKB'nın internet sitesinden alınmıştır. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı ÖÇKKB'na bağlı olmayıp, DKMPGM'ne bağlıdır. Harita 1.de proje alanları görülmektedir.

1. Fethiye-Göcek
2. Köyceğiz-Dalyan
3. Datça-Bozburun
4. Gökova
5. Foça
6. Ayvalık Adaları

Harita 1. Proje uygulama alanları

3.1 FETHİYE - GÖCEK ÖÇK BÖLGESİ

Harita 2. Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi Sınırları (kaynak: ÖÇKKB)

Koruma Durumu

12.06.1988 tarih ve 88/13019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit ve ilan edilmiştir.

Yeri

Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi; Muğla İli, Fethiye İlçesi ve buna bağlı 6 belde, 6 köyü kapsar; Muğla İlinin Akdeniz Bölgesi sınırları içinde ve güneydoğusunda yer alır. Muğla'nın yaklaşık 120 km güney doğusunda bulunmaktadır. Mendos Dağı'nın eteğinde, iç körfezin hemen doğu kenarında, Teke yarımadasının batı kesiminde yer alan Fethiye İlçesinin, kuzeybatısında Köyceğiz İlçesi, Kuzeyde Denizli, Burdur, doğuda ise Antalya yer alır.

Tarihsel ve Arkeolojik Geçmişi

Fethiye'nin ilk kuruluşunun M.Ö. 16. yyda olduğu sanılmaktadır. M.Ö.362 de Perikles tarafından zapt edilen Fethiye, daha sonra İskender'in yönetimine geçmiştir. M.Ö. 130 da Roma İmparatorluğu, M.S. 395 de de Bizans İmparatorluğu sınırları içinde kalmıştır.

Malazgirt savaşından sonra Selçuklu İmparatorluğuna bağlanmıştır. 1.Haçlı Seferinde Kemenosla, 1286 yılında Menteşe Bey ve 1390 da ise Yıldırım Beyazıt tarafından zapt edilmiştir.

Kentin denize doğru olan kesimlerinde Helenistik ve Roma Dönemine ait kalıntılara rastlanmaktadır. Antik Telmessus Tiyatrosu' na ait antik duvar kalıntıları, Osmanlı Döneminden kalma Cezayirli Camii önemli tarihi eserler arasındadır.

Coğrafi Özellikler

Bölgenin güney kıyıları birdenbire yükselen sarp dağlarla kaplıdır. Fethiye körfezinden sonra karada süren ve Fethiye İlçe alanını da kapsayan çöküntü alanlarıyla deniz ve Eşen havzası arasında dolduran kütle, Babadağ adını almış olup ormanlarla kaplı kıyı kuşağına dek sokulmaktadır. Yörede 3. zamanın sonlarıyla 4. zamanda yoğun tektonik hareketlerle, çökme ve yükselmeler, yeni koy ve burunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Çökmeler sonucu akarsuların açtığı vadiler deniz sularıyla dolmuş, ara ve yan vadiler, karaya iyice sokulan koylar ve körfezlere dönüşmüştür

Bölgede kıyı boyunca küçük koylar ve körfezler bulunmaktadır bunun en özgün örneği Göcek Koyu'dur. Belceğiz Köyündeki Ölü Deniz Lagünü sakin bir görünüm arz eder. Görülmeye değer koylar arasında Turunç Pınarı Koyu, Kalemya Koyu, Samanlık ve Boncuklu Koyları yer alır. Fethiye Körfezi'nin batı ve kuzeybatısına doğru uzanan irili ufaklı adaların hepsi birden Oniki Adalar diye adlandırılır. Bunların başlıcaları; Şövalye Adası, Tersane Adası, Kızıl Ada, Katrancı Adası, Delikli Adalar, Kızılanada, Hacı Halil Adası, Yassıca Adası ve Domuz Adası'dır.

İklim

Yöre tipik Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Sıcak ve kurak geçen yaz mevsimi ve ılık geçen kış ayları yöre iklimini genel olarak karakterize eden başlıca unsurlardır. En sıcak iklim kuşağında yer alan bölgenin sıcaklık ortalamaları oldukça yüksek değerlerdedir. Akdeniz iklim özelliklerini 600 metreye kadar görebiliriz. Ortalama sıcaklık 30 derece civarındadır. Yerleşimin coğrafik durumu (dağların denize dik olması) sebebiyle iç kesimler kıyıda daha fazla yağış almaktadır. Nem oranı diğer sahil kentlerine göre düşüktür.

Ekolojik Özellikleri

Bölge bitki örtüsü, kıyıda makiler ve daha yüksek yerlerde Konifer ormanlarından meydana gelir. Bu ormanlar *Pinus nigra* (Karaçam), *Pinus brutia* (Kızıldağ) ve *Cedrus sp.* (Sedir) ormanlarıdır. Kıyılarda fundalıklar, zeytinlikler, meşelikler ve narenciye bulunmaktadır. Ayrıca dere içlerinde, deltalarda ve taban suyunun yüksek olduğu yerlerde yetişen *Liquidambar orientalis* (Günlük ağacı) ormanları endemik türler arasında yer alır. Günlük ağacından elde edilen sığla yağı kozmetik ve ilaç sanayide kullanılmaktadır. Yörede makiler arasında önemli yer tutan palamut ağacı, delice zeytin, ahlat, sandal, akçakesme, menengiç, keçi boynuzu, defne, hayıt, mersin, tespah ağacı, andız, söğüt, akasya sumak, karamuk gibi başlıca ağaç türleri bulunmaktadır. Dere ve su kenarlarında ise çınar, kavak, kızılbaş bol miktarda görülmektedir.

Bölgenin önemli ot türleri ise tırtıl, deve diken, efek, kanyaşı, ayrık, topalak, siren, yabancı yulaf, yabancı çulluk, narpız, tuzluk, ada çayı, salep, bağdibi, kara diken, sakız diken, Çakır dikenidir.

Akdeniz havzası içinde 5 türle temsil edilen deniz kaplumbağalarından 3 tür (*Caretta caretta*, *Chelonia mydas*, *Dermochelys coriacea*) ülkemiz sularında tespit edilmiştir. Bern Sözleşmesi ve CITES ile koruma altına alınan *Caretta caretta*, ve *Chelonia mydas* türlerinin önemli üreme alanlarından biri de Fethiye Kumsallarıdır.

Sosyo-Ekonomik Durum

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Fethiye-Göcek ÖÇK Bölge nüfusu 2009 TÜİK verilerine göre 102.109 kişidir. Bu nüfusun % 49'unu kadın, % 51'ni erkekler oluşturmaktadır. (TÜİK, 2010). (Tablo 1 ve 2)

Tablo 1. Fethiye – Göcek ÖÇK Bölgesi Bölge Nüfusu(2009)

	TOPLAM	ERKEK	KADIN
Fethiye Merkez	72.003	36.225	35.778
Çamköy	3.940	2.027	1.913
Çiftlik	2.620	1.358	1.262
Göcek	4.039	2.118	1.921
Karaçulha	12.794	6.452	6.342
Ölüdeniz	4.532	2.383	2.149
Gökçeovacık	380	191	189
İnlice	830	431	399
Kargı	1.501	726	775
Kayaköy	680	351	329
Keçiler	193	99	94
Yanıklar	1.791	891	900
TOPLAM	105.303	53.252	52.051

Kaynak: Fethiye – Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo-Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 2. Fethiye–Göcek ÖÇK Bölgesi Yıllara göre Nüfus Dağılımı (1970-2009)

	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009
Fethiye Merkez	10.627	12.700	14.294	21.442	25.783	50.689	66.271	68.285	72.003
Çamköy	422	864	1.102	1.785	2.169	2.980	3.891	3.977	3.940
Çiftlik	**	**	**	**	1.022	2.005	2.217	2.720	2.620
Göcek	1.862	2.120	2.103	2.166	2.914	4.005	3.625	4.021	4.039
Karaçulha	3.317	4.123	4.477	5.291	5.656	8.574	13.063	13.114	12.794
Ölüdeniz	962*	1033*	956*	1241*	2527*	5.600	2.974	4.707	4.532
Gökçeovacık	445	382	360	375	334	356	334	377	380
İnlice	474	565	614	718	737	695	815	840	830
Kargı	871	962	1.272	1.587	1.110	1.163	1.431	1.426	1.501
Kayaköy	536	529	531	521	584	1.524	641	682	680
Keçiler	168	182	201	189	205	204	157	154	193
Yanıklar	985	1.143	1.200	1.240	1.470	2.598	1.792	1.806	1.791
TOPLAM	19.707	23.570	26.154	35.314	41.984	80.393	97.211	102.109	105.303

Kaynak: Fethiye – Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo – Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Fethiye'nin nüfusu Muğla İli'nin toplam nüfusunun %23'ünü oluşturmaktadır. 2008 yılındaki adrese dayalı nüfus kayıt sistemi kapsamındaki sayım sonuçlarına göre, şehir nüfusunun toplam nüfus içerisindeki

payı %37,6 iken bu oran 2009'da %39,4'e yükselmiş, köy nüfusu ise %62,4'den %60,6'ya gerilemiştir (Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu, 2010). Fethiye ile ilgili Eğitim Bilgisi Tablo 3'de verilmektedir.

Tablo 3. Eğitim Bilgisi -Fethiye 2009

		Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	İlkokul Mezunu	İlköğretim Mezunu	Ortaokul Veya Dengi Okul Mezunu	Lise Veya Dengi Okul Mezunu	Yüksekokul Veya Fakülte Mezunu	Yüksek Lisans Mezunu	Doktora Mezunu	Bilinmeyen	Toplam
6-13	Erkek	3	11.683		232						38	11.956
	Kadın	2	10.945		305						40	11.292
14-17	Erkek	14	475		5.266		33				89	5.877
	Kadın	15	364		4.964		79				91	5.513
18-21	Erkek	24	80		1.580		1.937	83			245	3.949
	Kadın	37	139		1.782		2.241	164			361	4.724
22-24	Erkek	23	51	534	845		1.288	321	1		778	3.841
	Kadın	48	72	1.193	688		1.233	434	1		267	3.936
25-29	Erkek	45	75	2.582	509	618	1.887	741	25		979	7.461
	Kadın	96	105	3.642	275	334	1.544	824	46		429	7.295
30-34	Erkek	56	81	3.861	123	554	1.666	901	23	3	619	7.887
	Kadın	109	94	4.474	57	278	1.323	811	30	2	322	7.500
35-39	Erkek	72	79	4.928	48	598	1.227	801	27	7	368	8.155
	Kadın	213	129	5.091	36	353	866	627	24	6	287	7.632
40-44	Erkek	53	59	4.647	31	578	920	738	32	11	242	7.311
	Kadın	343	126	4.437	16	340	682	526	15	1	277	6.763
45-49	Erkek	68	58	4.170	11	504	1.028	688	17	6	314	6.864
	Kadın	410	224	4.098	3	238	685	424	12	3	335	6.432
50-54	Erkek	67	58	3.206	3	296	632	669	13	3	323	5.270
	Kadın	442	242	3.108	2	149	423	352	11	1	307	5.037
55-59	Erkek	62	81	2.557	2	247	378	532	13	9	258	4.139
	Kadın	535	258	2.550		111	204	207	4	2	277	4.148
60-64	Erkek	80	90	2.166	1	174	201	345	4	5	221	3.287
	Kadın	650	322	1.899		73	128	123	5		193	3.393
65 +	Erkek	648	688	4.685		192	250	278	12	4	354	7.111
	Kadın	3.449	993	3.053		92	118	65	1	4	512	8.287
Total		7.564	27.571	66.881	16.779	5.729	20.973	10.654	316	67	8.526	165.060

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Fethiye’de okuma yazma oranı %95,5 olup, ilkokul mezunu 66.881 kişi, ortaokul veya dengi okul mezunu 5.729, lise veya dengi okul mezunu 9.526 kişi bulunmaktadır. İlçe nüfusunun %6,7’sini üniversite mezunları oluşturmaktadır (Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu, 2010). Aynı çalışmaya göre Fethiye’de 2000 yılında 8.400 kişi çalışmaktaydı (6% tarımda, 30% gıda, makine,

inşaat, enerji sektörleri gibi küçük ölçekli sanayilerde, % 64 ticaret, turizm, iletişim vb sektörler). ÖÇKKB için yakın zamanda yapılan bu çalışmada; nüfus, ikamet numaraları, kamu binaları, altyapı ve gelir kaynakları hakkındaki bilgiler Sosyo Ekonomik Yapı olarak Tablo 4 ve 5’te verilmektedir.

Tablo 4. Fethiye - Göcek ÖÇK Bölgesi Köy Yerleşim Özet Sosyo - Ekonomik Yapı

Yer	2009 Nüfus	Hane	Kamu Binaları	Altyapı	Gelir Kaynakları
Gökçeovacık	380	120	Muhtarlık, Cami, Sağlık Evi, Eğitim taşımali	İçme Suyu Şebekesi var. Kanalizasyon Yok	Sınırlı Sayıda Tarımsal Faaliyet (Zeytin-Arıcılık), Ücretli İşçilik, Turizm
İnlince	830	290	Muhtarlık İlköğretim Okulu(1-8 Yıl), Cami	Kanalizasyon yok, İçme Suyu Şebekesi Var	Turizm İşçiliği, Kısmi Tarım
Köy Kargı	1501	400	Muhtarlık, Cami, İlköğretim Binası	Su Şebekesi Var, Kanalizasyon Yok	Seracılık ve Narenciye, Turizm-Pansiyonculuk
Yanıklar	1791	962	Muhtarlık, Cami, İlköğretim, Sağlık Ocağı	Su Şebekesi var ama yazın yetersiz, Kanalizasyon yok	Çiftçilik- Seracılık, Turizm, Balık Üreticiliği
Kayaköy	680	250	Muhtarlık, Sağlık Evi	Kanalizasyon Yok, İçme Suyu Şebekesi Var	Turizm, Sınırlı Sayıda Tarımsal Faaliyet
Keçiler	193	120	Cami, Eğitim Taşımali	Kanalizasyon Yok, İçme Suyu Şebekesi Var	Turizm, Tarım

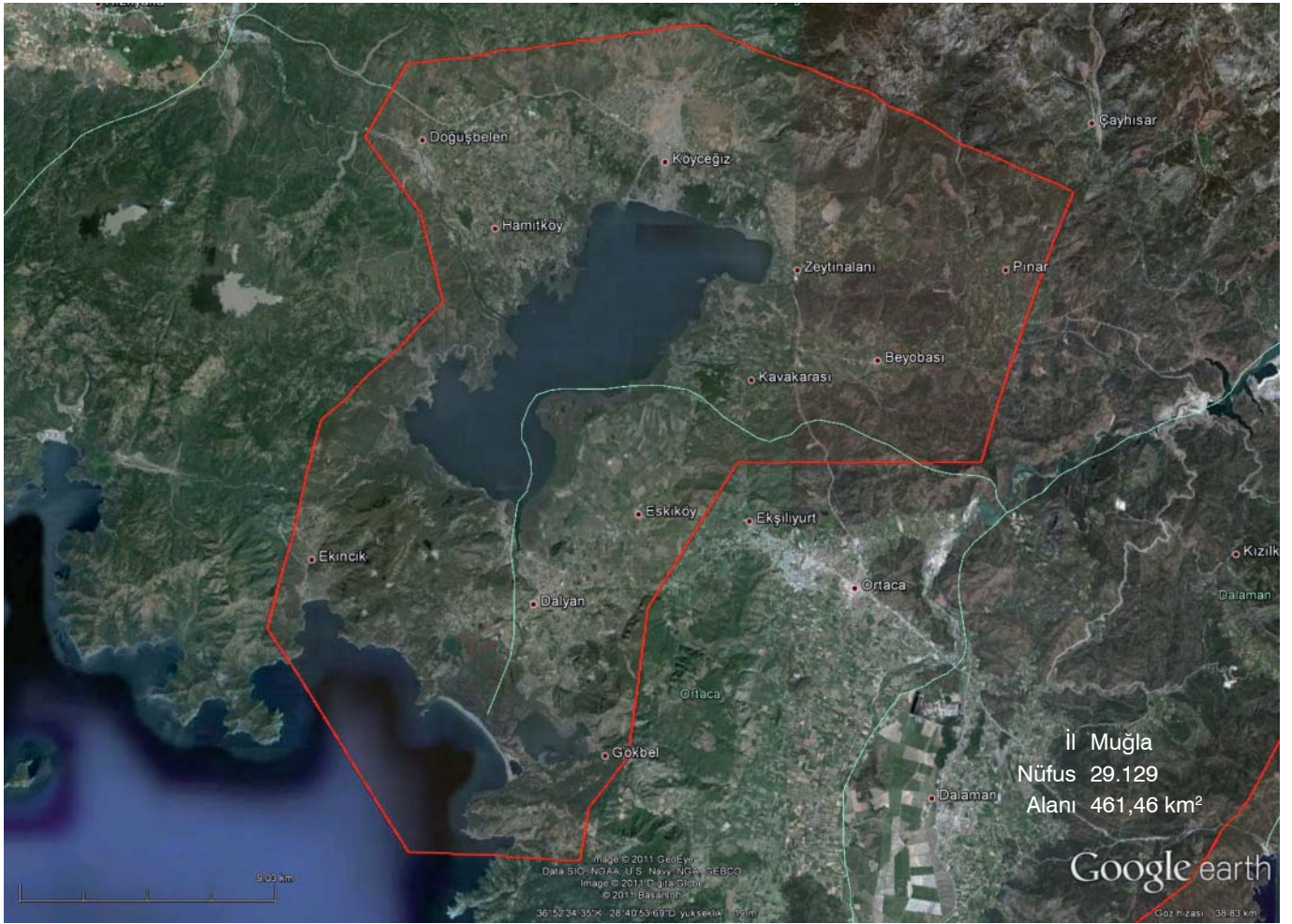
Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 5. Fethiye - Göcek ÖÇK Bölgesi Belediye Yerleşim Özet Sosyo - Ekonomik Yapı

Yer	2009 Nüfus	Konut	Kamu Binaları	Altyapı	Gelir Kaynakları	
Fethiye Merkez	72.003	20572	Kaymakamlık ve Belediye Başkanlığına bağlı kamu kurumları, İçişleri Bakanlığına bağlı kamu kurumları, Diğer bakanlıklara bağlı ve özerk kamu kuruluşları temsilcilikleri, Adliye	İçme Suyu ve Kanalizasyon şebekesi mevcuttur. Atıksu arıtma sistemi mevcuttur. Liman bulunmaktadır.	Turizm, Tarım, Ticaret, İnşaat, Hizmet Sektörü, Denizcilik	
Belde	Ölüdeniz	4532	1300	Belediye, 1İlköğretimokulu, 1Sağlık Ocağı, 4 Cami	Kanalizasyon Eksik, Su Şebekesi Eksik	Turizm
	Karaçulha	12794	3973	Belediye, Sebze Hali, 6 İlköğretim Okulu, 2 Lise, Meslek Yüksek Okulu, 6 Cami, Sağlık Ocağı	Kanalizasyon yok, İçme Suyu Şebekesi Var	Tarım, Seracılık
	Çamköy	3940	1500	Belediye, İlköğretim Okulu, 5 Cami, Sağlık Birimi	Kanalizasyon yok, İçme Suyu Şebekesi Var	Seracılık
	Çiftlik	2620	1120	İlköğretim Okulu, 2 Cami, Belediye, Sağlık Birimi	Kanalizasyon yok, İçme Suyu Şebekesi Yenilenme aşamasında	Tarım, Turizm
	Göcek	4039	2200	Belediye, 2 Cami, Sağlık Ocağı, Jandarma, İlköğretim Okulu, Lise	İçme Suyu Şebekesi Var, Kanalizasyon Var	Turizm

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

3.2 KÖYCEĞİZ - DALYAN ÖÇK BÖLGESİ

Harita 3. Köyceğiz-Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Sınırları (kaynak: ÖÇKKB)

Koruma Durumu

12.06.1988 tarih ve 88/13019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit ve ilan edilmiştir.

Yeri

Muğla ili, Köyceğiz ilçesi ve buna bağlı 4 belde 13 köyden oluşmaktadır. Köyceğiz, Muğla iline 75 km uzaklıkta bir ilçedir.

Tarihsel ve Arkeolojik Geçmişi

Muğla İlinin Fethiye ve Kınık'ın dışında kalan kısımları, antik devirde Karya (Caria) ismiyle anılan bölgedir. M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren kurulan Karya önce Hellen, sonra sırasıyla Lidya, Pers, Mısır, Suriye, Bergama ve en son olarak Bizans egemenliğine girmiştir. 1425'de Menteşe Beyliği'nin, 1535'de de Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimine geçmiştir.

Tablo 6. Sosyo Ekonomik Göstergeler

	KÖYCEĞİZ	ORTACA
Nüfus	29 196	35 670
Şehirleşme Oranı (%)	25,77	47,44
Nüfus Artış Hızı (%o)	12,22	19,71
Nüfus Yoğunluğu	18	121
Nüfus Bağımlılık Oranı (%)	52,82	43,15
Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü	3,81	3,51
Tarım Sectoründe Çalışanlar Oranı (%)	71,80	54,21
Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü	3,16	5,04
Tarım Sektöründe Çalışanlar Oranı (%)	25,04	40,75
Sanayi Sektöründe Çalışanlar Oranı (%)	3,05	7,37
Hizmet Sektöründe Çalışanlar Oranı (%)	89,65	92,01
İşsizlik Oranı (%)	39,58	36,12
Okur-yazar Oranı (%)	92 997	109 628
Bebek Ölüm Oranı (%)	0,01414	0,02410
Fert Başına Genel Bütçe Geliri (YTL)	0,11266	0,15998

Kaynak: Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Yönetim Planı Final Raporu, 2007

Coğrafi Özellikler

Yöre, Köyceğiz çöküntü gölünün çevresinde yer alan farklı nitelikteki yeryüzü şekillerinden oluşmaktadır. Gölün kuzeydoğu ve güneydoğusu düz, diğer kesimler tepelik alanlarla çevrelenmiştir. Köyceğiz Gölü ile deniz arasındaki kesim ise 4 adet küçük göl ve sayısız kanallar ile kaplanmıştır. Sahil şeridi yaklaşık 4.5 km uzunluğunda bir kıyı okundan oluşmaktadır. Köyceğiz Gölü'nün güneyinde kuzeybatı - güneydoğu doğrultusunda bir fay hattı yer almaktadır. Bu faya bağlı olarak Sultaniye, Çavuş (Rıza Çavuş) ve Gel Girme (Kokar Girme) olarak anılan çeşitli kaplıca kaynakları bulunmaktadır.

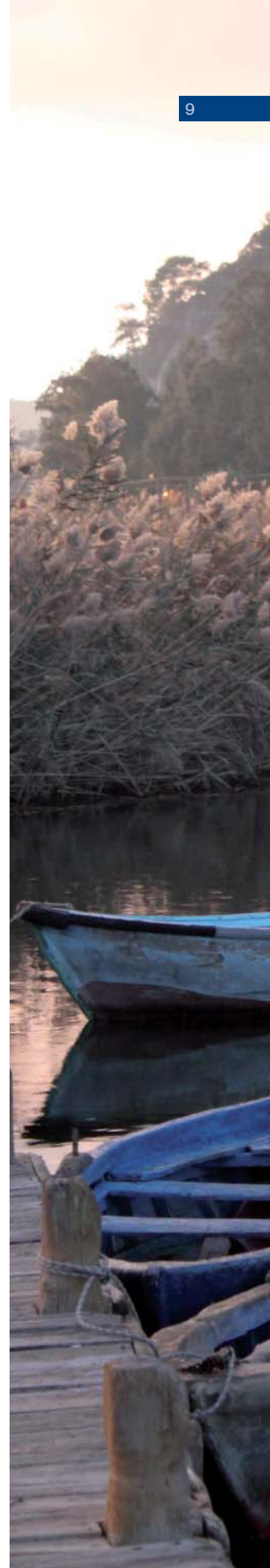
Köyceğiz Özel Çevre Koruma Bölgesindeki en yaygın vejetasyon kızıl çam ve günlük ormanları ile maki ve frigana ya ait ağaçcık ve çalı bitkileri, ayrıca Köyceğiz Gölü etrafındaki sulak ve çorak bataklıklarda gelişen otsu bitkilerden oluşmaktadır. Kıyıda kumul vejetasyonu hakimdir.

Ekolojik Özellikleri

Kumul vejetasyonu Akdeniz deniz kaplumbağalarının (*Caretta caretta*) en önemli üreme alanlarından biridir. İztuzu kumsalını üreme alanı olarak kullanan *Caretta caretta*'lar nesli yok olma tehlikesi altında türlerden olduğundan koruma altına alınmışlardır. Göl çevresi, kanallar ve ormanlar çeşitli hayvanların üreme ve barınma yeri olarak zengin bir potansiyele sahiptir.

Sakarmeke, leylek, İzmir yalıçapkını, kırlangıç, saz bülbülü, gülen sumru, yılan kartalı, arı kuşu, martı, çeltikçi, küçük beyaz balıkçıl ve diğer çok çeşitli kuş türü bölgeyi kışlama ve kuluçka alanı olarak kullanmaktadır.

Tümüyle hassas alan olarak tanımlanan Dalyan ve Köyceğiz gerek doğal, gerek tarihi, gerekse ekolojik anlamda çok değerlidir. Bunun yanında özellikle Dalyan turizm yatırımlarının yoğunlaştığı bir

yerleşmedir. Köyceğiz Gölü, akarsular, Dalyan Kanalı, Dalyan ağzı ve Akdeniz bu olağanüstü ekosistemin farklı parçalarıdır.

Köyceğiz ve Dalyan yerleşmelerinde yoğun yapılaşma engellenerek kendi gelişme alanlarında büyümesi hedeflenmiştir. Bu alanlarda özellikle ekoturizm, geleneksel üretim, pansiyonculuk, çiftlik turizmi, Köyceğiz Gölü'nün rekreasyonel anlamda kullanımı, kaplıca turizminin geliştirilmesi, narenciye bahçelerinin korunması amaçlanmış ve bu başlıkları destekleyici plan kararları geliştirilmiştir. Deniz kaplumbağalarının korunması ve üreme alanlarının tahrip edilmemesi amacıyla Dalyan ağzı /İztuzu alanının kullanımı için belli kurallar getirilmiştir. Plaj olarak çok tercih edilen bu alanın; gündüz insanlar tarafından, gece

kaplumbağalar tarafından kullanımını sağlayan bir düzenleme geliştirilerek model bir proje oluşturulmuştur. Yerleşmeler dışında kalan doğal alanlar, günlük ormanları, kumul ve göl kıyısında bulunan sazlık alanlar koruma altındadır.

Sosyo-Ekonomik Durum

2009 nüfus sayımına göre Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesindeki ilçe ve köylerde kadın ve erkekler arasındaki nüfus dağılımı eşit olup, toplam nüfus 31465 kişidir (TÜİK, 2010). İşsizlik oranı % 4,3'tür. Kasaba ve köylerde okuryazarlık oranı % 98'dir. Köyceğiz ve Ortaca için Sosyo Ekonomik Göstergeler Tablo 6'da verilmiştir.

3.3 DATÇA-BOZBURUN ÖÇK BÖLGESİ

Harita 4. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi (kaynak: ÖÇKKB)

Koruma Durumu

22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit ve ilan edilmiştir.

Yeri

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi; Muğla İli, Datça ve Marmaris ilçeleri ve bunlara bağlı 2 belde 17 ilçeden oluşmaktadır. Datça İlçesi; Muğla İli'nin Güney Batında kuzeyde Gökova Körfezi güneyde Hisarönü Körfezi arasında batıya Ege ve Akdeniz'e doğru 70 km'lik uzantısı olan bir arazi yapısına sahiptir. Datça İlçesinin 1997 yılı nüfus sayımına göre toplam nüfusu 11802 kişidir. Bunun 6129 kişisi kentsel kesimde 5673 kişisi de kırsal kesimde yaşamaktadır.

Tarihsel ve Arkeolojik Geçmişi

Yarımada, tarihten günümüze kadar çeşitli medeniyetlerin yaşadığı bilinmektedir. İnsanların yaşadığı devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini temsil eden arkeolojik, kentsel, doğal, tarihi, vb. açılardan korunması gerekli alanlarla dolu, sit alanı olarak tanımlanan bir yerdir. Bu alanlar yarımada üzerinde dağınık olarak yer almaktadır.

Amos; turunç yerleşmesinin güneyinde, bahçealtı denilen yerdedir. Burada tiyatro kalıntılarına rastlanmaktadır, arkeolojik sit alanı olarak tanımlanmıştır.

Laryma; Bozukkale diye anılan Kocaman Hisar'ın ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı konusunda yeterince bilgi bulunamamıştır. Arkeolojik sit alanı olarak tanımlanmıştır.

Bybassium; Turgutlu yerleşiminin içerisindeki bir alandır. Patakis, Bozburun koyu girişinde yer alan Kızılada'da ve çevresinde bulunan tahminen kilise kalıntılarının bulunduğu alandır. Arkeolojik sit alanı olarak tanımlanmıştır.

Soronda; Tymnos ve Soronda arkeolojik sit alanları Söğüt yerleşmesinin çevresindedir.

Knidos; Antik Çağ'ın altı Dor kentinden biri olan Knidos, Datça Yarımadasındadır. Antik Knidos, Milattan önce 7. yyda bugünkü Datça ilçesinin yakınlarında kurulmuş, MÖ 4. Yüzyıl ortalarında ise Tekri'ye taşınmıştır. Taşınmanın nedeni o dönemde çok gelişmiş olan deniz ticareti olabilir. Özellikle şarap, sirke, zeytinyağı ihraç edilmiştir. Diğer bir nedenle de, kuzeyden esen sert rüzgarların güneyden gelen gemilerin burnu dolaşmalarını engellemesidir. Tarihiçi ve coğrafyacı Strabon'a göre önce surlar inşa edilmiş daha sonra sokaklar ve evler ızgara

planına (Hippodamos planı) göre ve teraslama yapılarak kurulmuş, tapınaklar, tiyatrolar ve diğer resmi yapılar da bu planda yer almıştır. Antik Çağ'da Knidos bir sanat, tıp ve kültür merkezidir. Knidoslu Eudoksos (MÖ 409-355) matematikçi, fizikçi, coğrafyacı, filozof gök bilimcisi olmasının yanı sıra aynı zamanda yasa koyucusudur. Kent için hazırladığı yasanın demokrasiye geçişte etkin bir rolü olduğu sanılmaktadır.

Coğrafi Özellikler

Datça-Bozburun Yarımadası genelde eğimli, çok taşlı ve bozuk arazi yapısına sahip, erozyona maruz arazilerden oluşur. Datça'da mevcut 47 698 hektar arazinin yaklaşık % 95'i taşlıdır. Bölgede tarım için verimli olarak kullanılacak alan 10 000 hektarı geçmemektedir; toplam ormanlık alan 110 359 hektardır.

Ekolojik Özellikleri

Kumullar: Datça yarımadasının güney kısmında yer alan Gebekum kumul alanı, bitki örtüsü ile birlikte hassas alan olarak tanımlanabilir. *Maedicago marina*, *Eryngium maritimum*, *Euphorbia paralias*, *Pancretium maritimum* ve *Alkanna tinctoria* Gebekumdaki baskın türlerdir. Gebekum dışında; benzer özellik gösteren Kızılbağ, Eksera, Hisarönü Çubucak, İnbükü, Karabük Burnu, Periliköşk, Hayıtbükü, Mesudiye, Hisarönü Kocakür, Söğüt bölgelerinde bulunan kumul alanlar da aynı hassaslığa sahiptir.

Ormanlık alanlar: Orman vejetasyonu; *Pinus brutia*'nin yaygın (Kızıl çam) dominant olduğu alanlardan ibarettir. Bozulmamış kızılçam ormanları hassaslık yönünden öneme sahiptir. Kuzey-batıda *Arbutus andrachne* (Sandal ağacı) yine bozulmamış koruluklar oluşturmaktadır. Değirmen Bükü'nde *Cupressus sempervirens* (servi) kayalık vadi yamaçlarında yayılış göstermektedir. Bu tür Sındı köyü çevresinde ve Bozburun

Yarımadasında İçmeler-Bakırköy arasında yer yer saf topluluklar halindedir.

Phoenix theophrasti (Datça Hurması) vadi tabanlarında bulunmaktadır. Çok sınırlı yayılışa sahip olan bu tür kuzeyde Eksera Deresi yamaçlarında ve güney kıyı kesiminde Azganak Tepe, Karacahapıbaşı, Yarımcabaşı Tepe, Kovalıca Tepe, Tanışman Tepe, Lindasbaşı Tepe, Andızcıl Tepe civarında yayılış göstermektedir. Yörede endemik olarak bulunan *Liquidambar orientalis* (Sığla ağacı) mevsimlik dere yatakları ile vadi içerilerinde görülür.

Sonuç olarak; Gebekum alanı, kızılçam korulukları, sandal ağacı yayılış alanları, *Cupressus sempervirens* (servi) toplulukları, sığla ağacı alanları ve Datça hurması bitki türleri esas alındığında hassaslık gösteren alanlardandır.

Deniz ortamı: Datça-Bozburun deniz ortamı; Akdeniz'in uluslar arası konumu nedeni ile diğer kara ve deniz kaynaklı kirlenmenin dışında doğrudan yarımadada kaynaklı su kirlenmesinin de yoğun baskısı altında değildir. Atık su toplama ve arıtma sistemi tamamlanma aşamasına gelememiştir. Ancak nüfus azlığı ve yarımadanın henüz yoğun turizm baskısı altında kalmamış olması, kirlenmemiş bir deniz ortamına sahip olmasını da beraberinde getirmiştir. İnsan kullanımlarına karşı hassas bir ortamdır.

Nadirlik: Datça Bozburun ekosistem temelinde nadirlik açısından incelendiğinde; Gebekum Kumulu, Eksera Deresi ve Güney kesimi, Kocadağ, Emecik ve Hisarönü, bölgelerine türler açısından bakıldığında, *Maedicago marina*, *Eryngium maritimum*, *Euphorbia paralias* gibi kumul bitkileri *Cupressus sempervirens* (servi), *Pinus brutia* (kızıl çam) ve *Arbutus andrachne* (sandal ağacı), *Phoenix theophrasti* (Datça Hurması) ve *Liquidambar orientalis* (sığla ağacı) bitki türlerine, kuş türlerinden *Falco elenoroae* (karadoğan - KD), *F. Peregrinus* (gökdoğan-KD), *F. Naumanni*

(küçük kerkenez -KD), *Hieraetus fasciatus* (tavşancıl -KD), *Larus audouinii* (ada martsı -KD) ve *Phalacrocorax aristotelis desmarestii* (tepeli karabatak -KD) memeli türlerinden; *Monachus monachus* (Akdeniz fokusu-HD) *Capra aegagrus* (yaban keçisi-HD) ve *Lutra lutra* (su samuru-HD) sürüngenlerden *Tes-tudo graecae* (HD) örnek olarak verilebilir.

Doğallık: Datça-Bozburun'da kırsal yerleşimler ile Datça-Bozburun kent yerleşimleri tarımsal alanlar ve mevcut ulaşım ağı deniz taşımacılığı dışında ortam büyük ölçüde doğallığını yitirmemiştir. Bu sonuç; yakın zamana kadar Datça ve Bozburun'a ulaşımın virajlı dar ve yetersiz bir yol ile yapılmasının etkisi olduğu kadar, yörede imara açılması mümkün olmayan çok sayıda doğal ve arkeolojik sit alanı bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Özel Önem: Datça-Bozburun, *Hirunda rustica* (kır kırlangıcı), *H. Daurica* (kızılsırtlı kırlangıç), *Merops apiaster* (arı kuşu), *Apus apus* (karasağan) ve *Apus melba* (akkaranlı sağan) türlerinin göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Yarımada bu yönü ile önemlidir. Diğer yandan *Falco elenoroae* (karadoğan - KD), *F. Peregrinus* (gökdoğan-KD), *F. Naumanni* (küçük kerkenez -KD), *Hieraetus fasciatus* (tavşancıl -KD), *Larus audouinii* (ada martsı-KD) ve *Phalacrocorax aristotelis desmarestii* (tepeli karabatak-KD) yöredeki önemli kuş türleridir. *Monachus monachus* (Akdeniz fokusu-HD) Datça Yarımadası civarında sıklıkla görülmektedir. Kocadağda bulunan *Capra aegagrus* (yaban keçisi-HD) Türkiye için en batıda bulunan örneklerdendir. *Lutra lutra* (su samuru-HD) Hisarönünde görülmektedir. *Liquidambar orientalis*/ sığla ağacı endemik olması, *Phoenix theophrasti* (Datça hurması) çok sınırlı yayılış göstermesi nedeni ile özel öneme sahiptir.

Çeşitlilik: Datça-Bozburun Yarımada karakteri nedeniyle kuzey kesimleri ile güney kesimleri arasında bariz farklılıklar vardır. Yörede 167 karasal omurgasız, 110 balık türü, 4 iki yaşamlı türü, 27 sürüngen türü, 123 kuş türü ve 45 memeli türü belirlenmiştir.

Sosyo-Ekonomik Durum

2009 yılında yapılan nüfus sayımına göre, Datça-Bozburun ÖÇK bölgesindeki toplam nüfus ilçe ve köylerde 26,507 kişi olup, % 49'u kadın ve % 51'i erkektir. Datça ilçe merkezinin toplam nüfusu 10,034 kişidir (TÜİK, 2010). (Tablo 7 ve 8):

Tablo 7. Datça - Bozburun ÖÇK Bölgesi Bölge Nüfusu (2009)

		TOPLAM	ERKEK	KADIN
Datça	Datça Merkez	9.958	5.194	4.764
	Cumalı	719	370	349
	Emecik	866	428	438
	Hızırşah	482	238	244
	Kara	786	398	388
	Kızlan	1.039	526	513
	Mesudiye	564	277	287
	Sındı	365	192	173
	Yaka	577	283	294
	Yazı	545	271	274
Bozburun	Bozburun Merkez	2.121	1.101	1.020
	Bayır	716	378	338
	Selimiye	1.026	522	504
	Söğüt	1.750	873	877
	Taşlıca	526	281	245
	Turgut	627	335	292
Marmaris	Hisarönü	2.129	1.109	1.020
	Orhaniye	1.058	572	486
	Osmaniye	470	236	234
TOPLAM		26.324	13.584	12.740

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 8. Datça - Bozburun ÖÇK Bölgesi Yıllara Göre Nüfus Dağılımı

		1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009
Datça	Datça Merkez	1.481	2.118	2.465	2.788	5.022	8.108	8.839	10.034	9.958
	Cumalı	620	455	654	659	689	712	750	764	719
	Emecik	425	355	595	874	1028	915	884	890	866
	Hızırşah	469	395	467	453	487	473	489	470	482
	Kara	458	538	645	671	760	795	804	780	786
	Kızlan	697	726	802	832	780	849	1.009	990	1.039
	Mesudiye	581	564	530	580	517	572	547	558	564
	Sındı	349	364	394	373	364	347	378	377	365
	Yaka	444	370	418	470	511	577	559	581	577
	Yazı	570	427	562	576	583	566	577	564	545
Bozburun	Bozburun Merkez	1.026	1.111	1.219	1.353	2.357	1.909	2.273	2.170	2.121
	Bayır	570	612	657	650	563	798	709	732	716
	Selimiye	522	610	649	715	765	1.029	955	999	1.026
	Söğüt	1.204	1.324	1.316	1.512	1.570	2.383	1.720	1.746	1.750
	Taşlıca	696	663	668	643	631	483	519	531	526
	Turgut	382	431	476	421	695	601	616	642	627
Marmaris	Hisarönü	664	779	893	985	1213	3.027	2191	2.131	2.129
	Orhaniye	503	592	618	733	746	1.006	1.017	1.071	1.058
	Osmaniye	494	462	466	531	647	624	465	477	470
TOPLAM		12.155	12.896	14.494	15819	19928	25774	25.301	26.507	26.324

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Datça'da Eğitim Bilgisi Tablo 9'da verilmektedir :

Tablo 9. Datça'da Eğitim Durumu, 2009

Yaş grubu	Cinsiyet	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul mezunu	İlköğretim mezunu	Ortaokul veya dengi okul mezunu	Lise veya dengi okul mezunu	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Bilinmeyen	TOPLAM
6-13	ERKEK		610		1						3	614
	KADIN		518		2						1	521
14-17	ERKEK	1	25		232						3	261
	KADIN	1	16		215						5	237
18-21	ERKEK	1	6		85		147	1			12	252
	KADIN	5	10		53		118	4			10	200
22-24	ERKEK	1	1	8	30		89	17			25	171
	KADIN	3	2	25	23		93	22			7	175
25-29	ERKEK	2	4	81	27	33	131	62	6		54	400
	KADIN	7	13	99	21	30	114	76	2		30	392
30-34	ERKEK	3		114	1	27	140	74	5		18	382
	KADIN	10	8	172	3	25	129	62	6		20	435
35-39	ERKEK	1	6	170	2	48	153	96	2		19	497
	KADIN	8	9	181	2	25	107	61	3	1	20	417
40-44	ERKEK	1	3	171	2	37	93	59	3	1	32	402
	KADIN	6	5	144	1	30	96	43	1		15	341
45-49	ERKEK	1	3	147	1	32	98	58	2		37	379
	KADIN	10	4	129		21	89	53	3	1	29	339
50-54	ERKEK	2	3	100		44	95	67	4	1	36	352
	KADIN	10	3	100		21	68	59	2		24	287
55-59	ERKEK	3	1	76		27	61	76	3	1	26	274
	KADIN	8	5	99		26	44	53	1	1	32	269
60-64	ERKEK		6	91		18	44	72	4	2	25	262
	KADIN	12	4	101		18	39	41			36	251
65 +	ERKEK	16	9	207		33	77	95	5	3	62	507
	KADIN	75	25	235		33	47	39	2		54	510
	TOPLAM	187	1.299	2.450	701	528	2.072	1.190	54	11	635	9.127

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 10. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi Datça İlçesi Özet Sosyo-Ekonomik Yapı

Yerleşim Yeri	2009 Nüfus	Hane Sayısı	Kamusal Yapılar	Altyapı	Geçim Kaynakları
Datça Merkez	9958	3100	Kaymakamlık ve bağlı birimler, Adliye, Belediye, Hastane, İlk ve orta öğretim, Meslek Yüksek okulu, Jandarma, Polis, Liman ve Gümrük, PTT	İçme suyu şebekesi var, kanalizasyon var ama yeterli değil, atık su arıtma var	Turizm, Yatçılık, Tarım (Badem-Zeytin-Sebze), Balıkçılık, Arıcılık
Cumalı	719	320	Muhtarlık, Cami, Jandarma Karakolu, Sağlık Evi, İlköğretim Okulu (1-8)	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Tarım (Zeytin-Badem), Pazarcılık
Emecik	866	300	Muhtarlık, Cami, Jandarma Karakolu, Sağlık Evi, İlköğretim Okulu (1-3) Taşımali Eğitim	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Tarım (Badem-Zeytin-Sebze), Turizm, Hayvancılık
Hızırşah	482	250	Muhtarlık, Cami, Eğitim Taşımali	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma sistemi kurulu olmasına rağmen faal değil	Arıcılık, Tarım (Badem-Zeytin), Doğal Bitki, Turizm, Hayvancılık
Karaköy	786	286	Muhtarlık, Cami, İlköğretim Okulu (1-3) Eğitim Taşımali	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Tarım (Badem-Zeytin-Sebze), Balıkçılık, Arıcılık, Doğal Bitki
Kızlan	1.039	400	Muhtarlık, Cami, İlköğretim(1-8) Sağlık Evi faal değildir.	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Pazarcılık, Tarım (Badem-Zeytin)
Mesudiye	564	220	Muhtarlık, Cami, Sağlık Evi Eğitim Taşımali	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Arıcılık, Seracılık, Turizm
Sındı	365	140	Muhtarlık, Cami. Eğitim Taşımali	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Arıcılık, Tarım (Badem-Zeytin), Turizm Hizmet Sektörü
Yaka	577	250	Muhtarlık, Cami, Sağlık Evi, İlköğretim Okulu (1-3) Eğitim Taşımali	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Tarım (Badem-Zeytin), Arıcılık, Turizm, Hayvancılık, Balıkçılık
Yazı	545	250	Muhtarlık, Cami Eğitim Taşımali	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Badem, Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi, Balıkçılık

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 11. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi Bozburun Beldesi Özet Sosyo-Ekonomik Yapı

	Yerleşim Yeri	2009 Nüfus	Hane Sayısı	Kamusal Yapılar	Altyapı	Geçim Kaynakları
Bozburun Beldesi ve Köyleri	Bozburun Belde Merkezi	2.121	850	Belediye, Sağlık Ocağı, Jandarma, PTT, ilköğretim - Ortaöğretim Okulları, Liman Başkanlığı ve Gümrük	İçme suyu şebekesi var, Kanalizasyon şebekesi yok, Foseptik var, Atıksu Arıtma yok	Yat - Tekne imalatı, Turizm, Tarım (Badem - Zeytin), Arcılık
	Bayır	716	230	Cami, Sağlık Evi, İlköğretim okulu (1-8), Muhtarlık	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme Suyu Şebekesi var, Arıtma yok	Arcılık, Seracılık, Turizm
	Selimiye	1.026	510	Muhtarlık binası yoktur. Eğitim taşımalı, Cami var.	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Arcılık, Turizm
	Söğüt	1.750	1.000	Muhtarlık, Sağlık Evi, Cami, ilköğretim okulu (1-8), PTT Acentesi	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Balıkçılık, Turculuk, Turizm, Arcılık
	Taşlıca	526	170	Muhtarlık, Cami faaldir. Sağlık Evi ve okul kapalıdır. Eğitim taşımalıdır.	Kanalizasyon yok, Foseptik yok, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Balıkçılık, Hayvancılık, Arcılık
	Turgut	627	185	Muhtarlık, Cami, İlköğretim Okulu (1-3) Taşımalı Eğitim	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Arcılık, Turizm, Turculuk

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Yarımadanın ekonomisi hizmet sektörüne dayanmaktadır. Turizm, aynı zamanda ticaret, ulaştırma, inşaat, küçük ölçekli sanayi de dahil olmak üzere bölgedeki diğer sektörleri de geliştirmektedir. Ticaretin ağırlıklı olduğu günlük tüketim maddeleri, inşaat malzemeleri, mobilya, gıda ve hediyelik eşya vb. turizm sektörüne yöneliktir.

ÖÇKKB için yapılan son bir çalışmada; Datça, Bozburun, Marmaris Köylerinin nüfus, ikamet numaraları, kamu binaları, altyapı ve gelir kaynakları hakkındaki bilgiler, Sosyo Ekonomik Yapı olarak Tablo 10, 11 ve 12’de verilmektedir:

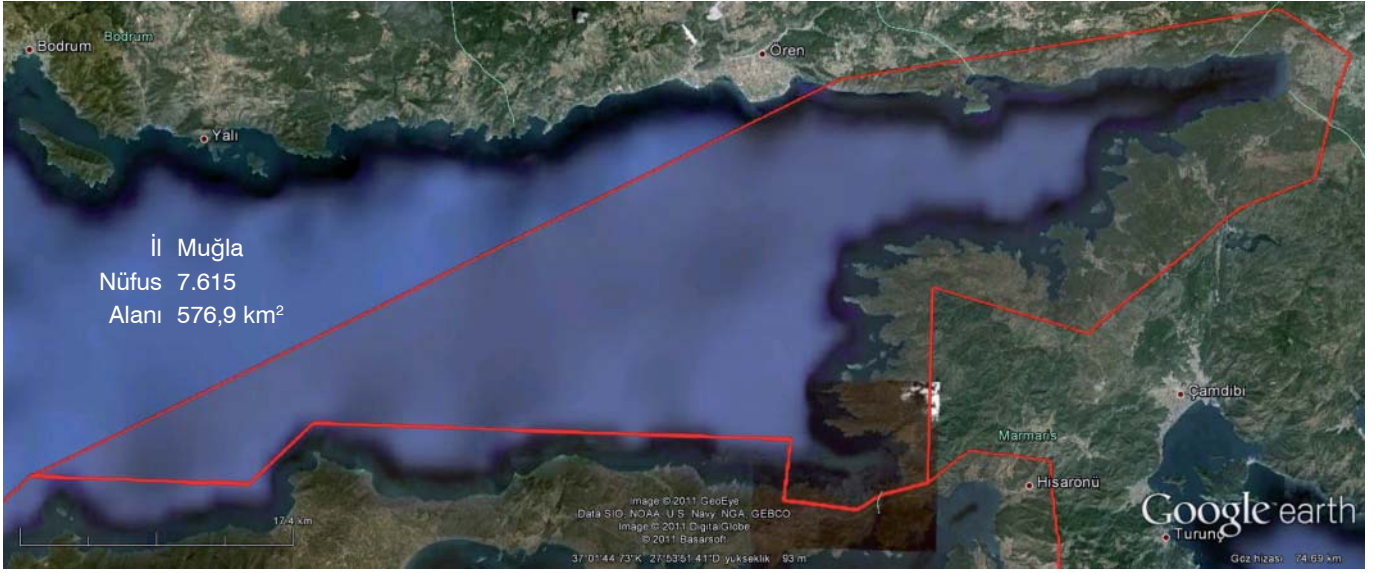

Tablo 12. Datça - Bozburun ÖÇK Bölgesi Marmaris İlçesi Köyleri Özet Sosyo-Ekonomik Yapı

	Yerleşim Yeri	2009 Nüfus	Hane Sayısı	Kamusal Yapılar	Altyapı	Geçim Kaynakları
Köy (Marmaris)	Hisarönü	2.129	1700	Muhtarlık, Sağlık Evi, 3 İlköğretim Okulu	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Arıcılık, Turizm, Balıkçılık
	Orhaniye	1.058	400	Muhtarlık, Sağlık Evi, İlköğretim Okulu	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Arıcılık, Turizm
	Osmaniye	470	158	3 Cami bulunmaktadır. Muhtarlık binası, sağlık evi ve okul bulunmamaktadır.	Kanalizasyon yok, Foseptik var, İçme suyu şebekesi var, Arıtma yok	Arıcılık, Turizm (Kısmi Gelir)

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

3.4 G Ö K O V A Ö Ç K B Ö L G E S İ

Harita 5. Gökova ÖÇKB Bölgesi Sınırları (kaynak: ÖÇKKB)

Koruma Durumu

12.06.1988 tarih ve 88/13019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit ve ilan edilmiştir.

Yeri

Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi, Muğla ili, Ula ve Marmaris İlçeleri ve bunlara bağlı 3 belde ve 4 köyden oluşmaktadır. Akyaka, Gökova, Akçapınar, Gökçe, Çamlı, Karacaköy ve Çetibeli yerleşim alanlarını içine alır.

Gökova Körfezine kadar uzanan Batı Menteşe Dağları ve Ula çöküntü alanlarını oluşturan Doğu Menteşe Dağları ile Yaran Dağları, bölgenin önemli yükseklikleridir. Doğrudan denize açılan küçük vadiler ve iç çöküntü alanlarında alüvyonların birikmesiyle oluşan tarım alanları, Gökova ve Kızılkaya Ovaları olarak isimlendirilmektedir. Bölge ikinci derece deprem bölgesi içinde kalmaktadır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi içerisinde yer alan ve önemli yerleşim merkezi olan Akyaka Beldesi, Gökova Körfezi'nin kuzeydoğusunda, Muğla'ya 28 km uzaklıktadır. Beldenin kuzeyinde 1000 m ani yükselen ormanla kaplı bir topografya, doğusunda tatlı suların kaynadığı Kadın Azmağı

ve Akçapınar Azmağı arasında eşsiz bir ova yer almaktadır. Tüm Bölge genelinde olduğu gibi, dere yatakları bir azmakla denize açılmaktadır. Azmaklarda sazlık, bataklık, çayır v.b. alanlar yan yana çoğu kez de iç içe yer almaktadır.

Bölgede önemli alanlardan birisi de Ketra, Setra, Sedir veya Şehirlioğlu Adası olarak bilinen Sedir Adası'dır. Ada, Gökova Körfezi'nin güney kesiminde yer almakta olup, Helenistik ve Roma devrine ait yazıtlar ihtiva etmektedir.

Tarihsel ve Arkeolojik Geçmişi

Muğla İlinin Fethiye ve Kınık dışında kalan kısmı, antik çağlarda Karya adıyla bilinen bir bölgedir. Karya'nın bilinen tarihi, İyon'ların bölgeye yerleşmeleriyle başlar. Gökova Körfezinin iki ucuna yerleşen Dor'lar, Knidos ve Halikamosos'u (Bodrum) kurmuşlardır. Muğla İli 12. yy.da Selçuklu Devleti'nin 15. yyda Menteşe Beyliği'nin 16. yy.da Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur.

Ekolojik Özellikleri

Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi zengin flora ve faunası ile ekolojik yönden öneme sahip bir bölge olup Ege Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi bitki

örtüsü özelliklerini birlikte göstermektedir. Maki formasyonuna ilaveten, zeytinlik alanlar da önemli yer tutmaktadır. Ayrıca Bölgede, Kızılçam (*Pinus brutia*) ve Günlük ormanları (*Liquidambar orientalis*) büyük bir değer taşımaktadır. Bunu Karaçam, fıstık, sedir ve ardıç gibi iğneli ağaçlarla; meşe gibi yapraklı ağaçlar izler. Ayrıca, yer yer sandal, piren, akçakesme, defne, çitlembik ve keçiboynuzu gibi ağaçlar ve ağaççıklar vardır.

Taban araziler genellikle I-IV. sınıf toprak kabiliyetinde olan arazilerdir. Taban araziler dışında kalan yamaçlar, tepelik ve dağlık alanlar VI ve VII. sınıf topraklardan oluşmaktadır. Çıplak kayalık ve bataklık alanlar ise VIII. sınıf topraklar olarak belirlenmiştir.

Bölge fauna açısından da oldukça zengindir. Bölgenin hemen hemen her kesiminde rastlanan kanatlı hayvanlardan üveyik, bildirincin, tahtalı keklik, karabatak, balıkçıl, çobanaldatan, kırlangıç, ağaçkakan, sığırcık, karatavuk, bataklık, karga, çaylak, çil, yaban ördeği, yaban kazı, dağ serçesi, kartal, şahin, atmaca ve baykuş bulunmaktadır.

Kıyılar da deniz faunası açısından zengindir. Yöre sularında bölgede bulunan balık türleri ile diğer deniz ürünlerinin (Ahtapot, istakoz, karabide) hepsi bulunmaktadır. Ayrıca Gökova kıyılarında, *Lutra lutra* (Su samuru) ile kuzey kesimlerde yunus balıklarının yaşadığı belirlenmiştir.

Sosyo-Ekonomik Durum

2009 nüfus sayımına göre, Gökova ÖÇK bölgesi ilçe ve köylerinde % 49 kadın ve % 51'i erkek toplam 8,412 kişilik bir nüfusu bulunmaktadır.

Gökova ÖÇK Bölgesi Bütünleşik Kıyı Alan Yönetimi/Integrated Coastal Zone Management (ICZM) Raporuna (2009) göre, gelir kaynaklarına göre geçim kaynaklarının dağılımı şu şekildedir:

Tarımsal üretim ve hayvancılık% 19

Balıkçılık% 3

Otel ve Pansiyon işlemi% 7

Turizm (Maaşlı)% 33

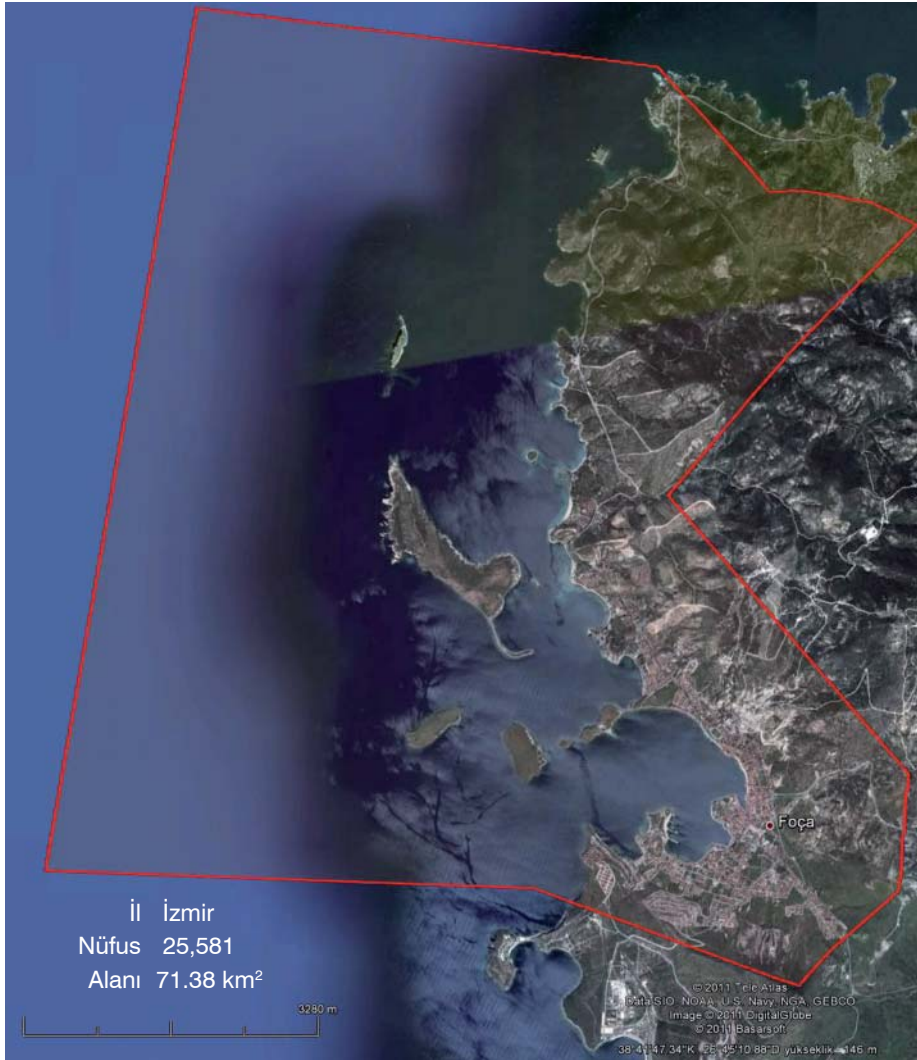
Küçük Esnaf% 6

Emekli% 24

Diğer% 8

Aynı çalışmaya göre, seçilen 7 ilçede 1737 kişi ile görüşülmüş, bunların % 24'ü en az 10 yıl önce bölgeye yerleşmiştir. 863 kişi ise Gökova İç Körfezinde 20 yıldan daha uzun süredir bölgede yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yöre halkının % 95'i okuma yazma bilmektedir. Ankete dahil yedi ilçede eğitim düzeyleri şöyledir: İlkokul mezunu (% 45) , lise mezunu (% 25) ve üniversite veya akademi mezunu (% 15). Katılımcıların % 84'ünün yaş seviyesi 35 yaş grubu üstüdür, bu da genel nüfusun yaşlanıyor olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %76'sının 1 veya 2 çocuğu bulunmaktadır. Sosyo Ekonomik Yapının belirlenmesi için yapılan çalışmada, seçilen ilçelerde katılımcılardan % 40'ının çalıştıkları sabit bir işleri vardır : Serbest meslek % 7, Turizm ve restoran sahipleri % 9, balıkçılar % 4, işçi % 6, beyaz yakalı işler %5 ve çiftçiler %5. % 5 oranında olan çiftçilik, çiftçilerin kendi tüketimlerinden ziyade piyasaya dönük üretimi göstermektedir.

3.5 FOÇA ÖÇK BÖLGESİ

Harita 6. Foça ÖÇK BÖLGESİ Sınırları (Kaynak: ÖÇKKB)

Koruma Durumu

22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit ve ilan edilmiştir.

Yeri

Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi, İzmir İli, Foça İlçesi sınırlarında olan bir alanı kapsamaktadır. Foça, Ege Bölgesi'nde İzmir İline bağlı 28 ilçe merkezinden biridir. Batıda İzmir Körfezi, doğuda Menemen İlçesi, Kuzeyde Çandarlı Körfezi ile çevrili olan yerleşim alanı İzmir'e yaklaşık 70 km uzaklıktadır. Foça'ya bağlı bir bucak ile 5 adet köy bulunmaktadır

Tarihsel ve Arkeolojik Geçmişi

Foça'nın belgelere dayanan 3000 yıllık bir tarihi vardır. Bölge, antik dönemde "Phokaia" ismini taşıyordu ve İyon yerleşmelerinin en önemlilerinden biriydi. Bugünkü batı uygarlığının temelleri İ.Ö. 6.yy da İyonya'da atılmıştır. Foça'da İyon, Pers, Roma, Bizans ve Osmanlı medeniyetlerden kalmış, tarihi ve turistik özelliği olan birçok yapı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları: Taş Ev (M.Ö. 4.yy da yapılmış bir anıt mezar), Kyme antik kenti, Dışkale (iç kısımlarında Türk Hamamı kalıntıları bulunmaktadır.1678'de yapılmıştır), Ağalar Konağı (19.yy dan kalma konakta Atatürk de misafir edilmiştir), Şeytan Hamamı (antik çağda yapılmış

bir aile mezarıdır), Sur ve Beşkapılar (ortaçağdan kalmıştır), Fatih Camii (1455), Osmanlı mezarlığı (1520-1566), Hafız Süleyman Mescidi'dir. Foça antik çağda bir seramik merkezidir. Arkeolojik kazılarda özellikle Grek ve Roma dönemlerine ait bol miktarda seramik buluntulara rastlanması yörede bu sanat dalının gelenekselleştiğinin bir kanıtıdır.

Coğrafi Özellikler

Foça Yarımadası küçüklü büyüklü koylarla kaplı bir sahile sahiptir. Bu koylar mavi ve yeşilin iç içe olduğu doğal bir güzellik sergilemektedir. Foça kıyılarını oluşturan ve üzerinde yerleşme bulunmayan yarımadalar (İngiliz ve Fener Burnu vb.) denize açılan doğal uzantılar olarak Foça silueti ve çevresel değerleri açısından korunmuş alanlardır. İncir, Fener, Eşşek, Hayırsız, Orak adaları ve Siren Kayalıkları da bu koyları süslemektedir.

İlçede çok yüksek dağ bulunmamakla birlikte en yüksek dağ Dumanlı Dağı'dır (1098 m), diğer dağlar ise Şaphane Dağı (416m), Fula Dağı (200m), Kapıkaya, Kızıldağ ve Değirmen taşı Dağları'dır. İlçenin belli başlı ovaları ise, Ilıpınar, Gencelli, Gerenköy, Bağarası ve Yenibağarası ovalarıdır. İlçenin en önemli akarsuyu, Menemen İlçesi ile sınır oluşturan Gediz Nehri ve nehrin önemli bir kolu olan Kışla Deresi'dir.

Topografik açıdan, denize açılan bir çanak şeklinde yer alan Foça'da yerleşim, topografyanın en az eğimli olduğu alandadır. Eğimin yoğunlaştığı bölgede sit alanları ile askeri alanların bulunması, yerleşimin kentsel silueti etkileyecek biçimde yükselmesini bir ölçüde engelleyebilmiştir. Kentin doğusunda yer alan

alanların bir bölümü zeytinliklerden oluşmaktadır ve bu alanların büyük bir kısmı I. ve II. Derece doğal sit alanı olarak belirlenmiştir⁹.

İklim

Bölge tipik Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Kışlar ılık ve yağmurlu, yaz ayları kuru ve sıcaktır.

Ekolojik Özellikleri

Bölgenin taşıdığı önemin büyük bölümü binlerce yıldır burada yaşayan hatta ilçeye adını veren foklardan kaynaklanmaktadır. *Monachus monachus* (Akdeniz foku) bugün dünya üzerinde yaklaşık 400 adet kalmış olup nesli tehlike altında olan türler arasına girmektedir. Türkiye kıyılarındaki sayısının ise 100'den az olduğu tahmin edilmektedir. Bu tür, koruma öncelikli olup Bern Sözleşmesi altında listelenmektedir (Avrupa Konseyi, 1979).

Orak Adasının batı kıyısını oluşturan Siren Kayalıkları fokların üremek ve yavrulemek amacıyla kullandıkları mağaralar açısından hayati öneme sahiptir. Bölgedeki kıyılar zengin balık stokları ve deniz sığıllıkları yönleriyle foklar için en uygun habitatlardandır. Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi, 1991 yılında Çevre Bakanlığının koordinatörlüğünde "Türkiye Ulusal Fok Komitesi" tarafından Akdeniz foklarının korunması için pilot proje bölgesi olarak seçilmiştir.

ÖÇK bölgesi içerisindeki adalar aşağıdaki kuş türlerinin üreme alanı ve sığınak yerleridir: Küçük kerkenez (*Falco naumanni*), karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) peregrine şahini (*Falco peregrinus*) ve küçük sumru (*Sterna albifrons*) (Eken ve diğ., 2006).

⁹ Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Kültür ve Doğal Varlıklarını Koruma Kanuna (21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı Kanun ve 3386 ve 5226 Sayılı değişiklikleri) atfen Türkiye'deki koruma statülerini çeşitli seviyelerde belirler. "Birinci derece sit alanı" Bilimsel muhafaza açısından evrensel değeri olan, ilginç özellik ve güzelliklere sahip olması ve ender bulunması nedeniyle kamu yararı açısından mutlaka korunması gereken alandır. İkinci derece sit alanı ise turizm amaçlı yatırımların izin verildiği korunan alanlar olarak tanımlanmıştır.

Foça İlçesinin yaklaşık %50'si Kızılçam ormanları ile kaplıdır. Florayı ağırlıklı olarak maki oluşturmaktadır. Genel olarak ormanlarında domuz, kurt, çakal, tilki, sansar, keklik, üveyik, bıldırcın gibi türler yaşamaktadır. Gediz Deltası ise göçmen kuşların uğrak yeri olup balık türleri bakımından da zengindir. Burada yaban kazı kış ve sonbahar aylarında bolca görülmektedir.

Sosyo-Ekonomik Durum

2009 nüfus sayımına göre, Foça ÖÇKB nüfusu % 62 erkek, % 38i kadın olmak üzere 25.581 dir. Tablo 13'de 1970-2007 yılları arası, şehir ve kırsal nüfus görülmektedir.

Tablo 13. Foça ÖÇK Bölgesi Nüfusu ve Dağılımı

Yıl	Yer	TOPLAM Nüfus	Şehir Nüfusu	Kırsal Nüfus	Şehir Nüfus Oranı TOPLAM (%)	Kırsal Nüfus Oranı TOPLAM (%)
1970	Foça	11784	3323	8461	28,20	71,80
1975	Foça	13185	7683	5502	58,27	41,73
1980	Foça	16505	10061	6444	60,96	39,04
1985	Foça	19197	12072	7125	62,88	37,12
1990	Türkiye	56473035	33687262	22785773	59,65	40,35
1990	İzmir	2694770	2138788	555982	79,37	20,63
1990	Foça	25222	12057	13165	47,8	52,2
2000	Türkiye	67803927	44006184	23797743	64,9	35,1
2000	İzmir	3370866	2732669	638197	81,07	18,93
2000	Foça	36107	14604	21503	40,45	59,55
2007	Türkiye	70586256	49747859	20838397	70,48	29,52
2007	İzmir	3739353	3175133	564220	84,91	15,09
2007	Foça	30549	13257	17292	43,40	56,60

Kaynak : Aykom, 2008

Tablo 14. Foça Nüfusu Eğitim Durumu

		OKUMA YAZMA DURUMU				BİTİRİLEN OKUL									
		TOPLAM	BİLEN	BİLMEYEN	BİLİNİYOR	BİR OKUL BİTİRMEYENLER	İLKOKUL	İLKÖĞRETİM (1-8)	ORTA OKUL	MESLEK ORTA	LİSE	MESLEK LİSESİ	ÜNİVERSİTE	BİLİNİYOR	
TOPLAM	TOPLAM	34085	32229	1855	1	4070	11176	634	4257	99	6172	2521	3300	0	
	ERKEK	22463	21932	531	0	1963	7181	337	3506	73	4655	2097	2120	0	
	KADIN	11622	10297	1324	1	2107	3995	297	751	26	1517	424	1180	0	
ŞEHİR	TOPLAM	13863	13602	261	0	1311	3912	235	1723	61	2962	1296	2102	0	
	ERKEK	9471	9375	96	0	634	2743	135	1352	45	2092	1026	1348	0	
	KADIN	4392	4227	165	0	677	1169	100	371	16	870	270	754	0	
KÖY	TOPLAM	20222	18627	1594	1	2759	7264	399	2534	38	3210	1225	1198	0	
	ERKEK	12992	12557	435	0	1329	4438	202	2154	28	2563	1071	772	0	
	KADIN	7230	6070	1159	1	1430	2826	197	380	10	647	154	426	0	

Kaynak : Aykom, 2008

Foça'da okuma yazma oranları çok yüksektir; Türkiye'nin 872 ilçesi arasında 12. sırada olan ilçede ve 10 ilköğretim okulu ve 3 adet Lise bulunmaktadır. Nüfusun yarısı ilkokul, % 30'u lise mezunudur (Aykom, 2008) (Tablo 14).

2008 yılında Foça 2631 aktif çalışan ile istihdam açısından İzmir'deki 30 ilçe arasında 23. sırada yer

almaktadır (İZKA, 2009). Foça'da yaklaşık 500 şirket faaliyet göstermekte olup bunların çoğunluğu otel ve lokantalar, inşaat firmaları ve toptancılardır (a.g.e.). Foça İzmir'in toplam ihracat oranının yaklaşık % 3'üne, hafif metal sanayi ile katkıda bulunmaktadır.

3.6 AYVALIK ADALARI TABİAT PARKI

Harita 7. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Sınırları (Kaynak:DKMPGM)

Koruma Durumu

Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Bakanlar Kurulu Kararı ile 21 Nisan 1995 tarih ve 22265 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak Tabiat Parkı ilan edilmiştir.

Yeri

Tabiat Parkının adını aldığı Ayvalık; Balıkesir İli'ne bağlı, Ege Denizi kıyı bölgesinin kuzeyinde yer alan, koylar, körfezler ve adalar arasında bir yerleşimdir. Cunda Adası hariç Ayvalık'a bağlı 22 adanın, 19 adedi Tabiat Parkı içinde kalmaktadır.

Adalarla kıyı şeklinin içe dönük görüntüsü birleşince bölge bir iç deniz gibi algılanmaktadır. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı; Alibey Adası (Cunda), Pınar Adası (Mosko, Kılavuz), Çıplak Ada, Yellice Ada (Poyraz Ada), Güneş Adası, Maden Adası (Pirgos), Kız Adası, Yumurta Adası, Balık Adası, Kara Ada, Hasır Adası, Küçükmaden Adası, Güvercin Adası, Maden Ada, Taşlı Ada (pileyit), Yelken Adası (Ayyalo), Yalnız Ada (Petago), Kara Adası, Yuvarlak Ada, Göz Adası (Kalamapulo), Yumurta Adalarından oluşan 17 950 ha'lık alanı kaplamaktadır.

Tarihsel ve Arkeolojik Geçmişi

Ayvalık ile ilgili tarihsel arka plan Wikidemia'dan alınmıştır (Ayvalık, 2010): Bölgede yapılan çeşitli arkeolojik çalışmalar, Ayvalık ve çevresinde tarih öncesi çağlara kadar yerleşim yerleri bulunduğuna işaret etmektedir. Beksaç tarafından yapılan yüzey araştırmalarında, Prehistorik ve Protohistorik dönemde Ayvalık Bölgesi Adramytteion Körfezi'nin güney yakasındaki yerleşim incelenmiştir. Araştırma, Erken Klasik Dönemi ile ilgilidir, genellikle görünen Ayvalık merkezine yakın farklı yerleşim bulunduğudur. Ancak, Altınova merkezine yakın bazı yerleşim özellikle Tunç ve Demir Çağları, Prehistorik Dönemler ile ilgilidir.

1990'larda ve 2000'lerin başında, iç ve kıyı halkları arasındaki etkileşimi anlamak için Beksaç tarafından yapılan çalışmada, Kortukaya ortaya çıkmıştır. Başka bir yerleşim de en önemli yerleşimlerinden olan Kortukaya ve Altınova merkezine yakın Yeni Yeldeğirmeni'dir. Çıplak Adası veya Chalkys üzerinde Beksaç tarafından bir kalenin izleri belirlenmiştir. Aeolians ile ilgili Bazı Geç Tunç Çağı ve Erken Demir Çağına ait keramik parçaları aynı adada bulunmuştur. Ayvalık merkezine yakın iki küçük yerleşim yeri, Mytillini (Midilli) ve Peraia'dır. Ayvalık ve Cunda'ya ilişkin adanın en önemli mimari özelliği, Türkiye'de tek olan 2100 adet kayıtlı Neo-Klasik Yunan binasının varlığıdır (görüme bilgisi).

İklim

Ayvalık, yazları sıcak ve kurak, kışları yağışlı ve ılık olup, 16,6 0C yıllık ortalama sıcaklık ile tipik Akdeniz İklimine sahiptir.

Coğrafi Özellikler

Ayvalık Adaları, Pleistosen'deki tektonik hareketler sonucu çöken Ege çanağındaki tepelerin su üzerinde kalmasıyla oluşmuş jeomorfolojik birimlerdir. Adaların dağılışında eski dağların uzantısı büyük rol oynamıştır. Bu oluşum biçimi denizaltı topografyasına yansımış ve denizaltında ender görülen doğal peyzaj güzelliklerini belirlemiştir.

Tabiat Parkı Çevre ve Orman Bakanlığı'na ait 1930 hektar ormanlık alan, 1179 hektar devlete ait arazi, 872 hektar özel mülk ve 13 969 ha deniz koruma alanından oluşmaktadır. Litolojik yapıları nedeniyle, bazı adalar bitki örtüsünden yoksun, bazıları ise seyrek bitki örtüsüne sahiptir.

Ekolojik Özellikleri

Ayvalık Adaları Tabiat Parkı nda orman vejetasyonu kızılçam, fıstıkçamı ve meşe türleri oluşturmaktadır. Ormanların çoğunluğunu dikimle getirilmiş genç fıstıkçamı ve kızılçam türleridir. Park sınırları içerisinde toplam 2 adet endemik, 6 adet tehlike kategorisinde ve 4 adet de yurdumuzda sadece bu bölgede bulunan tür yer almaktadır. Tabiat Parkı sınırları içerisinde 86 kuş türünün var olduğu belirlenmiştir. Ayvalık Adalarının deniz koruma alanı olması, sadece Akdeniz'de Portofino-İtalya'da rastlanılan kırmızı mercanların varlığı (*Gorgonia*) nedeniyle öne çıkmaktadır (Gökdeniz, 2010). Doğa Parkında 142 değişik türle, balık çeşitliliği dikkat çekmektedir (Uzun Devreli Kalkınma Planı Kararları, 2000).

Sosyo-Ekonomik Durum

2009 nüfus sayımına göre, Ayvalık ilçe merkezinin nüfusu; 35986 olup çevresindeki köylerdeki 26474 kişi ile toplam 62460 kişidir (TÜİK, 2010). Korunan bölge ana kent merkezinin yakınında olduğundan, bu bölgeyi analiz etmek daha faydalıdır. Nüfusun yaklaşık % 49,5 erkek, % 50,5 kadındır (a.g.e.). Şehrin nüfusu turizm ve yazlıkçılar nedeniyle yaz döneminde iki kat artmaktadır. Tabiat Parkı sınırları içinde tahmini nüfus 5000 kişidir ve korunan alanda çok az kalıcı yerleşim

bulunmaktadır (görüşmelerde edinilen bilgi). 2009 verilerine göre, Balıkesir İli istihdam oranı % 41 ve işsizlik oranı da yaklaşık %9'dur (TÜİK, 2010). 2000 verilerine göre, Ayvalık'ta 8.400 kişi istihdam edilmektedir ve sektörlerdeki dağılım; % 6 tarım, % 30 gıda, makine, inşaat, enerji sektörleri gibi küçük ölçekli sanayi ve % 64 ticaret ve turizm, iletişim olarak belirlenmiştir (Ayvalık Turizm Master Planı, 2007). Okuryazarlık oranı % 95 olup nüfusun % 47'si ilkokul, % 20'si lise ve % 9'u üniversite mezunudur (a.g.e.).

BULGULAR

23

Alanların ekonomisi, ağırlıklı olarak küçük çiftçilik, geçinme amaçlı ormancılık, balıkçılık, bal üretimi, zeytin yetiştiriciliği ve hayvancılığa dayanmaktadır. Çalışma alanlarında yetiştirilen en yaygın olan ürünler zeytin ve baldır. Bal üretiminde Türkiye’de ilk sırada yer alan Muğla’da 11011 ton (2009 yılında toplam üretim 15603 ton) ve bal mumu 841 ton (1026 ton) üretilmiştir (GEKA, 2010). Çam balı üretimi için gerekli olan bitki örtüsü ile % 54’ü ormanlık alandan oluşan il, yayla arıcılığını mümkün kılmaktadır. Muğla’da 218170 kişi ormana bitişik köy veya orman içinde yaşamaktadır (ORKÖY görüşmesi). Türkiye’de orman köyleri hem sosyal hem de ekonomik açılarından ülkenin en az gelişmiş bölgeleridir (GEKA, 2010). Bu bağlamda, yerel kaynaklara dayalı ekonomik faaliyetleri çeşitlendirmek (tarımsal kalkınma imkanı olmayan) bu orman köyleri için bir ihtiyaçtır (Muğla Tarım İl Müdürlüğü ile görüşme). Ayrıca, bu insanlar gıda ve hane geliri için günlük yaşam mücadelesi nedeniyle sosyo kültürel açıdan kendilerini geliştirememektedirler. Kıyı kaynaklarının küçük ölçekli, sürdürülebilir kullanımı ile ilgili sorunların ele alınması; kente göçün azalması ve yoksulluğun ortadan kaldırılması için önemlidir. Bu durum, alanlarda turizm ve tarım dinamikleri ile yakından bağlantılıdır. Ayrıca, Türkiye’deki mevcut tarımsal sistemlerin önemli bir özelliği de zirai üretim ve hayvancılık arasındaki etkileşimdir. Kıyı bölgelerinde ailelerin çoğu birden fazla ekonomik faaliyet ile uğraşmaktadır ki hane gelirlerinden biri, örneğin balıkçılık, başarısız olursa ailenin ihtiyaçları diğer gelir kaynağından karşılanabilsin.

Ege bölgesinde kültür balıkçılığı üretiminin çoğunluğu Muğla’da yapılmaktadır. (TSİ, Su Ürünleri İstatistikleri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 2004a). İhracatın çoğu İtalya ve Hollanda’ya yapılmaktadır (Muğla Tarım İl Müdürlüğü, 2010). Ege bölgesinde yer alan toplam 58 balık ve deniz ürünleri toptan satıcısının 38’i Muğla İlinde bulunmaktadır. Bu şirketlerin ihracat gelirleri 2009 yılı için yaklaşık 15 milyon TL’dir (GEKA, 2010). Deniz balığı üretiminde Muğla İli liderdir (TKB, 2006). Türkiye’deki 349 deniz işletmesinin 223 ü Muğla İlinde yer almaktadır (Muğla Tarım İl Müdürlüğü ile görüşme). Bu bölgedeki balıkçıların ekonomik faaliyetlerinde önemli bir rol oynayan

13 balıkçı barınağı da Muğla'da bulunmaktadır (TKB, 2004b).

Turizm ile ilgili iş olanakları, ihtiyaç duyulduğunda ya da geçici olarak oluşmaktadır. Bu sektöründeki işler genellikle mevsimsel olmakta ve diğer sektörlerden kalifiye işgücünü çalmaktadırlar (örneğin tarımdan). Turizm ile ilgili tesislerin ve altyapının plansız gelişimi, yerel nüfusun geçimlerinin bağlı olduğu doğal kaynak tabanını olumsuz etkileyebilir. Turizm tesisleri de mevcut kıyı kaynak sorunlarını derinleştirebilir. Tüm çalışma alanlarında hem yerli ve hem de uluslararası müşterilere hizmet veren büyük plaj tatil köylerinden, küçük pansiyonlara kadar çeşitli büyüklükte çok sayıda otel bulunmaktadır.

Turizm ile ilgili denizcilik faaliyetleri 3 başlık altında özetlenebilir:

- Limanlar,
- Dalış Faaliyetleri,
- Tekne Turları.

Tüm alanlarda benzer seyahatler düzenleyen organize tekne gezileri bulunmaktadır. Bunlar makul fiyatla düzenlenmiştir ve alanlara gelen turistlere için alternatif bir aktivitedir. Çalışma alanlarının çoğunda daha önce hiç dalmamış olanlar için deneme-dalış ve eğitim hizmetleri sunan dalış merkezleri bulunmaktadır. Daha tecrübeli dalışçılar için, gece kalışlı ve iki merkezli daha geniş dalış alanlarını kapsayan seçenekler mevcuttur, Türkiye'de dalış yerlerinin çoğu Marmaris, Fethiye, Ölüdeniz ve Ayvalık gibi tatil bölgelerinde yapılmaktadır. Örneğin Ayvalık, mercan resifleri ile zengin 60 dalış bölgesine sahiptir. Bazı alanlar ise dalışçılar için tamamen yasaklanmıştır. Dalışçıların keşfetmeleri için tüneller, mağaralar ve kayalık tepeler gibi sualtı manzaraları çeşitli ve ilginçtir. Türkiye kıyılarında hem yeni ve eski bir çok batık da bulunmaktadır. Ancak bunların çoğu yasalarla korunmakta olup dalış yasaktır. Marmaris çok sayıda su sporları merkezi ve Akvaryum Koyu, Baca Denizi Mağarası ve resif alanı ile bu alanda ilgi çekici bir bölgedir.

Muğla İli'nde 23 tane marina bulunmaktadır. Akdeniz Bölgesinde marinaların kapasitesi 400 000 dir (Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu, 2010). Türkiye sahillerinde marinaların toplam kapasitesi 13.573 olup bunlardan 8967'si deniz ve 4606'sı kara üzerindedir (a.g.e.). Mavi Bayrak Programı dünyada 48 ülkede uygulanan, seçkin plaj ve marinalara verilen özel çevreci bir projedir. Mavi Bayrak uygulamasında, plajlar ve marinalar su kalitesi, çevre eğitimi, bilgilendirme, çevre yönetimi ve güvenlik ve diğer bazı hizmetler gibi kriterleri sağlayarak bu ünvanı almakta, proje sürdürülebilir kalkınmaya destek olmayı amaçlamaktadır. 2009 yılında Türkiye'de 286 plaj ve 19 marinada mavi bayrak bulunmaktadır (Mavi Bayrak Programı, 2010).

Ayrıca, bir dizi plajda turizm yatırımları ve günübirlik gibi önemli düzenlemeler bulunmaktadır. Muğla'da (4 alanda) ÖÇKKB tarafından kiralanılan toplam 36 günübirlik vardır. Bunların çoğunda işletim ve kontrol eksikliği bulunmaktadır. ÖÇKKB nin alandaki personel ve ofis eksikliği nedeniyle denetimde sorun olduğu görülmüştür. Saha çalışması sırasında, Muğla İli'nde Köyceğiz'de bulunan tek bir ofis ve Foça'da tek bir personeli olan bir ofis gözlenmiştir. Ayvalık'ta, bütün bölgeden sorumlu olan tek bir görevli vardır. Ancak 2010 Aralık ayında, ÖÇKKB yönetim boşluklarını gidermek için yerel ve merkezi ofislerde istihdam etmek üzere 57 personel işe almıştır. Ayrıca görüşmeler boyunca farklı kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği sorunu gündeme gelmiştir. Bu alanlarda sürdürülebilir gelir getirici faaliyetlerin varolabilmesi için, kamu, ulusal ve yerel yönetimler, özel sektör ve yerel topluluklar arasında güçlü ortaklıkların kurulması gerekmektedir.

2011 yılının başında, ÖÇKKB kendi alanlarında farklı faaliyetler için yeni ücretlerin uygulanmasına başlamıştır (faaliyetler ve fiyatlarının listesi Ek IV'de verilmiştir). Ancak, bu yeni uygulama henüz alanlarda test edilmemiştir.

Bu bölümde, 6 alan üç ana başlık altında incelenmektedir: Tarım, Turizm ve Balıkçılık. ÖÇKKB'nin gelir getirici faaliyetleri ile 5 ÖÇK Bölgesi için Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler ve Öneriler¹⁰ de sunulmaktadır.

¹⁰ Daha önce de belirtildiği gibi, diğer bir aktivite (2.4.8) için her alan için listeler hazırlanacaktır.

4.1 FETHİYE - GÖCEK ÖÇK BÖLGESİ

4.1.1 Tarım

Muğla İlindeki tarıma elverişli alanların büyük bölümü Fethiye ilçesindedir. Şehir merkezi sulu

tarım için uygun 1. sınıf arazi ile çevrilidir(ÖÇKKB, 2010). Tarla bitkilerinin farklı türleri Fethiye’de üretilmektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Fethiye’de Tarla Bitkileri Üretimi (1991-2009)

		Tahıllar	Baklagiller	Endüstriyel Bitkiler	Yağlı Tohumlar	Yumru Bitkiler	Yem Bitkileri
1991	Hasat Edilen Alan(Dekar)	186.910	40.670	26.390	30.980	11.590	650
	Üretim(Ton)	46.162	1.503	20.025	2.247	24.068	30.604
1995	Hasat Edilen Alan(Dekar)	181.830	49.930	192.220	107.410	37.950	710
	Üretim(Ton)	43.439	3.766	39.605	15.329	90.563	75.290
2000	Hasat Edilen Alan(Dekar)	204.670	65.010	150.840	71.500	47.120	520
	Üretim(Ton)	54.267	6.183	29.956	10.337	110.535	100.235
2005	Hasat Edilen Alan(Dekar)	250.230	53.000	82.370	74.000	50.500	38.320
	Üretim(Ton)	58.997	8.140	21.926	10.725	125.500	123.897
2009	Hasat Edilen Alan(Dekar)	248.429	18.020	15.821	30.152	5.200	39.700
	Üretim(ton)	67.807	2.656	4.511	2.637	16.560	79.250

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

ÖÇK Bölgesinin (67 300 hektar) yaklaşık % 22’si tarım arazisidir: bunun 35 000 hektarında sulu tarım yapılmakta ve yılda üç kez hasat alınmaktadır (a.g.e.). Tarım yaygın olup nüfusun % 55 ile

tarım ile geçinmektedir. Toprağı olan çiftçi sayısı 18942, toprağı olmayan çiftçi sayısı 1700 dür; toplam çiftçi sayısı 20642 dir (Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu, 2010).

Tablo 16. Yıllara Göre Fethiye İlçesi’nde Hasat Yapılan Arazi Miktarları (1991-2009)

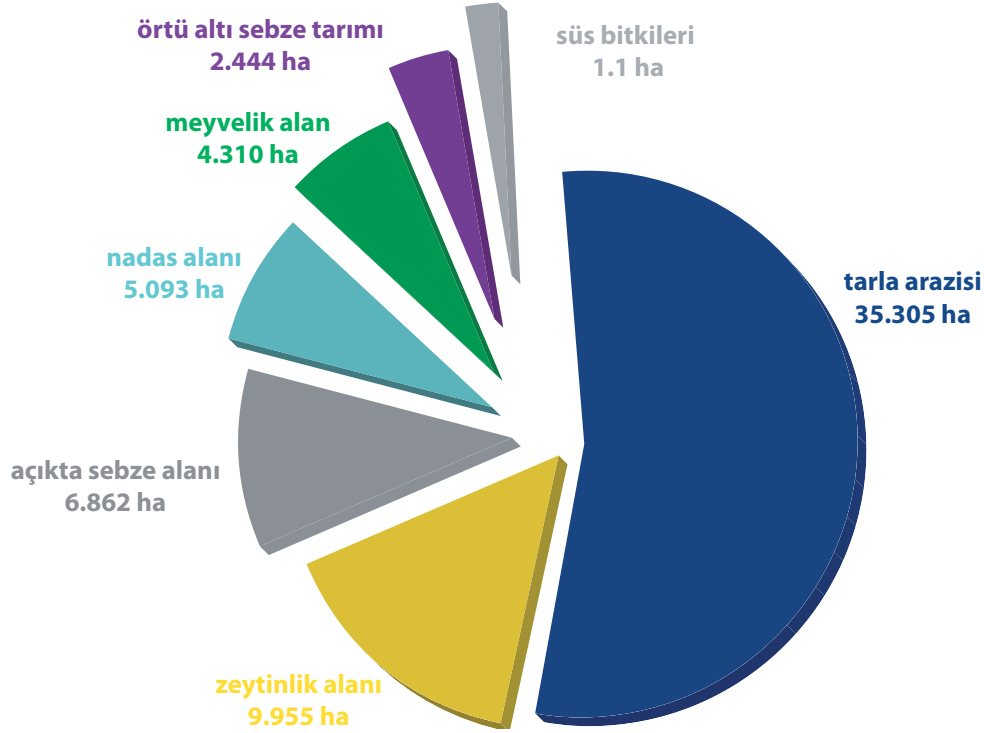
		Tahıllar	Baklagiller	Endüstriyel Bitkiler	Yağlı Tohumlar	Yumru Bitkiler	Yem Bitkileri
1991	Hasat Edilen Alan(Dekar)	186.910	40.670	26.390	30.980	11.590	650
	Üretim(Ton)	46.162	1.503	20.025	2.247	24.068	30.604
1995	Hasat Edilen Alan(Dekar)	181.830	49.930	192.220	107.410	37.950	710
	Üretim(Ton)	43.439	3.766	39.605	15.329	90.563	75.290
2000	Hasat Edilen Alan(Dekar)	204.670	65.010	150.840	71.500	47.120	520
	Üretim(Ton)	54.267	6.183	29.956	10.337	110.535	100.235
2005	Hasat Edilen Alan(Dekar)	250.230	53.000	82.370	74.000	50.500	38.320
	Üretim(Ton)	58.997	8.140	21.926	10.725	125.500	123.897
2009	Hasat Edilen Alan(Dekar)	248.429	18.020	15.821	30.152	5.200	39.700
	Üretim(ton)	67.807	2.656	4.511	2.637	16.560	79.250

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 17. Fethiye İlçesi Örtüaltı Tarım Alanı ve Üretim Miktarı -2009

Seracılık		Toplam	Cam Sera	Plastik Sera	Alçak Tünel
Fethiye	Alan (dekar)	24.450	6.605	14.500	3.345
	Sebze Üretimi(Ton)	376.340	114.430	245.850	16.060

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010¹¹

Fethiye İlçesi'nin 63.980 hektarlık tarım alanının 35.305 hektarı tarla arazisi, 6.862 hektarı açıkta sebze alanı, 2.444 hektarı örtü altı sebze tarımı, 4.310 hektarı meyvelik alan, 5.093 hektarı nadas

alanı, 9.955 hektarı zeytinlik alanı, 1.1 hektarı süs bitkileri alanı olarak kullanılmaktadır. Fethiye'de bulunan meyve ağaçlarının türleri ve sayıları Tablo 18 ve 19'da verilmektedir:

Tablo 18. Meyve Ağaçları Sayıları- Fethiye

	Yumuşak Çekirdekli	Taş Çekirdekli	Turuncgiller	Sert Kabuklular	Üzüm ve Üzümsümler	Zeytin
1991	204390	84965	106550	35366	23210	625750
1995	209210	103945	112650	32750	20450	620850
2000	221150	120145	109550	34310	21780	820500
2005	222297	125840	125775	34550	38440	773100
2009	234104	168426	137600	128338	717109	1368924

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

¹¹ (da) dekar için kullanılmaktadır..

Tablo 19. Meyve Üretimi ve Ağaç Sayıları - Fethiye (1991-2009)

		Yumuşak Çekirdekli	Taş Çekirdekli	Turunçgiller	Sert Kabuklular	Üzüm ve Üzümsümler	Zeytin
1991	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	138.640	67.960	104.600	33.930	23.210	589.800
	Toplam Ağaç Sayısı	204.390	84.965	106.550	35.366	23.210	625.750
	Üretim(Ton)	7.537	2.211	7.137	341	1.042	6.489
1995	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	163.540	84.860	109.700	30.850	20.450	588.300
	Toplam Ağaç Sayısı	209.210	103.945	112.650	32.750	20.450	620.850
	Üretim(Ton)	11.024	3.419	8.601	420	1.222	7.648
2000	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	173.050	102.200	101.350	20.930	20.430	621.900
	Toplam Ağaç Sayısı	221.150	120.145	109.550	34.310	21.780	820.500
	Üretim(Ton)	9.554	4.686	8.899	405	1.873	12.280
2005	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	176.500	105.790	116.170	21.250	20.790	680.000
	Toplam Ağaç Sayısı	222.297	125.840	125.775	34.550	38.440	773.100
	Üretim(Ton)	7.871	5.167	10.529	462	2.018	15.591
2009	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	194.025	118.770	111.010	41.500	105.004	935.000
	Toplam Ağaç Sayısı	234.104	168.426	137.600	128.338	717.109	1.368.924
	Üretim(Ton)	6.977	4.756	9.915	1.137	3.432	9.109

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

2009 yılında domates ihracatı, toplam taze sebze ve meyve ihracatında önemli bir paya (% 97) sahiptir (a.g.e.). 2008 yılında Muğla'da domates ihracatından (seracılık) yaklaşık 115 milyon avro elde edilmiştir (Muğla Tarım İl Müdürlüğü, 2010). Sera üretiminde, çiftçiler her yıl iki farklı ürün elde etmektedirler.

Tablo 20. Fethiye Sebze Üretimi(1991 - 2009)

Yıl/ Sebze	Yaprağı Yenen Sebzeler (Ton)	Baklagil Sebzeler (Ton)	Meyvesi Yenen Sebzeler (Ton)	Soğans-Yumru-Kök Sebzeler (Ton)
1991	6152	16096	236872	952
1995	6204	14315	311201	640
2000	6935	18985	408600	250
2005	7308	17790	541152	350
2009	13758	43815	525230	538

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tarım İl Müdürlüğü'ne göre, domates, salatalık, patlıcan ve kavun seralarda en çok üretilen sebzelerdir. 2009 yılında 250.000 ton domates seralarda üretilmiştir. Sebze yetiştiriciliği (352.200.000 TL) toplam gayri safi yurt içi gelir getirmiştir. 246.100 dekar alanda üretimi yapılan buğday, 92.019 ton ile en çok üretilen tahıl ürünüdür. Organik ürünler 2007'de 75 ton, 2008 yılında 100 ton ve 2009 yılında 150 ton üretilmiştir (Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu, 2010). Hayvancılık ile ilgili bilgiler Tablo 21'de verilmektedir.

Tablo 21. Fethiye’de Hayvancılık (1991-2009)

	Büyükbaş hayvan			Küçükbaş hayvan				Kümes hayvanı		Arıcılık		
	Toplam	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt (Ton)	Toplam	Toplam	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt (Ton)	Toplam	Toplam	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt (Ton)	Toplam
1991	28031	11583	10320	149890	48785	2330	84	143880	12600	57625	60	9
1995	30750	12580	11829	150850	49436	2360	86	175315	20011	66610	798	13
2000	21557	8604	11982	87905	27255	1289	59	208360	27000	80055	100	11
2005	24015	3240	9087	78600	18572	1550	59	143010	25000	54824	1371	375
2009	23060	8600	27835	75465	35968	3328	65	133380	21000	62000	1240	62

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

4.1.2. Balıkçılık

Fethiye kıyılarında, 690 kişi, 197 adet balıkçı teknesinde çalışmaktadır. Ayrıca 4 gırgır gemisi bulunmaktadır. 66 işletme (farklı kapasitelerde) Fethiye’de alabalık üretmektedir. Yıllık alabalık üretim kapasiteleri 15.000 tondur (Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu, 2010). Alabalık, Türkiye çapında dağıtılmakta ve birçok ilde satılmaktadır.

4.1.3. Turizm

Fethiye’de 61 sertifikalı turizm işletmesi ve 5 adet turizm yatırım belgeli tesis (Fethiye Turizm Müdürlüğü ile görüşme) bulunmaktadır. Yerel onaylı tesis sayısı 750’dir. 20.723 oda ile yatak kapasitesi 42.602’dir. 2009 yılında toplam 662.086 turist Fethiye’yi ziyaret etmiştir. Ayrıca 2007 yılında 4 yolcu (krvaziyer) gemisi, Fethiye’ye 948 yolcu getirmiştir. 2008 yılında 11 krvaziyer gemisi ile 4156 yolcu ve 2009 yılında 8 krvaziyer gemisi ile 2569 yolcu gelmiştir (Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu, 2010).

Fotoğraf 1. Göcek İnlice Plajı

Tablo 22. 2009 Yılı Muğla İli Turist Sayıları

		Yabancı Ziyaretçi Girişleri	Yerli Ziyaretçi Girişleri
Hava Yolu	Dalaman Havalimanı	1.451.214	25.828
	Mil-Bod Havalimanı	936.033	29.994
Deniz Yolu	Marmaris Limanı	180.526	5.552
	Bodrum Limanı	200.292	10.818
	Fethiye Limanı	10.741	2.401
	Datça Limanı	10.778	1.462
	Güllük Limanı	161	2.499
	T.Reis Limanı	20.906	2.614
	Y.Kavak Limanı	258	281
TOPLAM		2.810.909	81.449

Kaynak: Fethiye - Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Fethiye kıyısında marinaların toplam kapasitesi 2028’dir ve bunlardan 1593’ü deniz üzerinde ve 435 tanesi kara üzerindedir. Fethiye’nin kıyısında yer alan marinaların kapasitesi Türkiye’nin %15 iştir. Göcek körfez ve koylarda bulunan marinalar nedeniyle yat turizminin popüler noktalarından- dır. Göcek’te butik oteller ve lüks restoranlar, şık mağazalar bulunmaktadır. Tekne turları, adalar manzaralarının yanısıra 12 Adalar’a gidiş, Kleopatra Hamamı, Yassıca Adası plajları ve Tersane gibi eski yerleşim yerlerindeki koylarda yüzme ve dalış aktiviteleri yapılabilmektedir.

Kutu 2. Mavi Kart Sistemi -Göcek

Mavi Kart Sistemi, Göcek'te 2010 yılı Temmuz ayında faaliyete geçmiştir. Ayrıca önümüzdeki iki yıl için Mavi Kartların teknolojik alt yüklenicisi olan TURMEPA, 200.000 TL değerinde yazılım sistemi satın almış ve Muğla'da 15 marınada bilgisayar sistemlerine bağlanan 5.000 kart hazırlamıştır. Mavi Kart Sistemi, kıyıda ve açıkta kayıtlı olan gemileri izleme özelliği ile benzersizdir. Kart, tekne tarafından alınan su miktarının doğru bir şekilde tespit edilmesi amacıyla önce bilgisayara daha sonra ana sisteme aktarmaktadır. Mesela gemi eğer iki ton su almışsa, arıtma tesisine de aynı miktarda dökmek zorundadır. Bu sistemin yeni ve bazı uygulama sorunları olduğu not edilmelidir. TURMEPA, Türkiye kıyı ve denizlerinin korunmasını ulusal bir öncelik haline getirmek ve gelecek nesillere temiz denizlerin kucakladığı yaşanabilir bir Türkiye bırakmak amacıyla Deniz Ticaret Odası ile işbirliği içinde 1994 yılında kurulan bir sivil toplum örgütüdür

Kaynak : Göcek'te Turmepa Temsilcisi ile yapılan görüşme

Fotoğraf 2. Kayaköy Kilimleri

Fethiye'nin en ilgi çekici yerlerinden biri de Kayaköy'dür. Vaktiyle Yunan kasabası olan Karmylassos, mübadele yıllarında (1920 yılı) terk edilmiştir. Kiliseler ve diğer kamu binaları ile birlikte burada yaklaşık 400 terk edilmiş konut bulunmaktadır. Türkiye'de nakış işleme, çanak çömlek ve diğer el sanatları konusunda güçlü bir gelenek olmasına rağmen (Kayaköy'de de nakış ve halı dokuma- Kayaköy halıları), bölgelerde el sanatları çok sınırlıdır (bu da köyden kente göç ile ilişkilidir). Görüşülen kişiler Kayaköy halıları için "iyi" bir pazar olduğunu söylemelerine rağmen sadece iki ya da üç aile (ki Kayaköy'de yetenekli insanlar artık yaşlanmışlardır) bu halılar için gerekli becerilere sahip bulunmaktadır. Köyde yapılan görüşmelerde, el sanatlarının (hatta bazı tarımsal faaliyetlerin) gençler tarafından zaman alıcı olarak görüldüğü

ve ilgilerini çekmediği vurgulanmıştır. Gençler farklı nedenlerle el sanatlarına ilgi göstermemekte turizm ile ilgili işlere yönelmektedir.

4.1.4. ÖÇKKB Faaliyetleri

17 gününbirlik bulunmaktadır ve 2009, 2010 gelirleri aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 23. Kira Gelirleri - Fethiye Göcek ÖÇK Bölgesi

İsim	2009	2010
Kalemya Koyu	25.074 TL	26.560 TL
Belceğiz	660.000 TL	-
Babadağ	78.576 TL	-
Belceğiz-Kumburnu Lagünü	1.247.932 TL	-
Çalış Plajı	61.600 TL	67.800 TL
Büyük Samanlı	7.700 TL	8.500 TL
Küçük Samanlı	6.600 TL	7.300 TL
Aksazlar	6.600 TL	7.300 TL
Kuleli	4.400 TL	4.800 TL
Gemile Bay	10.100 TL	11.100 TL
Göcek Halk Plajı	6.700 TL	7.400 TL
Göcek İnlince	11.800 TL	13.000 TL
Kargı Köyü	9.900 TL	10.900 TL
Sarsala Koyu	12.300 TL	40.600 TL
Şat Burnu	38.500 TL	42.350 TL
Yanıklar Plajı	7.700 TL	7.000 TL
Göcek Boynuzbükü Yat Dinlenme Yeri	5.675 TL	8.953 TL , toplam yerli gelirin %35idir.

Günübirliklere bir örnek, Ölüdeniz’de bulunan Belceğiz-Kumburnu Lagünüdür. Lagündeki plaj için küçük bir giriş ücreti alınmakta ve sadece motorsuz su sporlarına izin verilmektedir.

Plajlardan ve günübirliklerden elde edilen gelirlerin yanısıra Babadağ’da yamaç paraşütü de gelir getirici bir imkandır. Babadağ, Fethiye’den 30 dak., Akyaka’dan 2.5 saat ve Marmaris’ten 3 saattir. Babadağ, 900 metre yükseklikle muhteşem Ölüdeniz manzarasına sahiptir. Yamaç paraşütünde başlatma

ve iniş rüzgara bağlıdır; bu etkinlik MELSA tarafından yönetilmektedir. MELSA yok olma eşiğine gelmiş olan Muğla yerel el sanatlarının yaşaması ve gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla 1995 yılında Muğla İl Özel İdaresi ve Muğla Geliştirme Vakfı Müdürlüğü tarafından ortaklaşa kurulmuştur. El dokuması masa ve sehpa örtüleri, peçeteler, yatak takımları, yastık kılıfı, döşemelik kumaşlar, perde-lik kumaş ve giysiler üreten bir bölümü de bulunmaktadır. Fethiye Ölüdeniz’de bulunan günübirlik MELSA tarafından işletilmektedir.

Kutu 3. Alternatif Tatil Örnekleri Fethiye Huzur Vadisi (Yoga Tatilleri):

Huzur Vadisi Gökçeovacık köyünde yer aldığı dağ vadisinin ve çiftliğin adıdır. Huzur Vadisinde yer alan orijinal çiftlik restore edilmiş ve bina için ilham kaynağı olmuştur. Burası daha çok yabancı turistler için paket olarak yoga tatilleri sunmaktadır. Özel olarak yapılmış doğal taş yüzme havuzu, geleneksel ahşap köşk, yurtları (geleneksel çadır) bulunmaktadır.

Pastoral Vadi

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği Fethiye’nin Yanıklar Köyü sınırları içindedir. Organik tarım, ekolojik yaşam ve tatil olgularının birlikte değerlendirildiği çiftlikte, ekolojik mimarî yaklaşımıyla tasarlanmış taş, ahşap ve kerpiç evlerde yılın 12 ayı konaklama olanağı bulunmaktadır. Misafirler istedikleri takdirde tarımsal çalışmalara katılabilmekte; yerel kültür ve el sanatları atölyelerinde kilim dokumayı, topraktan çanak-çömlek yapmayı, ahşap oymayı, sepet örmeyi, tarhana - erişte - reçel ve turşu yapmayı denemektedirler.

Kaynak: Sahipleri ile yapılan görüşmeler

4.1.5. Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler

- Organik tarım yöntemleri kullanılarak üretilen değer katılmış ürünler veya özel olarak “gurme” ya da “organik” paketlenmiş özel ürünler için potansiyel bulunmaktadır.
- Agro-turizm sektöründe önemli fırsatlar bulunmaktadır. Ancak, bu potansiyelin açığa çıkarılması için bir agro-turizm/ekoturizm strateji geliştirilmesi önemli olacaktır.
- Sürdürülebilir bir turizmin sağlanması için kirliliğin (özellikle kanalizasyon suları) kontrol ve izlenmesi amacıyla yetkililerin bir dizi işbirliğine gerek duyulmaktadır. Fethiye Göcek ÖÇK Bölgesinde başlatılan Mavi Kart Sistemi iyi bir başlangıçtır ve diğer alanlarda da uygulanabilir.
- Ziyaretçi Merkezleri, halka yerel agro-turizm ve ekoturizm unsurları hakkında bilgi verilmesi ve bilinçlendirilmesi için önemli bir olanaktır. Bu merkezlerde, yerel el sanatlarının

nasıl yapıldığı hakkında bilgi verilmesi ve aynı zamanda yerel olarak üretilen bal, reçel, vb. mallar için sergileme ve satış odası görevi sağlayabilir.

- Yerelde deneyim sağlayan paketler fazla ziyaretçi çekmek için alternatif oluşturabilir.: Örnek olarak Fethiye’deki Pastoral Vadi (restaurant + otel + agro-turizm-organik tarım - aktivitelerin hepsi gibi) verilebilir.
- Turizm faaliyetlerinin yıl boyunca yayılarak daha farklı aktivitelerle geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Örneğin, dağ bisikleti, spa/sağlık etkinlikleri, yürüyüş parkurları ve kültürel faaliyetler için bölgelerde büyük potansiyel olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca, farklı etkinliklerin “paket” halinde sunulması daha yararlı olacaktır. Örneğin, çiftlik hayvanları (besleme ve sevme), piknik alanları, bahçecilik merkezi, yiyecek ve üretim (el sanatları) pazarları, geniş bir otopark ve tuvaletler ile sunulabilir. Örneğin İnlice gibi günübirliklerde

herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır ve bunların "bir paket" olarak sunulması ilgiyi ayrıca ÖÇKKB'nın gelirlerini artırır. Bunlar, Eğitim Turizmi (eko, çevresel vb) ile çeşitlendirilebilir. Örneğin, alanların kültürel ve tarihi dokuları ile zengin flora ve faunaları da unutulmamalıdır.

g. Bazı görüşmeciler şu anda yasak alanlarda dalışa izin verilmesinin turizmi artırmak için önemli bir potansiyele sahip olduğunu belirtmişlerdir.

- h. Fethiye Deniz Ticaret Odası ile yapılan görüşmede marınada, tekne ve yatlarda misafirlere yemek, servis yapabilecek bayan personel ihtiyacı gündeme getirilmiştir.
- i. Mevcut marina işletmecileri (özel sektör) ile yapılacak bir işbirliği, korunan alanlardaki deniz çevresinin ve değişik türler hakkında bilincin artırılmasına yardımcı olabilir.
- j. Yeni günöbirlikler açılması gelirleri artıracaktır.

4.2 KÖYCEĞİZ - DALYAN ÖÇK BÖLGESİ

4.2.1 Tarım

Köyceğiz turunçgiller, zeytin, bal ve pamuk üreten bir çiftçi kasabasıdır. Bu bölge önemli ekonomik değere sahip olan sığla (*Liquidambar*) ağaçları ile de ünlüdür ,diğer ekonomik faaliyetler seracılık ve hayvancılıktır. Dalyan ve çevresi de oldukça verimli ve üretken bir tarım bölgesidir. Pamuk, meyve ve sebzenin birçok çeşidi yoğun olarak yetiştirilmektedir. Son yıllarda, pamuktan daha az emek isteyen ve diğer ürünlerden daha yüksek bir ekonomik değere sahip olması nedeniyle nar (özellikle Dalyan'da) üretilmektedir. Ürünlerin dağılımı aşağıda Tablo'da verilmektedir:

Tablo 24. Köyceğiz ve Ortaca İlçelerindeki Ürünlerin Alan Dağılımı

Ürün	Ortaca İlçesi (da)	Köyceğiz İlçesi (da)	TOPLAM (da)
Pamuk	28763,2	940,2	29703,4
Limon	20890,5	220,3	21110,8
Portakal	10920,0	15102,3	26022,3
Buğday	5490,2	2370,3	7860,5
Mısır (Silaj)	5328,8	1027,5	6356,3
Zeytin	3915,9	1989,0	5904,9
Mısır (Dane)	1992,9	1017,2	3010,1
Nar	2609,4	0,0	2609,4
Domates	1532,3	55,0	1587,3
Karpuz	735,3	0,0	735,3
Susam	608,9	1420,0	2028,9
Kavun	370,8	0,0	370,8
Arpa	316,6	151,4	468,0
Greyfurt	275,7	0,0	275,7
Acı bakla	183,3	0,0	183,3
Darı	155,7	0,0	155,7
Fiğ	129,0	109,7	238,7
Patlıcan	73,9	0,0	73,9
Yonca	62,7	0,0	62,7
Fasulye	0,0	74,9	74,9
Mandalina	0,0	1307,1	1307,1
TOPLAM	84355,1	25784,9	110140,0

Kaynak: Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Yönetim Planı Final Raporu 2007

Muğla'da arazinin % 64 ü orman ve fundalık, % 19 u tarım arazisidir, geri kalan tarım dışı arazi ise çayır ve otlaklardır (Tarım'ın Muğla İl Müdürlüğü ile görüşme). Yöredeki köylerin çoğu ormanlık alanda yer almakta ve köylüler ticaret amaçlı veya kendileri kullanmak için orman ürünleri toplamaktadırlar. Nakit gelir elde etmek için toplanan en önemli orman dışı ürünler bal ve kekik ile defne yaprağı gibi bitkisel ürünlerdir. Toparlar Köyü'nde, kekik ve defne toplayan bir kooperatif bulunmaktadır. Ancak kötü yönetim nedeniyle kooperatif iflas etmiştir ve yeniden yapılandırılmaya çalışılmaktadır. Köyceğiz'de 4 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 2 Sulama Kooperatifi ve 1 Su Ürünleri Kooperatifi bulunmaktadır. Ekincik'te 3, Zeytinalanı'nda 1 tane olmak üzere toplam 4 adet zeytinyağı üretim tesisi bulunmaktadır. Tarla bitkileri üretiminde, mısır bölgede daha yaygın olarak görülmektedir bölgede susam da üretilmektedir.

Fotoğraf 3. Defne İşleyen Kadınlar-Toparlar Köyü

Köyceğiz, Ege bölgesi'nde narenciyenin en fazla üretildiği yerdir. Turunçgiller ağırlıklı olarak bölgeden ihraç edilen tarım ürünleri arasındadır. 2006 Tarım İlçe Müdürlükleri brifing raporlarından elde edilen verilere göre, Köyceğiz arazisinin % 58'sinde portakal üretimi yapılmaktadır. Nar ve domates, tarım ürünleri ihracatında limon, portakal, greyfurt ve mandalınadan sonra gelmektedir. Bölgede baskın olan Akdeniz ikliminin etkisiyle, üretilen 41.630 ton domates ile önemli bir ölçekte gelir kaynağıdır. En çok ihracat Rusya, Fransa, Almanya ve Romanya'ya yapılmaktadır. Portakaldan sonra buğday, zeytin ve susam gelmektedir. Tarımsal üretim alanları Beyobası köyünde % 17, Toparlar ve Zeytinalanı köylerinde % 13 dür (Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi Yönetim Planı Final Raporu, 2007). Meyve türleri ve Tarla Bitkileri Üretimi Tablo 25 ve 26 'da verilmiştir.

Tablo 25. Meyve Üretimi - Köyceğiz ve Ortaca

Meyve Cinsi	KÖYCEĞİZ		ORTACA		BÖLGE TOPLAMI	
	Kapladığı Alan (hektar)	Üretim (ton)	Kapladığı Alan (hektar)	Üretim (ton)	Kapladığı Alan (hektar)	Üretim (ton)
Armut	10	116	0	20	10	136
Yenidünya	0	0	0	20	0	20
Ayva	6	23	0	0	6	23
Elma	58	237	0	0	58	237
Erik (üryani hariç)	21	242	0	21	21	263
Kayısı (zerdali hariç)	11	55	0	90	11	145
Kiraz	4	4	0	0	4	4
Şeftali (diğer)	0	83	0	17	0	100
Limon	240	1938	2010	40088	2250	42026
Turunç	0	60	0	0	0	60
Altıntop	5	178	0	0	5	178
Portakal	2120	37980	755	16825	2875	54805
Mandalina	1675	20570	15	263	1690	20833
Ceviz	25	42	0	4	25	46
Dut	0	0	0	35	0	35
İncir	0	26	0	10	0	36
Keçiboynuzu	0	0	0	17	0	17
Nar	0	28	85	504	85	532
Üzüm	9	82	1	4	10	86
Zeytin	1606	3051	473	2046	2079	5097
TOPLAM	5790	64715	3339	59964	9129	124679

Kaynak : Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Yönetim Planı Final Raporu, 2007

Tablo 26. Tarla Bitkileri Üretimi – Köyceğiz ve Ortaca

Ürün Çeşidi	KÖYCEĞİZ		ORTACA		TOPLAM	
	Kapladığı Alan (hektar)	Üretim (ton)	Kapladığı Alan (hektar)	Üretim (ton)	Kapladığı Alan (hektar)	Üretim (ton)
YULAF	35	91	0	0	35	91
DARI	5	7	0	0	5	7
MISIR (DANE)	799	1792	343	1929	1142	3721
BUĞDAY (DURUM)	503	1232	331	1303	834	2535
BUĞDAY (DİĞER)	1300	2934	0	0	1300	2934
ARPA (DİĞER)	151	339	0	0	151	339
NOHUT	10	12	0	0	10	12
FASULYE (KURU)	90	113	0	0	90	113
BEZELYE	0	0	5	14	5	14
BÖRÜLCE	38	41	9	28	47	69
BAKLA(YEMEKLİK)	0	0	3	9	3	9
PAMUK (LİF) (4)	89	105	1861	1979	1950	2084
SUSAM	2051	1539	90	83	2141	1622
ÇİĞİT (1)	89	142	1861	2664	1950	2806
YERFISTIĞI	0	0	20	61	20	61
SOĞAN (KURU)	25	250		0	25	250
PATATES	11	153	2	50	13	203
MISIR (HASIL) (2)	86	697	69	1991	155	2688
FİĞ (YEŞİLOT) (2)	290	0	290	0	580	0
FİĞ (KURUOT) (2)	0	401	0	803	0	1204
MISIR (SILAJ)	41	1800	303	16651	344	18451
TOPLAM	5613	11648	5187	27565	10800	39213

Kaynak : Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Yönetim Planı Final Raporu, 2007

ÖÇK Bölgesi içinde kalan sığla ormanları, 209 ha özel orman ve 383 ha devlet ormanıdır (Ortaca'da 19 ha, Köyceğiz'de 200 ha, Sultaniye'de 16,5 ha ve Beyobası'nda 167,5 ha). 1980 yılında 19 ton balsam üretilmiş; 1990'lı yıllarda üretim 1 - 2 ton civarında gerçekleşmiş; 1999 yılında 4198 kg, 2000 yılında 3286 kg, 2001 yılında 5284 kg, 2002 ve 2003 yıllarında yıllık yaklaşık 2000 kg dolayında olmuştur (Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi Yönetim Planı Final Raporu, 2007). Bal ve Balmumu üretimi yandaki Tablodaki sunulmaktadır:

Tablo 27. Bal Üretimi - Köyceğiz ve Ortaca

	Yeni kovan (adet)	Bal (ton)	Balmumu (ton)
KÖYCEĞİZ	68000	1224,000	25,000
ORTACA	14441	129,669	14,000
TOPLAM	82441	1353,669	39,000

Kaynak : Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Yönetim Planı Final Raporu, 2007

Çiftçilik ve kaynağa bağlı üretim faaliyetlerinin yanı sıra, köylülerden bazıları mal satarak/ticaret yaparak geçinmekte, hizmet sektöründe (vasıflı

işgücü) veya çoğunlukla turizm sektöründe çalışarak diğer gelir getirici faaliyetlerde bulunmaktadır.

Kutu 4. İpek böceği yetiştiriciliği - Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi

Pınar Köyünde İpek Böceği Yetiştiriciliği köylüler için yeni bir gelir kaynağı olmuş ve bu girişim yöre halkının gelir sağlaması amacıyla Köyceğiz Tarım İlçe Müdürlüğü'nün çabaları ile başlamıştır. Pınar köyü etrafında bulunan yoğun dut ağaçları, yörenin iklim ve fiziksel koşullarının iyi olması ve bitki deseni itibarıyla Köyceğiz Tarım İlçe Müdürlüğü tarafından ipekböceği üretimi için elverişli olduğu gözlenmiştir. Tarihsel ve kültürel bir değer olmanın yanı sıra, ipek böcekçiliği (35-40 gün gibi kısa bir sürede, ürünün dönüştürülmesi) yeni gelir getiren bir faaliyettir. İpek böceği üretimi için potansiyeli değerlendirmek amacıyla, Halk Eğitim Merkezi bölgede ipek böcekçiliği kursu açmıştır. 2010 üretim sezonunda, 700 kg birinci sınıf koza üretimi karşılığında Bursa Koza Birlik şirketinden 30.500 TL gelir elde edilmiştir.

Kaynak : Köyceğiz Tarım İlçe Müdürü ile yapılan görüşme

Hayvancılık ve Süt Üretimi ile ilgili bilgiler Tablo 28 ve 29'da verilmektedir.

Tablo 28. Hayvan Sayıları Köyceğiz ve Ortaca Not: (tablo gözden geçirilecek.

HAYVAN ADI	KÖYCEĞİZ	ORTACA	TOPLAM (baş)
	TOPLAM (baş)	TOPLAM (baş)	
KOYUN (YERLİ)	1695	310	2005
KEÇİ (KIL)	11910	900	12810
SIGİR (KÜLTÜR)	885	305	1190
AT	117	30	147
KATIR	55	2	57
ESEK	37	6	43
KOYUN (MERİNOS)	0	440	440
SIGİR (MELEZ)	5300	3526	8826
SIGİR (YERLİ)	845	796	1641
TOPLAM	20844	6315	27159

Kaynak : Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Yönetim Planı Final Raporu, 2007

Tablo 29. Süt Üretimi - Köyceğiz ve Ortaca

HAYVAN ADI	SÜT ÜRETİMİ (ton)		TOPLAM
	KÖYCEĞİZ	ORTACA	
KOYUN (YERLİ)	44,800	6,400	51,200
KEÇİ (KIL)	514,602	31,188	545,790
SIGİR (KÜLTÜR)	864,864	416,988	1281,852
KOYUN (MERİNOS)	0,000	6,000	6,000
SIGİR (MELEZ)	7938,000	3288,600	11226,600
SIGİR (YERLİ)	490,320	337,776	828,096
TOPLAM	9852,586	4086,952	13939,538

Kaynak : Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Yönetim Planı Final Raporu, 2007

Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi Yönetim Planı Final Raporuna (2007) göre, yaban keçisinin yaşama ortamına uygun olan alanlar "Yaban Hayatını Koruma İşletme Sınıfı" olarak ayrılmıştır. Rapor-da, uygun alanlarda üretilecek yaban keçileri bu alanlara bırakılırsa, av turizmi yapılabileceği vurgulanmaktadır.

4.2.2 Balıkçılık

Mevcut verilere göre, 1972- 2005 arasındaki 34 yıllık dönemde Köyceğiz Gölünde su ürünleri üretimi toplam 8768 ton olarak gerçekleşmiştir. 1972 yılında üretim 52 ton iken, en yüksek üretim 444 ton ile 1994 yılında elde edilmiştir. Genelde dalgalı

bir seyir izleyen av istatistikleri dönemler halinde incelendiğinde, 1972-1981 yılları arasında ortalama üretimin 267 ton/yıl, 1982-1991 yılları arasında 271 ton/yıl ve 1992-2001 yılları arasında 254 ton/yıl olduğu görülmektedir. 2002-2005 yılları arasında ise en düşük değere inerek, ortalama 211 ton/yıl üretim gerçekleşmiştir (Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi Yönetim Planı Final Raporu, 2007).

DALKO Su Ürünleri Kooperatifi

S.S.Dalko Su Ürünleri Kooperatifi 1971 yılında Dalyan'da kurulmuştur. Üyeleri ilçenin etrafındaki tüm köylerden balıkçılardır ve göle koruma açısından önem vermektedirler. Kooperatifin yararlandığı göller ve kanal; İlçe ve bölgede hızla büyüyen turizm, yoğun tekne trafiğinin yanı sıra göl havzası kenarındaki tarım alanlarından sulamayla gelen azot ve fosfor gübreleri, tarımsal ilaçlar, atıklar ve yağmur suyu ile taşınan kirlilik nedeniyle tehdit altındadır.

Köyceğiz Lagün sisteminde Balıkçılık faaliyetleri DALKO tarafından gerçekleştirilmektedir. Lagün Devlete aittir ve iki yıllık sözleşmelerle DALKO

tarafından kiralanmaktadır. DALKO'nun 691 üyesi bulunmakta ve 49 kişi çalışmaktadır. Kefal ana ticari balıktır. Yakalanan önemli bir balık türü olan yılan balığı genellikle Türk halkı tarafından tüketilmediği için yakalanan yılan balıklarının çoğu ihraç edilmektedir. Kooperatif de havyarda üretilmekte ve 2002 yılında Uluslararası Slow Food Ödülü almışlardır. Ne yazık ki ödülü ürünün tanıtımında kullanamamışlardır ve bu ürün yaygın olarak bilinmemektedir.

Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi Yönetim Planı Final Raporuna (2007) göre, 2006 yılına ait toplam su ürünleri üretimi 172.2 tondur (1 Ocak - 30 Kasım 2006 itibarıyla). Bu üretimde 155.7 ton kefal, 6.5 ton levrek, 4.6 ton çipura, 2.4 ton mırmır, 1.0 ton yılanbalığı ve 2.9 ton diğer türler yer almaktadır. Diğer türler, lagünü daimi olarak kullanmayan veya sadece mevsimsel av veren lahoz, sokar, mavi yengeç, sübye gibi türleri kapsamaktadır. Bunun yanı sıra, Sülüngür Gölü'ndeki ağ kafes ünitelerinden toplam 7.7 ton kültür balığı (2.6 ton çipura ve 5.1 ton levrek) üretilmiştir. Dönem içindeki yumurta üretimi 112 kg olarak gerçekleşmiştir.

Kutu 5. Köyceğiz Lagün sisteminde balıkçılık

DALKO'ya göre 1972-2006 döneminde, Köyceğiz Lagünü ticari avlanma 1972'de 52 125 ton iken 1994 yılında 443 949 tona çıkmıştır. Başka bir sorun gibi *Tilapia zillii* gibi egzotik türlerin karışmasıdır. Alandaki balıkçılara göre, bu türlerin getirilmesinin ardından, birçok yerli balık türleri, özellikle Sazan, *Cyprinus carpio* etkilenmişlerdir.

Öneriler

Kooperatif desteklenmeli ve Lagün Balıkçılığı için modern teknikler kullanılmalıdır. Lagünde yakalanan balıklar pazarlama uygunluğu açısından değerlendirilmelidir. Bölgenin balıkları yumurtlama göçü döneminde tuzaklarda yakalanan kefal balıklarından oluşmaktadır. Popülasyon olarak doğurma yeteneğine sahip olmayan genç yaşta kiler egemen olmamalıdır. Bunu önlemek için, kefal göç ve üreme dönemleri hakkında balıkçılara seminerlerle bilgi verilmelidir. Bu tür seminerler de verimliliği etkileyen jeolojik, meteorolojik, hidrografik ve hidrobiyoloji verileri ile balık avlama tuzakları konusunda balıkçıların bilgilerinin geliştirilmesine gidilebilir. Bu optimum balıkçılık koşullarının belirlenmesinde balıkçılara yardımcı olacaktır (Yerli, 1989). Lagünde yakalanan balıkların pazarlama ve satışı için bilimsel çözümler de geliştirilmelidir.

Göller ve Lagünü çevreleyen sazlık alanları birçok omurgalı ve omurgasız türler için uygun bir yaşam ortamı sağlamaktadır. Bu sazlık alanlar ve sığ kanal tabanı üzerine yumurtalarını bırakmak ve beslenme bakımından balıklar için önemli bir doğal kaynak oluşturmaktadır. Tekne trafiği ve tekne motorlarının gürültüsü balık göçlerini ve bu sazlık alanlarını olumsuz etkilemektedir. Lagün sistemi üzerinde turistik tekne trafiği düzenlenmeli ve güneş enerjisi veya diğer sürdürülebilir doğal kaynaklar ile çalışan tekneler olmalıdır. 2007 yılında güneş enerjisi ile çalışan bir motor Lagün gezilerinde yer almıştır. Güçlü tekne motorlarının kanalın altına zarar verebileceğinden daha az güçlü motorlar balıkçılıkta kullanılmalıdır. Tekneler Lagün içine sintine suları deşarj etmemelidirler. Yöre halkının yanı sıra ziyaretçiler de Köyceğiz Lagün Sistemi duyarlılığı konusunda eğitilmelidir. Devlet ve sivil toplum örgütleri Lagün sisteminin korunmasında aktif bir rol oynamalıdır. Bölgenin doğal ve ekolojik güzellikleri tanıtmak için eğitimli rehberler eşliğinde ekolojik geziler düzenlenmelidir.

Kaynak : Yorulmaz ve diğ., 2008. Köyceğiz Lagünü Sisteminde Balıkçılık faaliyetleri ve Kirlilik Riski

4.2.3 Turizm

7224'ü (%87.8) olmak üzere, Dalyan'da toplam 8.224 yatak vardır. Doğal kaynakların bulunması ve kanal kenarında olması Dalyan'ın gelişiminde önemli rol oynamıştır (Köyceğiz Dalyan ÖÇK Bölgesi Yönetim Planı Final Raporu, 2007).

Aşağıda bahsedilen, kullanılmakta olan yürüyüş parkurları rehberler aracılığı tespit edilmiştir (a.g.e.).

- Köyceğiz'de doğu ucunda yerleşimin bittiği noktadan başlayıp kıyı boyunca, Eski Köyceğiz Köyü'ne kadar gelip oradan Kızıldurun Tepesi ve Sofralık tepesinin doğu ucundan geçen ve Yuvarlak Çay'ın kenarından Kaşıkçı mahallesinde biten,
- Zeytinalan'ın kuzeyinden başlayıp dağların arasından geçen ve Yuvarlak Çay'ın kaynağında biten,
- Köyceğiz'den başlayıp Sandras Dağı'na giden,
- Kargıcak Çayı kenarından başlayıp, günlük ormanları kenarından Şelaleye ve oradan daha da ileriye giden,
- Sultaniye'den başlayıp Ülemez Tepesi'nden geçip ileriye giden ve
- Çandır'dan başlayıp Ekincik'te sona eren 6 adet yürüyüş parkuru bulunmaktadır.

Dalyan Tekne Taşımacılığı Kooperatifi

Dalyan Kooperatifi 1983 yılında kurulmuştur ve 150 tekne lisanslıdır. Tüm Kooperatifi üyeleri ve çalışanları, yerel kişilerden oluşur. Kooperatif taşımacılık dışında alternatif turlar düzenlemeye başlamıştır: Tekne turları ile ziyaret edilen yerler arasında Kaunos Şehri, Kaya Mezarları, kaplıcalar ve İztuzu sahili bulunmaktadır. Tüm tekne sahipleri kooperatife üye değildir, bu da kooperatifin kuralları ve organizasyonu dışında kalmalarına neden olmaktadır.

Kooperatif, Köyceğiz Gölü ve Dalyan kanallarında güneş enerjisiyle çalışan tekne filosu işletmek istemektedir. Güneş tekneleri dalga yaratmamakta ve bu nedenle kıyı ve bitkiler bir nebze erozyondan korunmaktadır. Tekneler güneş enerjisi depolayan pilleri kullanarak sekiz saat çalışabilmektedirler.

Bölge sahilleri cazip plajları ile önemli kıyı turizmi merkezleri arasındadır. Bu plajlarda turizm, balıkçılık, kültür balıkçılığı, vb. faaliyetler yapılmaktadır. İztuzu sahilindeki Dalyan Plajı, deniz kamplumbağalarının (*Caretta caretta*) çıktığı bir bölge olmasına rağmen koruma kullanma dengesinin yürütülebildiği ender örneklerdendir. Yüzmek için plaja kara yolu ve teknelerle ulaşım imkanı vardır. Dalyan Kumsalı, ulusal ve uluslararası doğa koruma kuruluşları tarafından korunan ve izlenen en önemli deniz kamplumbağası üreme alanlarından biridir. Plaj sıkı önlemlerle korunmakta ve hava karardıktan sonra kurallar gereği girişler kapatılmaktadır.

Fotoğraf 4. Tekne Turları Dalyan

Sahil boyunca plajların ve bilinen rezervlerin yanı sıra, diğer benzersiz doğal güzellikler de bulunabilir. Örneğin, Köyceğiz'de bulunan doğal kükürt ve çamur banyoları bir başka ilginç turizm aktivitesidir.

İztuzu Plajı (Dalyanağzı), Köyceğiz Şehir Plajı ve Ekincik Plajı olmak üzere 3 plaj bulunmaktadır.

4.2.4 ÖÇKKB Faaliyetleri

4 günübirlilik bulunmaktadır ve 2009 ile 2010 gelirleri aşağıdadır:

Tablo 30. Kira Gelirleri - Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ

İsim	2009	2010
Ekincik İskelesi	3.600 TL	4.000 TL
Ekincik Koyu	2.000 TL	2.118 TL
Dalyanağzı	400.000 TL	-
İztuzu	173.000 TL	183.258 TL

4.2.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler

- Uzun dönemde bölgede bulunan doğal ve şifalı bitkilere (örneğin, köylerde toplanan defne ve kekik gibi) değer katılması bu tip ürünlere artan talep nedeniyle bir fırsat olacaktır (Türkiye’de doğal ve şifalı bitkilere artan bir talep bulunmaktadır).
- Köyceğiz’de narenciye sektöründe üretilen ürünleri (mesela meyve suları, reçel gibi) çeşitlendirilerek, katma değer artışı sağlanabilir.
- Geniş bir alanı kaplayan sığla ağaçları nedeniyle bölge, sığla yağı endüstrisinin gelişimine açıktır. Bu konuyla ilgili üretim ve kapladığı alan bilgileri bölüm 4.2.1 ‘de verilmiştir.
- Hayvancılık sektörünün değer katılarak büyümesi ve çiftçiler açısından karlı bir hayvancılık üretimi yapılması önemli bir ihtiyaçtır. Bu bağlamda bölgede keçi sütünün işlenmesi araştırılmalıdır, ayrıca bölgede mevcut keçi eti işleme potansiyeli bulunmaktadır.
- Organik tarım yöntemleri kullanılarak üretilen değer katılmış ürünler veya özel olarak “gurme” ya da “organik” paketlenmiş özel ürünler için potansiyel bulunmaktadır.
- Agro-turizm sektöründe önemli fırsatlar bulunmaktadır. Ancak, bu potansiyelin açığa çıkarılması için bir agro-turizm/ekoturizm strateji geliştirilmesi önemli olacaktır.

g. Olta balıkçılığı ve sazan balıkçılığı: Sazanların sayıca fazla olduğu Köyceğiz Gölü ve muhtemelen Dalaman çayı gibi potansiyel noktalarda yapılabilir.

h. Köylerin çoğunda yeterli otel ve konaklama tesisi bulunmamaktadır.

i. Yerelde ziyaretçilere deneyim sağlayan paketler daha fazla turist çekmek için alternatif oluşturabilir. Ayrıca, farklı etkinliklerin “paket” halinde sunulması çekiciliği artıracaktır. Örneğin, çiftlik hayvanları (besleme ve sevme), piknik alanları, bahçecilik merkezi, yiyecek ve üretim (el sanatları) pazarları, geniş bir otopark ve tuvaletler ile sunulabilir. Günübirliliklerde herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır ve bunların “bir paket” olarak sunulması ayrıca ÖÇKKB’nın gelirlerini artıracaktır.

j. Ziyaretçi Merkezleri, halka yerel agro-turizm ve ekoturizm unsurları hakkında bilgi verilmesi ve bilinçlendirilmesi için önemli bir olanaktır. Bu merkezlerde, yerel el sanatlarının nasıl yapıldığı hakkında bilgi verilmesi ve aynı zamanda yerel olarak üretilen bal, reçel, vb. mallar için sergileme ve satış odası görevi sağlayabilir. Örneğin, deniz kaplumbağalarının (*Caretta Caretta*) Dalyan için bir marka değeri vardır. Bunlar hakkında ziyaretçi merkezlerinde bilgi verilebilir ve yerel olarak üretilmiş ürünlerde sembol olarak kullanılabilir. Ayrıca Dalyan’da belediyenin herhangi bir kira almadan stand hizmeti sunduğu ve kendi ürünlerini, el yapımı takıları (kolye ve bilezik) üretip, pazarlamaya çalışan bir grup kadın bulunmaktadır.

k. Alanlar Eğitim Turizmi (eko, çevresel vb) için büyük fırsatlar sunmaktadır. Örneğin, Alanların kültürel ve tarihi dokuları ile zengin flora ve faunaları da unutulmamadır.

l. Yeni günübirlilikler açılması gelir getici olacaktır.

4.3 DATÇA-BOZBURUN ÖÇ BÖLGESİ

4.3.1 Tarım

Datça-Bozburun Yarımadası fiziksel ve doğal özellikleri nedeniyle tarım için sınırlı bir potansiyele

sahiptir. Tarla tarımı ve küçük çaplı bahçecilik yapılmaktadır; bölge ağaçlarında bademlik ve zeytinlik alanlar önde gelmektedir. Tarımın çeşitlenmemesinin nedeni yarım adada yeterli su bulunmamasıdır. Hasat yapılan alanlar hakkında Datça için bilgi Tablo 31’de ve Marmaris için Tablo 32’de verilmektedir:

Tablo 31. Hasat Alanı - Datça (1991-2009)

		Tahıllar	Baklagiller	Yağlı Tohumlar	Yumru Bitkiler	Yem Bitkileri
1991	Hasat Alanı (da)	9.430	1.760	450	600	40
	Üretim (ton)	1.665	141	90	833	457
1995	Hasat Alanı (da)	8.210	870	110	910	20
	Üretim (ton)	1.396	61	11	878	60
2000	Hasat Alanı (da)	—	—	—	—	—
	Üretim (ton)	—	—	—	—	—
2005	Hasat Alanı (da)	860	70	30	410	—
	Üretim (ton)	206	7	3	701	—
2009	Hasat Alanı (da)	3.921	72	—	—	—
	Üretim (ton)	819	8	—	—	—

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 32. Hasat Alanı -Marmaris (1991-2009)

		Tahıllar	Baklagiller	Endüstriyel Bitkiler	Yağlı Tohumlar	Yumru Bitkiler	Yem Bitkileri
1991	Hasat Alanı (da)	9.210	650	—	2.800	490	20
	Üretim (ton)	1.602	80	—	458	464	110
1995	Hasat Alanı (da)	7.690	650	—	2.420	520	30
	Üretim (ton)	1.311	95	—	414	785	101
2000	Hasat Alanı (da)	6.560	390	—	2.300	420	40
	Üretim (ton)	933	66	—	435	792	168
2005	Hasat Alanı (da)	8.290	240	20	370	130	10.880
	Üretim (ton)	1.295	44	2	56	360	1.815
2009	Hasat Alanı (da)	6.948	—	—	220	—	2.810
	Üretim (ton)	773	—	—	37	—	2.770

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Bölgede önemli bir geçim kaynağı bademdir, gelirin çoğu özellikle çağla satışlarından elde edilmektedir. Badem bahçeleri 1.343 ha’lık bir araziye kaplamakta ve (268,720 ağaç) toplam bahçeciliğin % 49’unu oluşturmaktadır. Bunu (166,540 ağaç)

arazinin % 30 kaplayan zeytinlikler takip etmektedir (Datça Tarımsal Yapı, 2008). Meyve Üretimi ve Ağaç Sayıları (Datça ve Marmaris için) Tablo 33 ve 34 de verilmiştir:

Tablo 33. Meyve Üretimi ve Ağaç Sayıları Datça (1991-2009)

		Yumuşak Çekirdekli	Taş Çekirdekli	Turunçgiller	Sert Kabuklular	Üzüm ve Üzümsü	Zeytin
1991	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	8.100	8.390	23.925	407.500	34.770	290.500
	Toplam ağaç sayısı	8.100	8.940	26.350	419.100	34.770	293.250
	Üretim(ton)	192	159	763	1.608	1.048	2.614
1995	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	6.150	8.250	20.500	419.000	20.710	276.000
	Toplam ağaç sayısı	6.150	8.850	22.250	465.000	20.710	278.150
	Üretim(ton)	122	130	500	1.700	584	5.520
2000	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	3.900	1.400	19.050	396.455	15.090	266.000
	Toplam ağaç sayısı	3.900	1.400	20.850	411.455	15.090	275.200
	Üretim(ton)	22	18	456	3.500	338	2.660
2005	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	3.700	1.400	16.100	413.890	15.520	277.000
	Toplam ağaç sayısı	3.700	1.400	17.080	428.890	15.520	289.000
	Üretim(ton)	20	18	459	4.308	232	1.900
2009	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	3.900	1.660	17.555	365.000	15.935	282.000
	Toplam ağaç sayısı	5.200	2.290	21.735	400.000	16.145	292.600
	Üretim(ton)	35	23	599	5.475	412	8.010

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 34. Meyve Üretimi ve Ağaç Sayıları - Marmaris (1991-2009)

		Yumuşak Çekirdekli	Taş Çekirdekli	Turunçgiller	Sert Kabuklular	Üzüm ve Üzümsü	Zeytin
1991	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	7.350	12.400	39.000	51.000	3.410	122.100
	Toplam ağaç sayısı	7.350	17.950	39.400	53.000	3.410	128.400
	Üretim(ton)	108	183	781	277	176	611
1995	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	6.790	12.050	39.450	52.500	4.230	120.800
	Toplam ağaç sayısı	6.870	13.180	40.200	53.000	4.580	124.900
	Üretim(ton)	106	251	794	158	346	483
2000	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	6.970	13.480	12.850	50.000	10.920	125.000
	Toplam ağaç sayısı	7.170	14.110	14.700	52.000	11.220	131.990
	Üretim(ton)	132	243	306	500	706	625
2005	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	4.250	10.260	12.450	51.000	11.230	132.300
	Toplam ağaç sayısı	4.263	11.060	12.450	52.200	11.455	142.800
	Üretim(ton)	56	220	502	51	415	460
2009	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	3.750	10.460	13.750	48.600	10.894	132.300
	Toplam ağaç sayısı	5.240	12.440	13.750	49.750	12.959	144.940
	Üretim(ton)	53	271	700	488	439	1.287

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Hayvancılık 1.250 büyükbaş ve 2.000 koyun ve keçi ile ormanlık bölgelerde de sürdürülmektedir (Tablolar 35 ve 36).

Tablo 35. Hayvancılık-Datça (1991-2009)

	Büyükbaş hayvan			Küçükbaş hayvan				Kümes hayvanı		Arıcılık		
	Toplam	Sağılan hayvan sayısı	Süt (Ton)	Toplam	Sağılan hayvan sayısı	Süt (Ton)	Yün kıl tiftik (ton)	Mevcut sayı	Yumurta sayısı (1000 Adet)	Toplam kovan	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)
1991	2426	640	694	4230	1434	70	1	8750	850	11555	173	1
1995	2375	704	544	4795	1385	67	1	9275	700	15500	388	2
2000	1540	520	588	2300	1095	53	1	1700	30	19000	62	6
2005	1407	360	667	1980	207	23	1			30000	600	0
2009	1177	384	741	2027	420	45	1			20150	650	0

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Tablo 36. Hayvancılık - Marmaris (1991-2009)

	Büyükbaş hayvan			Küçükbaş hayvan				Kümes hayvanı		Arıcılık		
	Toplam	Sağılan hayvan sayısı	Süt (Ton)	Toplam	Sağılan hayvan sayısı	Süt (Ton)	Yün kıl tiftik (ton)	Mevcut sayı	Yumurta sayısı (1000 Adet)	Toplam kovan	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)
1991	6930	3350	3460	13996	5181	252	5	8748	680	96500	1158	19
1995	6702	3608	4162	15270	4995	243	6	3170	226	85000	1445	145
2000	6902	3747	4324	13865	4981	243	4	5000	750	80000	160	10
2005	3368	1700	3297	6975	1247	137	3	12232	816	100000	2000	200
2009	2826	1084	2088	10313	2592	280	5	2799	21	100000	2000	250

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Datça'da 3 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve 3 Su Ürünleri Kooperatifi bulunmaktadır. Arıcılık ve defne, kekik, keçiboynuzu vb. odun dışı orman ürünlerinin toplanması bölgesel olarak diğer gelirleri oluşturmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi, en

fazla gelir bademden elde edilmektedir (2006 yılında, 5.850.000 TL bademden ve 4,160.000 TL zeytin-den). Bunu domates üretimi (3.750.000 TL) ve bal (2.000.000 TL) izlemektedir (Datça Tarımsal Yapı, 2008).

Fotoğraf 5. Badem Kiran Kadınlar - Datça

Kutu 6. Datça Organik Bademleri - Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi

Datça'da organik üretim yapan çiftçiler organik badem satışından elde ettikleri prim yoluyla gelirlerini artırmaktadırlar. Buraya atanan bir ziraat mühendisinin girişimleri ile gelişen çalışmalarda, üretim ve kalite iyileştirmeleri sayesinde pazarlardan daha bir iyi kazanç sağlanmaya başlamıştır. Ekipte yer alan çiftçilerin sağladıkları başarı sayesinde uygulamaya ilk başta sıcak bakmayan çiftçiler de heveslenmişlerdir. Organik badem yetiştirilmesi amacıyla üç yıl önce Tarım İlçe Müdürlüğü ile Cumalı Köyü beraber çalışmaya başlamıştır. İlk etapta, bin 200 hektarlık bir alanda başlanmış ve 20 üretici katılmıştır. Ziraat Mühendisi, çiftçileri ikna etmek için yoğun çaba sarfetmiş ve bütün değer zincirini üretimden pazarlamaya (İstanbul'daki organik pazarlar yoluyla) kendi çabalarıyla sağlamıştır. Denetim ve incelemeler üç yıl boyunca devam edecektir. Bu, köyde tarımsal danışma uygulamasının başarılı bir örneğidir. Organik bademin üretim hacmi önemli ölçüde artmıştır ve uygulamaya katılmak isteyen daha fazla çiftçi bulunmaktadır.

Kaynak : Cumalı Köyünde Ziraat Mühendisi ile yapılan görüşme

Datça'da önemli sayıda sakız ağacı (*Pistacia lentiscus*) bulunmakta ise de görüşmelerde, bunlardan yeterince faydalanmadığı vurgulanmıştır. Damla sakızı, Türkiye'de dondurma ve sütlü tatlılarda kullanılmaktadır. Mutfaklarda kullanımının yanı sıra tıbbi özellikleri için de geniş kullanım alanı bulunmaktadır. Reçine ayrıca diş macunu, saç ve deri için losyonlar ile parfüm gibi kozmetik üretiminde birincil madde olarak kullanılmaktadır.

Genellikle kooperatiflerin yoksul toplumların gelirlerini artırmak için bir fırsat olduğuna inanılıyor olsa da, tüm proje alanlarında yapılan görüşmelerde Tarım Kooperatiflerinin (kötü yönetim nedeniyle) büyük işletmeler kadar etkin olmadığı gündeme gelmiştir. Ancak, bu raporda sunulan birkaç başarılı örnek de bulunmaktadır.

Kutu 7. Sındı Tarımsal Kooperatifinin Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi

Fotoğraf 6. Sındı Tarımsal Kooperatifinin Ürünleri

Sındı Tarımsal Kooperatifi, Sındı Köyünde yaşayanlar tarafından 2006 yılında kurulmuştur. Köyde bulunan eski bir ilkokul binasında 69 üye ile faaliyet göstermektedir. Asıl olarak çam, çiçek ve kekik balı üretmekte ve sürekli olarak ürün yelpazesini geliştirmektedirler. Ayrıca sızma zeytinyağı üretimi de bulunmaktadır. Bölgede badem ezmesi üreten ilk kooperatiftir. Şeker yerine bal katılarak üretilen bu ürün, kooperatifin yeniliklerinden biridir. Kapari, keçiyoynuzu, değişik bitkisel otlar ve bölgeden toplanan polen ile ürün yelpazesi çeşitlendirmişlerdir. Tüm bu ürünlerin üretim izin belgesi bulunmaktadır. Her ürün üzerinde kendi isim markaları yer almaktadır. Kooperatifi başkanı Ömer Ohan çalışkan ve kendini işine adanmış biridir. Onun en büyük şikayeti bölgede vergi ödemedi açıkta satış yapan satıcılardır. Örneğin Nurlu bademinin giriş fiyatı 33 TL / kg iken, vergi eklenince 38 TL / kg çıkmaktadır. Diğer yandan, açıkta satılan bademlerde fiyat kontrol edilememektedir.

Kaynak : Sındı Tarımsal Kooperatif Başkanı ile görüşme

4.3.2 Balıkçılık

Akyol ve Ceyhan (2007), Datça-Bozburun Yarımadası'nın kıyı balıkçılık aktiviteleri, hedef balık türleri, balıkçılık sorunları, balıkçı kooperatiflerinin özellikleri, balıkçı tekneleri ve barınaklarını araştırılmışlardır. Örneklemler iki balıkçı kooperatifi (Datça ve Karaköy) ve 8 balıkçı barınagında 2005-2006 yılları arasında yürütülmüştür. Bölgede toplam 32 kooperatif üyesi ile yaklaşık 170 balıkçı teknesi kaydedilmiştir. Üye sayılarına göre en büyük balıkçı kooperatifi Datça'dadır. Bölgede kıyı balıkçılığı yoğun olarak paragat, sade ve fanyalı uzatma ağlarıyla yürütülmektedir. Uzatma ağı ve paragat balıkçılığında yakalanan balık ve omurgasızlar Ege ve Akdeniz'in yerleşik tipik balıklarıdır. *Mullus barbatus*, *Sphyrna sphyraena*, *Seriola dumerilii*, *Pagellus erythrinus*, *Dentex dentex*, *Mullus surmuletus*, *Sarda sarda*, *Xiphias gladius*, *Epinephelus aeneus*, *Loligo vulgaris*, *Octopus vulgaris* vb. ticari avdaki hedef türlerdir. Fakat bölgedeki balıkçılık aktiviteleri kısa av sezonu, düşük balıkçılık kapasitesi ve az sayıdaki balıkçı nedeniyle göreceli olarak oldukça zayıf bulunmuştur.

4.3.3 Turizm

Bölge Ege denizi ve Akdeniz arasında yat ve yelkenli tekneler için önemli bir köprü görevi görmektedir. Yarımada, iklim avantajları ve kıyıların engebeli topoğrafik yapısı sonucunda oluşmuş sayısız koyları ile turistik tekneler için önemli bir konaklama noktasıdır.

Datça İlçe Turizm Ofisi ile yapılan görüşmede aşağıdaki bilgiler alınmıştır:

2009 yılında yatla 8354 kişi Datça'ya gelmiştir. 2010 yılında ilk 7 ayda, 488 yat 3626 kişi getirmiştir. 2009 yılında Knidos'u ziyaret eden insan sayısı 26 244 olup giriş ücreti olarak toplam 197 560 TL toplanmıştır. 2010 yılı ilk 7 ayında, 12 921 kişiden alınan giriş ücreti toplamı 95 576 TL olmuştur. Toplam 5 otel ve pansiyonda Turizm Bakanlığı sertifikalı işletme ruhsatı bulunmaktadır. Bu işyerlerinde genel yatak kapasitesi 421'dir. Yerel olarak kayıtlı ayrıca 1228 oda ve 2296 yatak bulunmaktadır.

Tablo 37. Turist Sayısı - Muğla 2009

		Yabancı Ziyaretçi Girişleri	Yerli Ziyaretçi Girişleri
Hava yolu	Dalaman Havalimanı	1.451.214	25.828
	Mil-Bod Havalimanı	936.033	29.994
Deniz yolu	Marmaris Limanı	180.526	5.552
	Bodrum Limanı	200.292	10.818
	Fethiye Limanı	10.741	2.401
	Datça Limanı	10.778	1.462
	Güllük Limanı	161	2.499
	T.Reis Limanı	20.906	2.614
	Y.Kavak Limanı	258	281
TOPLAM		2.810.909	81.449

Kaynak: Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010

Datça'ya ulaşım görüşmelerde gündeme gelen bir konuydu. Turizm sitelerine ulaşımın iyileştirilmesi daha fazla ziyaretçi gelmesini ve aynı zamanda bu ziyaretçilerin daha fazla yerlere gitmelerine olanak sağlar. Turizm sektörü büyüdükçe, potansiyel turistik bölgelere erişilememesi nedeniyle bir veya iki alanla sınırlı kalan kullanım, uygun kullanım limitlerinin aşılmasına neden olabilir. Örneğin, uzun seyahat saatleri ile birleştiğinde Datça'ya olan seyahat zorluğu, alanın popüleritesi ve aktiviteler için bir engel olarak görüşmelerde gündeme gelmiştir. Datça, Palamutbükü mevki turistik bir yer olup, Betçe (beş Köy) olarak bilinmektedir. Bunlar: Mesudiye, Sindi, Yakaköy, Yazıköy, Cumalı'dır. Palamutbükü mevkiinde teknelerin gecelemesini sağlayan küçük bir iskele bulunmaktadır.

Bozburun eski geleneklere göre inşa edilen tekneleri-ahşap Guletleri ile ünlüdür. Bozburun Yarımadası boyunca üç (6 kişilik) ile 11 kamaralı (22 kişilik), değişen 100'den fazla özel Gulet bulunmaktadır. Özel ve yerel olarak inşa edilmiş olan guletler Bozburun Yarımadası veya Marmaris'ten işletilmektedirler. Gezilerde Datça, Rodos, Simi ve Tilos yakın yerlerdir.

4.3.4 ÖÇKKB Faaliyetleri

4 günübirlik bulunmaktadır ve 2009 ile 2010 gelirleri aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 38. Kira Gelirleri - Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi

İsim	2009	2010
Müskebi Koyu	-	İlk yıl ücretsiz
Çiftlik Koyu- Koyuır Köyü	9.000 TL	9.900 TL
Kerdeme ve Limanbaşı	Günübirlik iptal edilmiş- yerleşim ile ilgili problem	
Palamutbükü	5.600 TL	6.200 TL
Selimiye Köyü İskelesi	İlk iki yıl ücretsiz	
Kürbaşı and Kumlu Mevkii	Protokol yapılmakta	

4.3.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler

- Datça'da sakız ağaçlarından gelir elde edilebilmesi için önemli bir fırsat bulunmaktadır. Ağaçların sayısı hakkında bir değerlendirme yapılırsa, bunun uygulanabilir bir öneri olup olmadığı bulunabilir.
- Organik tarım yöntemleri kullanılarak üretilen, değer katılmış ürünler veya özel olarak "gurme" ya da "organik" paketlenmiş ürünler için potansiyel bulunmaktadır.
- Agro-turizm sektöründe önemli fırsatlar olduğu düşünülmektedir. Ancak, bu potansiyelin açığa çıkarılması için öncelikle bir agro-turizm/ekoturizm stratejisi geliştirilmelidir.
- Datça'da, çoğu köyde yeterli otel ve konaklama bulunmamaktadır. Marmaris'de Selimiye Köyü, bir istisna oluşturmaktadır; köyde 9 otel, 9 apart otel ve 11 restoran, 8 restoran, 10 pansiyon vardır.
- Yerelde ziyaretçilere deneyim sağlayan paketler daha fazla turist çekmek için alternatif oluşturabilir. Ayrıca, farklı etkinliklerin "paket" halinde sunulması çekiciliği artıracaktır.
- Turizm faaliyetlerinin yıl boyunca yayılarak daha farklı aktivitelerle geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Örneğin, dağ bisikleti, spa/sağlık etkinlikleri, yürüyüş parkurları ve kültürel faaliyetler için bölgelerde büyük potansiyel olduğuna dikkat çekilmiştir.

h. Datça'da Eğitim Turizmi (eko turizm ve doğa turizmi) için büyük fırsatlar bulunmaktadır. Örneğin, alanların kültürel ve tarihi dokuları ile zengin flora ve faunanın bir arada bulunması her yerde karşılaşılmayan bir imkandır.

i. MARTAB, Marmaris için alternatif turizm faaliyetleri ile ilgilenmektedir. Bu alanda 15 köy (çoğu ÖÇKKB de) bulunmakta, MARTAB köylere daha fazla turist çekmek için köylerdeki yaşam biçimlerini gösteren bir proje üzerinde çalışmaktadır.

j. Yeni günübirlik işletilmesi gelir getirici olacaktır. Kurumun planlama departmanına göre, Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesinde uygun alanlar şöyledir:

Yer	Önerilen Yeni yer/Plaj
Datça	Knidos
	Mesudiye
	Hayatbükü
	Ovabükü
	Hızırşah Kızılbük
	Kargı
	Taşlı Shore
	Bebe Shore
	Kızlan Shore
	Perili Köşk
Hisarönü Orhaniye	Karaincir
	Aktur
Selimiye	Kızkumu
Bozburun	Sığlımanı
	Dirsekbükü
	Kocabahçe Koyu
	Çiftlik Koyu
	Serçelimanı
	Osmaniye
	Çaycağız Koyu

4.4 G Ö K O V A Ö Ç K B Ö L G E S İ

4.4.1 Tarım

AB SMAP III Gökova Projesi kapsamında, yapılmakta olan tarımsal faaliyetlerin durumunun belirlenmesi amacıyla bir tarım arazisi çalışması yapılarak iyileştirme önerileri hazırlanmıştır (Gökova ÖÇK Bölgesi BKAY Raporu, 2009).

Gökova Ovasında yeterli su doğal kaynağı bulunmasına rağmen tarımsal faaliyetlerin büyük çoğunluğu kuru tarıma dayanmaktadır. Ana kültür bitkileri susam, mısır ve narenciyedir. Nar üretimi de bölgede önemli olmaya başlamıştır. Ancak, iklim ve toprak faktörleri değerlendirildiğinde, bölge narenciye ekimi için en uygun alandır. Zeytin yetiştiriciliği ve işleme faaliyetleri bölgenin başka bir önemli tarımsal faaliyetidir. Eğimli yerlerdeki yabani zeytin ağaçları, ekili ağaçlar ile aşılansak zeytin verimi artırılmıştır. Ancak yöre halkı zeytincilikten yüksek gelir elde etmemekte bu yüzden sadece kendi tüketimleri için yetiştirmektedirler. Köylülerden narenciyeden yeterli gelir elde etmeyenler de zeytin üretimine geçmiştir. 1980'lerde tütün popüler iken, daha sonra bunun yerini susam üretimi almıştır. Tütün üretiminin durdurulmasının en önemli nedeni, hükümet tarafından konan kota olmuştur. Susam üretimi kuru sulamaya dayanmaktadır ve kalitesi oldukça iyidir. Bölgenin yıllık kapasitesi 500 tondur.

Bu çalışmanın bulgularından biri tarımın bölgenin ekonomik gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunabileceğidir. Bu sonuç doğrultusunda, "Özel Çevre Koruma Bölgesinde İyi Tarım Uygulamaları" protokolü 19.09.2008 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Tarım Bakanlığı Kırsal Tarım Üretimi ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile ÖÇKKB arasında imzalanmıştır. Bu protokolün işlerliği sayesinde, iyi tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi ile çiftçilerin gelirlerinde ve ürün kalitesinde iyileştirme ve gelir artışına neden olacağı beklenmektedir.

4.4.2 Balıkçılık

Proje alanında 2 su ürünleri kooperatifi vardır. Akyaka Su Ürünleri Kooperatifi 1992 yılında kurulmuş ve 40 kayıtlı üyesi bulunmaktadır; 32 üye

aktiftir. S.S. Gökova ve Akçapınar Su Ürünleri Kooperatifi 1973 yılında kurulmuş ve 30 kayıtlı üyesi bulunmaktadır, 10 üye aktiftir (Gökova ÖÇK Bölgesi BKAY Raporu, 2009).

Ana hedef türler Lahos (*Epinephelus aeneus*), orfoz (*Epinephelus guaza*), çipura (*Sparus aurata*), sinagrit (*Dentex sinarit*), Barbun (*Mullus barbatus*), tekir (*Mullus surmuletus*), fakat ağlar daha uzağa atıldığında kırma mercan (*Pagellus erythrinus*), bakalyaro (*Merluccius meluuccius*), kupes (*Boops boops*), kefal (*Mugil sp.*), ahtapot (*Octopus vulgaris*), mürekkepbalığı (*Sepia sp.*), kalamar (*Loligo vulgaris*) ve Akyan (*Lichia AMIA*) ve daha başkaları da hedef türlerine dahil olmaktadır.

Fotoğraf 7. S.S. Akyaka Su Ürünleri Kooperatifinden Değişik Balık Çeşitleri

4.4.3 Turizm

Bölgedeki konaklanacak yer sayısı 122 ve yatak kapasitesi 2500'dür (Gökova ÖÇK Bölgesi BKAY Raporu, 2009). Buna ilave olarak, 1500 kişi yakınlardaki tesislerde kamp yapabilir, restoran kapasitesi 3500 koltuktur (a.g.e.). Turizm sezonu Nisan ayının ikinci haftasında başlar. Muğla ve komşu kentlerden özellikle Nisan ayından itibaren hafta sonları tatil amaçlı ve plajlardan faydalanmak için bölgeye günlük ziyaretler başlamaktadır. Turizm sezonunun en yoğun olduğu 4 ay; Haziran ayından itibaren Eylül sonuna kadardır.

Akyaka ve Azmak Tekne Taşımacılığı Kooperatifleri

Bazı tekneler Gökova Körfezi'nin korunaklı yerlerine, güzel koylara, adalara günlük geziler düzenlemektedir. Mavi Yolculuk ziyaretçiler

tarafından tercih edilen bir turizm aktivitesidir. Akbük Körfezi ve antik ada şehri olan Kedreai (amfitiyatro) ile Kleopatra Plajı, ünlü Sedir Adası ve İngiliz Limanı popüler gezi noktalarıdır. Tipik bir güzergah da, Gökova Körfezi, Sedir (Kleopatra) Adası (özellikle Kleopatra'nın denize girdiği, kumlarının Mark Antonious tarafından Mısır'dan

getirildiği rivayet edilen kumsal) ve Cedreae antik kentidir.

Akyaka'da iki tekne kooperatifi bulunmaktadır. Yukarıda bahse konu turlar S.S. Akyaka Su Motorları Taşıyıcılar Kooperatifi tarafından organize edilmektedir (S.S. Akyaka Deniz Motorlu

Kutu 8. Gökova Rüzgar Sporları

Gökova Rüzgar Sporları Türkiye'nin en büyük kiteboard okullarından biridir.

Under Ground, Liquid Force, Crazy Fly gibi ekipmanları mevcuttur. Gökova kumsalı 3 km uzunluğunda, 150 metre boyunca maksimum 50 cm derinliği olan kiteboard yapanlar için uygun bir yerdir alternatif etkinlikler de bulunmaktadır. Günlük aktivitelerde yelken ve deniz kano turları ile antik Carias kalıntıları ve antik Gökova (Kadın Azmağı ve Akçapınar Çayı) koyu boyunca bir kürek çekilerek gezilebilmektedir. Birden fazla günü kapsayan faaliyetler civara gezi turları ve deniz kayağı içermektedir.

Kaynak : Gökova Rüzgar Sporları Kurucusu ile yapılan görüşme

Taşıyıcılar Koop. ile görüşme) Diğer Kooperatif, Azmak Nehri Tekne Kooperatifi (Azmak Tur Tekneleri) nehrin üzerinde küçük tekneler ile çalışmaktadır. Bunlarla nehir gezileri veya maksimum sekiz kişilik bir teknede kahvaltı içeren ve güneşlenme için Çınar Plajına uğrayan, yarım günlük Azmak gezisi gibi alternatif turlar düzenlemektedir. Çınar Plajı ÖÇKKB'nın günü birlik alanlarından biridir. Bu gününbirlik alanda, büfe bulunmakta plajda şezlong kiralanmaktadır.

Her sezon, Akyaka çevresinde çok sayıda sportif faaliyet imkanı vardır. Özellikle, proje alanının güneyinde yer alan Akçapınar Plajı rüzgar durumu nedeniyle spor faaliyetleri için çok uygundur. Uçurtma sörfü, rüzgar sörfü, deniz kanosu ve yelken bu faaliyetler arasındadır. Aynı zamanda, yamaç paraşütü, yürüyüş, bisiklet ve kaya tırmanışı da popüler faaliyetlerdir (Gökova ÖÇK BÖLGESİ, BKAY Raporu, 2009).

Uçurtma sörfü: Gökova Rüzgar Uçurtma Sörfü Okulu Akyaka'da bu sporu yapmak isteyenler için fırsat sunmaktadır. Her yıl, Akçapınar bölgesi ulusal ve uluslararası kuruluşlara ev sahipliği yapmaktadır.

Rüzgar Sörfü: Gökova Koyu tüm motorlu su sporlarına kapalıdır. Koyun iç tarafının bol rüzgarlı olması, burayı rüzgar sörfü yapanlar için cazip ve

güvenli bir yer yapmaktadır. Mayıs ve Kasım ayları rüzgar sörfü için en ideal dönemlerdir.

Deniz Kanosu: Deniz kanosu tarihi ve doğal güzelliklerini deniz yoluyla gözlemleme yollarından biridir.

Yelken: Mayıs-Kasım aylarında sürekli esen güçlü rüzgarlar yelken sporları için idealdir .

Yamaç Paraşütü: Muğla'dan Gökova'ya gelirken, Sakar Geçidinin sağ tarafındaki toprak yolu geçince 900 metre rakımlı bir yangın gözetleme kulübesi bulunmaktadır. Burası yamaç paraşütü için uygun bir alandır.

Yürüyüş: Akyaka ve Gökova'nın köylerinde çok güzel doğal ve kültürel peyzaja sahip yürüyüş yolları bulunmaktadır.

Bisiklet: Doğal güzellikleri farklı açıdan görmek için için bölgede birçok farklı bisiklet yolu bulunmaktadır. Bazı köyler ve Sakar Geçidinden aşağı doğru inen yol bisiklet severler için eşsiz bir manzaraya sahiptir.

Kaya Tırmanışı: Çınar Plajı üstünde, kaya tırmanışı yapmak isteyen sporcular için kayalık yollar bulunmaktadır. Bu alan yeni başlayanlar ve kendilerini geliştirmek isteyen sporcular için uygundur. Yılın her ayı, Akyaka'da bu spor için uygundur.

Proje alanı içinde yer alan kıyılar esas olarak turizm amaçlı kullanılmaktadır; dinlenme tesisleri, plajlar ve kamplar kıyı bandında bulunmektedir. Proje alanında 6 doğal plaj vardır; bunlar Akyaka, Akçapınar, Gökçe, Çınar, Çamlı, Sedir Adası plajlarıdır. Akyaka, Akçapınar ve Çınar plajları ÖÇKKB tarafından belediyelere veya muhtarlar tarafından protokol ile kiralanmış durumdadır. Protokollerin amacı ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve çevrenin korunmasıdır. Akyaka'da bulunan iki azmağın kullanıcıları; azmak tur tekneleri, balıkçı tekneleri, restoranlar, oteller ve evler ile günlük ziyaretçilerdir. Akyaka azmak ve iskelesinde yaklaşık 135-140 tekne bulunmaktadır (Gökova ÖÇK Bölgesi BKAY Raporu, 2009).

Fotoğraf 8. Çınar Plajının Görüntüsü (Günübirlik)

4.4.4 ÖÇKKB Faaliyetleri

Bölgede 8 günübirlik alan bulunmaktadır ve 2009 ile 2010 gelirleri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 39. Kira Gelirleri - Gökova ÖÇK Bölgesi

İsim	2009	2010
Gökova Bungalovları	324.345 TL	343.528 TL
Gökova Gezi Yeri	43.485 TL	46.064 TL
Akçapınar Köyü	İlk üç yıl -2008 den başlayarak bedava	
Sarıç Köyü	İlk 5 yıl -2009 den başlayarak bedava	
Akyaka Halk Plajı	16.000 TL	18.000 TL
Çınar Koyu	7.700 TL	8.500 TL
Karaca Köyü Gemioturan İskelesi	16.500 TL	Ücretsiz
İncekum Çamlı Köyü	3.900 TL	4.300 TL

4.4.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler

- Organik tarım yöntemleri kullanılarak üretilen değer katılmış ürünler veya özel olarak "gurme" ya da "organik" paketlenmiş özel ürünler için potansiyel bulunmaktadır.
- Agro-turizm sektöründe önemli fırsatlar bulunmaktadır. Ancak, bu potansiyelin açığa çıkarılması için bir agro-turizm/ekoturizm strateji geliştirilmesi önemli olacaktır.
- Yerelde deneyim sağlayan paketler daha fazla ziyaretçi çekmek için alternatif oluşturabilir.
- Ziyaretçi Merkezleri, halka yerel agro-turizm ve ekoturizm unsurları hakkında bilgi verilmesi ve bilinçlendirilmesi için ideal bir uygulamadır. Bu merkezler, yerel el sanatlarının nasıl yapıldığı hakkında bilgi verilmesi için ve aynı zamanda yerel olarak üretilen ürünler için teşhir odası görevi sağlayabilir.

- e. Turizm faaliyetlerinin yıl boyunca yayılarak daha farklı aktivitelerle geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Örneğin, dağ bisikleti, spa/sağlık etkinlikleri, yürüyüş parkurları ve kültürel faaliyetler için bölgede büyük potansiyel olduğuna dikkat çekilmiştir.
- f. Bölgede Eğitim Turizmi (ekoturizm, doğa turizmi vb.) için çeşitli fırsatlar bulunmaktadır. Örneğin, alanların kültürel ve tarihi dokuları ile zengin flora ve faunaları da unutulmamalıdır.
- g. Söğüt Köyünde (Gökova ÖÇK Bölgesinde) yapılan görüşmelerde, vahşi hayvanlar (örneğin yaban domuzu) tarafından verilen hasarlardan bahsedilmiş ve yerli/yabancı avcılar için ilgilenen köylülerin rehberliğinde kontrollü avcılık önerisi yapılmıştır.
- h. Bazı görüşmeciler şu anda yasak alanlarda dalışa izin verilmesinin turizmi artırmak için önemli bir potansiyel olduğunu belirtmişlerdir.
- i. Akyaka-Gökova Rüzgarın Sporları, deniz kanosu (Azmak nehri üzerinde kürek ile) yapılabileceğini ve yelkenliler için bir okul ihtiyacı olduğunu belirtmiştir .
- j. Yeni günöbirlik açılması gelir getirici olacaktır. Çınarlı-Akbük arası, Kadın Azmak'ın Doğu kıyısı, Kandilli, Turnalı uygun bölgeler olarak seçilmiştir.

4.5 FOÇA ÖÇK BÖLGESİ

4.5.1 Tarım

Hiçbir tarımsal alan tamamıyla ÖÇK Bölgesi sınırları içinde yer almasa da, Foça yerleşimlerinin

doğu kesimi zeytin ağaçları ile çevrilidir. Genel olarak Foça'da, çeşitli meyve ve sebze bahçelerinin yanısıra narenciye bahçeleri de bulunmaktadır (İZKA, 2009). Tarımsal dağılım şöyledir: % 50 tarıma elverişli topraklar, % 31 zeytinlikler, % 10 bahçeler (Ayköm, 2008) (Tablo 40).

Tablo 40. Foça Tarımsal Alan

	Yüzölçümü		2006 (%)	Kümülatif Değişim(%)
Toplam tarım alanı	46.600	51.985,5	100	11,6
Tarla alanı	33.590	26.000	50	-22,6
Sebze Alanı	3.340	5.110,5	10	53
Meyve alanı	250	115	0	-54
Bağ alanı	210	260	0,5	23,8
Narenciye Alanı	100	30	0	-70
Zeytin Alanı	7.400	16.070	31	117,2
Nadas alanı	500	2.400	4,6	380
Tarıma elverişli boş arazi	1.210	2.000	3,8	65,3
Sulanan tarım alanı	29.890	25.770,5	49,6	-13,8

Kaynak : Ayköm, 2008

Arıcılık ile ilgili bilgiler Tablo 41'de sunulmaktadır.

Tablo 41. Arıcılık – Foça

Yıl	İlçe	Köy Sayısı	Yeni Kovan	Eski Kovan	Bal (ton)	Balmumu (ton)
2000	FOÇA	6	2000	0	14	0,4
2001	FOÇA	6	1900	0	19	0,5
2002	FOÇA	6	2660	0	18,3	0
2003	FOÇA	6	2660	0	18,3	0
2004	FOÇA	6	2600	0	22	0
2005	FOÇA	6	2700	0	17	1
2006	FOÇA	6	2660		15	0,5
2007	FOÇA	6	2200	0	5,7	0,3

Kaynak : Ayköm, 2008

Foça'da ana gelir kaynağını balıkçılık ve tarım oluşturmakta ve geleneksel niteliğini korumaktadır. Foça şarabı, bölgenin üzümünü değerlendirilerek bir marka haline gelmiştir. Ayrıca,

hayvancılık aktif olarak yapılmakta ve yerel olarak tercih edilen Foça yoğurdunu üreten başarılı bir süt ürünleri kooperatifi ilçede faaliyet göstermektedir.

Tablo 42. Hayvancılık- Foça

YIL	İLÇE	HAYVAN ADI	YETİŞKİN	YAVRU	TOPLAM
2007	FOÇA	KOYUN (YERLİ)	4650	3250	7900
2007	FOÇA	KEÇİ	800	300	1100
2007	FOÇA	SİĞİR (KÜLTÜR)	2310	750	3060
2007	FOÇA	AT	13	5	18
2007	FOÇA	KATIR	3	1	4
2007	FOÇA	EŞEK	29	7	36
2007	FOÇA	SİĞİR (MELEZ)	1010	250	1260
2007	FOÇA	SİĞİR (YERLİ)	28	15	43

Kaynak : Aykom, 2008

4.5.2 Balıkçılık

Aliğa İlçesi'nden Gediz Nehri'nin denize döküldüğü noktaya kadar küçük ve büyük ölçekli koylardan oluşan bir kıyı şeridine sahip olduğundan, Foça Yarımadası su ürünleri açısından avantajlı bir konuma sahiptir. Bu nedenle Foça tarihinde balıkçılık her zaman önemli bir sektör olmuştur. Aslında Foça, balıkçılık açısından ekonomik olarak değerli yaklaşık otuz tür barındırması nedeniyle Akdeniz'de kilit balıkçılık bölgelerinden birisini oluşturmaktadır (Sualtı Araştırmaları Danışmanlık, 2008). Bunlar arasında, çipura (*Sparus auratus*), levrek (*Dicentrarchus labrax*), mercan (*Pagellus mormyrus*), kefal (*Mugil sp.*), Mezgit (*Merlangius merlangus*), tekir (*Mullus barbatus*), sardalya (*Sardina pilchardus*) gibi birçok ailenin geçim kaynağını temsil eden balık türleri vardır. Foça'dan Ege Bölgesinde dolaşan balıkların % 20'sinin temin edildiği hesaplanmaktadır (İZKA, 2009).

Tablo 43. Balık Çeşitleri Foça

Tür	%
Sardalya	15
Ahtapot ve Kalamar	11
Hamsi	9
Kefal	8
Barbunya-tekir	8
Isparoz	7
Kupes	6
Diğer Türler	36
Toplam	100

Kaynak : Aykom, 2008

ÖÇK Bölgesinde toplamda 53 geleneksel balıkçı teknesi, 21 trol, 4 trata ve yaklaşık 100 amatör balıkçı teknesi bulunmaktadır (a.g.e.). 2001 yılı verilerine göre Foça'da tutulan toplam balık miktarı 156.6 tondur (Aykom 2008). Sosyo-ekonomik raporda, Foça ÖÇK Bölgesinde azalan balık stoklarına dikkat çekilerek, balıkçılık yapan kişilerin %87.5'i gelirlerinde bir azalma olduğunu aktarmıştır (a.g.e.).

Foça Su Ürünleri Kooperatifi

Foça Su Ürünleri Kooperatifi 17 üye ile 1992 yılında kurulmuştur. Foça'da değişik türde balıklar bulunmakta ve trol, ağ balıkçılığı, paraketa, gırgır avcılığı, serpme gibi farklı yöntemlerle balıkçılık yapılmaktadır. Yerel ve ulusal ekonomiye gelir dağılımı ve üretimi açısından bakıldığında, trol balıkçılığı Foça'da kullanılan dört balıkçılık yöntemi arasında en önemlisidir. Bu nedenle, trol balıkçıları çoğunluktadır. Trol balıkçılığında tekir, barbunya ve barlam balığı avlanan en önemli balık çeşitleridir.

Kooperatif üyeleri fokların ağlara verdikleri hasardan şikayetçidir. Genel olarak bir özelliği bulunmayan deniz altı alanının çeşitlendirilmesi amacıyla yapay resif istenmektedir. Yapay bir resif oluşturulması önerisi için elde bulunan malzemelerin denizin dibine atılmasını; örneğin Foça'daki mevcut kullanılmayan kanalizasyon borularını önermişlerdir. Bunun birçok balık çeşidinin üremesine yol açacağı, yeni av sahaları yaratacağı ayrıca yüksek turizm potansiyeline sahip olan bölgede dalgıçlar için de yeni dalış alanları imkanı olabileceği belirtilmiştir.

4.5.3 Turizm

Foça, İzmir'in 40 dakika kuzeyinde yer alan bir tatil beldesidir. Ağırlıklı olarak Türk vatandaşlarının yazlık konutlarının bulunduğu ilçede, yaşayanların ismi olan Phokaia'dan Osmanlı döneminin sonunda Foça ismi türemiştir. 'Foça' isminin ayrıca foklara ev sahipliği yapması nedeniyle Türkçe "fok" kelimesinden türetilmiş olduğu da söylenmektedir. 1989 yılından bu yana Eski Foça, Türkiye genelinde Akdeniz Fokunun koruma altında olduğu 13 alandan biridir.

Teknecilik Foça'da deniz turizminin önemli bir parçasıdır. ÖÇK Bölgesinde günü birlik tur operatörleri ve yatlar için özellikle yaz ayları aktif sezondur. Deniz Ticaret Odasına göre, Foça'da 2008 yılında 680 civarında tekne (resmi olarak kayıtlı değil) ve 102 adet özel tekne bulunmaktadır (Sualtı Araştırmaları Danışmanlık, 2008). Örneğin Mert-Fırat Gezi Tekneleri Kooperatifinin, 25 ticari teknesi, 10-100 kişi kapasitesi bulunmaktadır (yapılan görüşme). Foça'da kooperatif üyesi olmayan üç diğer gezi teknesi ile birlikte toplamda 28 adet tekne faaliyet göstermektedir.

Foça ÖÇK Bölgesi Taşıma Kapasitesi çalışmasında, Foça Limanını kullanan tekne sayısının gerçek taşıma kapasitesini aştığı ve günde 373 tekne olduğu belirlenmiştir (Sualtı Araştırmaları Danışmanlık, 2008).

Fotoğraf 9. Foça'da Pers Anıtı

Otuz üç turistik tesisin toplam 2.412 kapasitesi bulunmakta ve ortalama gecelik kalış ise 1.6 gecedir (Aykom, 2008). Foça'da Yatak Kapasitesi Tablo 44'de verilmektedir:

Tablo 44. Yatak Kapasitesi- Foça

	Yatak kapasitesi	
OTEL	15	1178
TATİL KÖYÜ	4	432
PANSİYON	16	362
APART OTELİ	8	481
BUTİK OTEL	4	127
KAMP	4	743

Kaynak : Aykom, 2008

Kutu 9. Club Med Foça Fransız Tatil Köyü

Med Foça Fransız Tatil Köyü Ege Bölgesi'nde ilk modern tatil köyü olarak 1967 yılında açılmıştır. Türkiye'de modern turizmin lideri olmuş, ilk beş ayında 120 çalışanı ile 900 turiste hizmet etmiştir. Club Med Türkiye'de su sporları, animasyon gösterileri ve diğer eğlence türlerini tanıtmıştır. Foça Club Med, 1967 yılından bu yana Türk Emekli Sandığı'nın kiracısı iken, özelleştirme nedeniyle 2005 yılında 8.200.000 \$ ile en yüksek teklif verene satılmış, ancak satış onayı alınmadığı için Maliye Bakanlığı'na devir edilmiştir. O tarihten sonra bu tatil köyü kendi kaderine bırakılmış ve binalar harabe haline gelmiş ve bahçeleri otlarla kaplanmış. Yöre halkı, tesisin Foça'da turizme büyük bir katkısı olduğuna inanmaktadır. Foça'dan beş kilometre uzaklıkta bulunan Club Med, halk için iş imkanı yaratmış ve bu kişilere dünyadaki diğer Club Med tesislerinde çalışma şansı vermiştir. O dönemde Foça'ya her yıl yaz aylarında 10 000 turist gelmiştir. Restoranlar, sürücüler ve diğer yerel işadamları da bu turist akışından yararlanmış, gelir artışı olmuştur. Bu nedenle buranın yeniden turizme kazandırılması için yatırımcılara acil ihtiyaç vardır. Foça'da yapılan görüşmelerde bu tesis ile ilgili endişeler ve beklentiler aktarılmıştır.

Kaynak : Foça'da yerel halk ile yapılan görüşmeler

Örneğin, Foça'da 2009 yılında Yunan turist sayısı 625 olmuş ve 2010 yılında ilk 9 ay için bu sayı 717 e yükselmiştir. Türk turistler de başlıca Mikonos, Rodos, Girit, Santoroni, Midilli ve Sakız adaları ile Yunanistan'ı ziyaret etmektedirler.

4.5.4 ÖÇKKB Faaliyetleri

Foça'da henüz günübirlik bulunmamaktadır.

4.5.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler

- Organik tarım yöntemleri kullanılarak üretilen değer katılmış ürünler veya özel olarak "gurme" ya da "organik" paketlenmiş ürünler için potansiyel bulunmaktadır.
- Agro-turizm sektöründe önemli fırsatlar bulunmaktadır. Ancak, bu potansiyelin açığa çıkarılması için bir agro-turizm/ekoturizm strateji geliştirilmelidir. Tarımsal etkinlikler, agro-turizm açısından ek gelir sağlayabileceği gibi turizm açısından da ek refah yaratma potansiyeline sahiptir.
- Yerel olarak yetiştirilmiş deneyimi sağlayan paketler daha fazla ziyaretçi çekmek için alternatif oluşturabilir.

Fotoğraf 10. Foça'da bir Plaj

- Ziyaretçi Merkezleri, halka yerel agro-turizm ve ekoturizm unsurları hakkında bilgi verilmesi ve bilinçlendirilmesi için önemli bir olanaktır. Bu merkezlerde, yerel el sanatlarının nasıl yapıldığı hakkında bilgi verilmesi yanında yerel olarak üretilen ürünler sergilenebilir. Foça doğası, tarihi, arkeoloji ve foku üzerine odaklanan bir ziyaretçi merkezinde ayrıca yerel ürünler ve el sanatları da satılabilir. Foça'ya gelen ziyaretçi kasabaya kendi isim veren Akdeniz foku, ile ilgilenmekte ancak koruma alanındaki farklı türler hakkında yeterli bilgiye ulaşamamaktadır.

Tablo 45. Turist Sayıları, Gecelik, Kalma Uzunluğu, Doluluk Oranları (2001-2007) Foça

YIL	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME SAYISI			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2000	11 348	11 929	23 277	98 661	27 283	125 944	5,4	2,3	8,7
2001	14 323	16 223	30 546	80 490	40 662	121 152	4,0	2,5	6,5
2002	41 445	15 956	57 401	127 549	38 863	166 412	2,9	2,4	5,3
2003	28 862	26 101	54 963	94 790	73 311	168 101	3,3	2,8	6,1
2004	1 406	24 885	26 291	9 409	59 573	68 982	2,6	2,4	5,0
2005	13 913	20 933	34 846	81 260	58 645	139 905	4,0	2,8	6,8
2006	10 003	17 899	27 902	73 239	58 326	131 565	4,7	3,3	8,0
2007	12 293	32 493	44 786	21 040	53 070	74 110	1,7	1,6	3,3

Kaynak : Aykom, 2008

- e. Turizm faaliyetlerinin yıl boyunca yayılarak daha farklı aktivitelerle geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Örneğin, dağ bisikleti, spa/sağlık etkinlikleri, yürüyüş parkurları ve kültürel faaliyetler için bölgelerde büyük potansiyel olduğuna dikkat çekilmiştir.
- f. Bölgede Eğitim Turizmi (ekoturizm, doğa turizmi vb.) için çeşitli fırsatlar bulunmaktadır. Örneğin, alanların kültürel ve tarihi dokuları ile zengin flora ve faunaları da unutulmamalıdır.
- g. Bazı görüşmeciler dalış yasağı olan alanlarda dalışa izin verilmesinin turizmi artırmak için önemli bir alternatif olduğunu belirtmişlerdir.
- h. Günöbirlük açılması ÖÇKKB için gelir getirici olacaktır. Uygun alan Kartderesi'dir.

4.6 AYVALIK ADALARI TABİAT PARKI

4.6.1 Tarım

Tarımsal alanların çoğuna hakim olan zeytin, tarım ürünleri içinde en öndedir. Yönetim sınırları içindeki 16.200 hektar zeytinlik toplam tarım uygulamalarının % 77 sini oluşturmaktadır (Ayvalık Tarım İl Müdürlüğü Raporu, 2010). Bölgeden toplanan zeytinlerden üretilen, yıllık 26.250 ton zeytinyağı ile ismi özdeşleşen Ayvalık'ta son zamanlarda bir *coğrafi işaret* alınmıştır (a.g.e.). Ayvalık Ticaret Odası ile yapılan görüşmede, kendi liderlikleri altında, yerel üreticiler, tüketiciye ürünün bu bölgede yetiştiğini belirten coğrafi işaret almak için başvuruda bulunmuşlardır. Zeytinin ardından, en büyük tarımsal alanlar ekilebilir topraklar (özellikle buğday) ve bahçe bitkileridir (a.g.e.).

Çayırlar bölgede çok olmamasına rağmen, 5.200 büyükbaş ve 2.000 koyun ve keçi ile ormanlık bölgelerde hayvancılık yapılmaktadır (a.g.e.). İlke olarak, hayvancılığa korunan alan içinde izin verilmemekte, ancak yaklaşık sayıları 2'den 500'e değişen sürüler halinde Çıplak Ada dahil olmak üzere parkın içinde otlamaktadırlar (görüşme). Buna bağlı olarak, 2010 yılında Ayvalık ilçesinde, 18,708 ton civarında et üretilmiştir (Ayvalık Tarım İlçe Müdürlüğü, 2010).

Parkın içindeki bitki ve ağaç çeşitliliği nedeniyle arıcılık yaygın bir faaliyettir ancak yan bir ekonomik gelir sağlamaktadır. Bölgede seksen kişi arıcılık yapmak için kayıtlıdır ve yaklaşık yedi bin kovanın korunan alan içinde olduğu hesaplanmaktadır (görüşme). Genellikle yılın farklı dönemlerinde arı kovanları bir bölgeden diğerine taşınmakta ve arıcıların çoğunluğu Ayvalık dışında bulunmaktadır.

4.6.2 Balıkçılık

Biri şehir merkezinde ve diğeri de Cunda adasında olmak üzere iki su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır. Bu iki kooperatif, küçük ölçekli balıkçıları temsil etmektedir ve ortalama üye sayısı 130 balıkçı civarındadır (sözlü görüşme). Ayvalık'ta geleneksel balıkçılık geçmişte yerel olarak "trata"

denen bir çeşit ağ ile yapılırken, 7-8 m teknelerin kıyılarda deniz dibini etkilemeleri ve zarar vermeleri nedeniyle bu uygulama 2008 yılından itibaren yasaklanmıştır. Trata, Ayvalık'ta balıkçıların yıllardır kullanmış olduğu geleneksel bir yöntemdir¹². Öte yandan, midyelerin hasat sezonunda dalış ve/veya elle toplanmasına, sezon (1 Mayıs - 31 Ağustos)¹³ dışında da paraketeler ile no:10 veya daha küçüklerine izin verilmektedir.

Fotoğraf 11. Ayvalık Limanında Balıkçı Tekneleri

Korunan alanın bir diğer ayırt edici özelliği buradan çıkarılan farklı türlerdeki deniz kabuklularıdır (ağırlıklı olarak *Tapes aureus*, ayrıca da *Venus verrucosa* ve *Ostrea edulis*) ve bu faaliyet Cunda adasında oturan 4-5 aile tarafından yapılmaktadır. 2010 yılında korunan alanda toplanan deniz kabukları ihracatı 217 tona ulaşmıştır (Ayvalık Tarım İlçe Müdürlüğü, 2010). Artur Balıkçılık isimli şirket, Ayvalık'tan (Cunda Adası) akivades ve istiridyeler (özellikle İtalya ve Fransa) Avrupa'ya ihracat etmektedir. Bunlar balıkçıların tarafından ya dalış yoluyla ya da elle toplanmakta ve müşterilerinin talepleri doğrultusunda şirket tarafından yönetilmektedir. Deniz alanı, şirket tarafından su ürünleri üretim bölgesi olarak İl Özel İdaresi'nden kiralanmıştır. Bu (akivades) üretimin miktarı, işlenmesi ve hasatın genel sürdürülebilirliği konusunda net bir veri elde edilememiştir.

¹² Trata ile ilgili farklı görüşler aktarılmıştır. Balıkçılar bu uygulamanın zararlı olmadığını savunurken, Tarım Bakanlığı aynı fikirde değildir.

¹³ <http://www.kkgm.gov.tr/regulation/not/2007-43.html>

Ayvalık'ta büyük ölçekli balıkçılık son on yıldır yapılmakta ve koruma alanı dışından gelenler (Karadeniz bölgesi gibi) tarafından gerçekleştirilmektedir. 12 m uzunluğunda üç gırgır gemisi ve 40-50 m (sonar ve ışık ekipmanları ile) yedi trol bulunmaktadır. 2010 yılının ilk dokuz ayında yakalanan balık miktarı 25.000 kg. olmuş ve 2010 yılında Ayvalık dışına 4.835.236 \$ lık ihracat gerçekleşmiştir. (Ayvalık Tarım İlçe Müdürlüğü, 2010). Balıkların yanı sıra Ayvalık denizlerinde 23.000 kg kalamar ve 30.000 kg ahtapot yakalanmıştır (a.g.e.).

4.6.3 Turizm

İlçenin İzmir, Bursa ve Balıkesir'e olan yakınlığı, tarihi ve arkeolojik mirası ile güneyinde Sarımsaklı ve Altınova'da bulunan kum plajlarının yanı sıra, mutfağının ünü Ayvalık'ı giderek önemli bir turistik merkez haline getirmiştir. Yunan Midilli Adası'na yakın olması nedeniyle Ayvalık'tan buraya düzenli yolcu tekneleri çalışmaktadır. 2010 yılında, yaklaşık 39 000 kişi deniz yoluyla ilçeye gelmiştir (Ayvalık Gümrük Muhafaza Müdürlüğü, 2010).

Toplam 185 turistik tesis etkindir ancak bunların sadece 20'sinin Turizm Bakanlığı onaylı işletme sertifikaları bulunmaktadır (Ayvalık Kent Gezi Rehberi, 2010). Bu işyerlerinde genel yatak kapasitesi 15 000 civarındadır (Ayvalık Turizm Master Planı, 2007). 2006 yılında gece konaklayan ortalama yerli turist sayısı 55 898 ve yabancı ziyaretçiler 24 616 olmuştur (a.g.e.).

Yat Turizmi, Ayvalık'ın turizm faaliyetlerinde önemli bir yere sahiptir. Setur tarafından işletilen uluslararası standartlara uygun yat limanı; karada 100, denizde 200 tekne kapasitesine sahiptir. 2010 yılında, toplam 899 yerleştirme sözleşmesi yapılmıştır (Ayvalık Turizm Master Planı 2007 ve yapılan görüşmeler). Kısıtlı imkanlara sahip küçük bir liman da, Cunda Adası'nda bulunmakta ve yerel su ürünleri kooperatifi tarafından işletilmektedir. Ayvalık'ta kapasitesi, karada 140 tekne olan Sadan Yatçılık isimli özel bir tekne onarım/ inşaat/kışın konaklama tesisi bulunmaktadır (yapılan görüşme).

Ayvalık merkezinden hareket eden toplam on sekiz adet günlük gezi teknesi, korunan alanda çeşitli koylarda demir alarak, yüzme molaları ile

gezi düzenlemektedir. Bunların toplam kapasitesi günlük 3500 kişidir (Ayvalık Turizm Müdürlüğü, 2010). Son yıllarda Ayvalık deniz korunan alanı sualtı faunası nedeniyle dalgıçlar için önemli bir cazibe noktası haline gelmiştir. Beş dalış okulu takımda üzerinde, 60 dalış noktasında dalış faaliyeti göstermektedir.(Ayvalık Turizm Master Planı, 2007). Yaklaşık üç aylık sınırlı sezonları bulunan günlük gezi teknelerinin aksine dalış operatörleri yıl boyunca aktiftir. Bu dalış okullarının her yıl 50.000 TL 'den fazla ciroları bulunmaktadır (Gökdeniz ve diğ., 2010).

Korunan alana karadan da erişim olanağı vardır. 2004 yılında hazırlanan ve 2009 yılında revize edilen (koruma derecelerinde yapılan değişiklikler ile) Uzun Devreli Gelişme Planı EK II'de özetlenmiştir; planda beş karasal geçiş noktasının olacağı öngörülmüş ancak bunlar uygulamaya konmamıştır. Şeytan Sofrası, popüler bir günbatımı manzarası ile koy ve adalara tepeden seyir olanağı sağlayan ve parkın güney kesiminde yer alan manzara noktasıdır. Buraya gelen ziyaretçi sayısı bilinmemektedir.

İç turizm için önemli bir bölge olan Ayvalık hakkında yapılan yeni bir çalışmada, turistik hizmetlere olan arz ve talep arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır (Gökdeniz ve diğ., 2008). Örneğin, eğitilmiş personel eksikliği, sezon kısıtlılığı, altyapı sorunları ve turizm organizasyon şirketi hizmet sunumunda önemli eksikliklerdendir. Ulaşım sorunları ile 4-5 yıldızlı otel veya dinlenme tesisinin yeterince olmaması da sorundur. Son yıllarda, günlük tekne turları ile Türkiye'ye ve özellikle Ayvalık, Foça ve Datça'ya gelen pek çok Yunan turist bulunmaktadır. Bu tekne turları rekabet nedeniyle oldukça ucuzdur (örneğin 2010 yılında Yunanistan'dan Ayvalık'a geliş gidiş 6 avrodur). Yunan turistler gıda, tekstil ve diğer tüketim mallarının ucuz olması nedeniyle alışveriş için Türkiye'yi tercih etmektedir. Yunanistan'daki ekonomik kriz sonrası 2010 yılında gelenlerde bir artış olmuştur.

4.6.4 Mevcut Durum

Ayvalık Adaları Tabiat Parkı DKMPGM yönetimi altındadır ve burada günübirlik ve diğer gelir getirici faaliyetler bulunmamaktadır.

Kutu 10. Çöpmadam (Ayvalık)

Çöp (m) adam - 'çöp madamları' (Türkçe sözcüklerden bir kelime oyunudur) - daha önce bir işte çalışmamış kadınların atık malzemelerden kendi el emeği ve becerilerini kullanarak ürün yarattıkları bir buluşma yeridir. Ağustos 2008'de başlayan projede, Ayvalık'taki kadınlar atık ambalaj malzemelerini temizleyerek, el çantası ve benzeri ürünlere dönüştürmektedirler. 3 farklı atölyede (ana merkezi Ayvalık) üretilen ürünler diğer şehirlerde (örneğin İstanbul) mağaza ve butiklerde satışa çıkmaktadır. Çöp Madam daha önce çalışmamış işsiz kadınlara gelir karşılığında bir şey üretme şansı sağlamaktadır. Proje, bu kadınlara kendi durumlarını iyileştirme şansı tanırken, aynı zamanda çevrenin iyileştirilmesi için de katkıda bulunmaktadır.

Fotoğraf 12. Çöpmadam'ın El Yapımı Ürünleri

Kaynak : Kurucusu ile yapılan görüşme

4.6.5 Muhtemel Yeni Gelir Getirici Faaliyetler

- Agro-turizm sektöründe önemli fırsatlar bulunmaktadır. Ancak, bu potansiyelin açığa çıkarılması için bir agro-turizm/ekoturizm strateji geliştirilmesi önemli olacaktır.
- Ziyaretçi Merkezleri, halka yerel agro-turizm ve ekoturizm unsurları hakkında bilgi verilmesi ve bilinçlendirilmesi için etkin bir yoldur. Bu merkezler, yerel el sanatlarının nasıl yapıldığı hakkında bilgi verilmesinin yanı sıra yerel olarak üretilen bal, reçel, vb. ürünlerin sergilenmesi ve pazarlanması için de uygun yerlerdir.
- Organik tarım yöntemleri kullanılarak üretilen değer katılmış ürünler veya özel olarak "gurme" ya da "organik" paketlenmiş ürünler için Ayvalık'ta akivades ve istiridye örneği bulunmaktadır.
- Ayrıca, farklı etkinliklerin "paket" halinde sunulması daha yararlı olacaktır. Örneğin, çiftlik hayvanları (besleme ve sevme), piknik alanları, bahçecilik merkezi, yiyecek ve üretim (el sanatları) pazarları, geniş bir otopark ve tuvaletler ile sunulabilir.
- Turizm faaliyetlerinin yıl boyunca yayılarak daha farklı aktivitelerle geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Örneğin, dağ bisikleti, spa/sağlık etkinlikleri, yürüyüş parkurları ve kültürel faaliyetler için bölgelerde büyük potansiyel olduğuna dikkat çekilmiştir (Örneğin, Ayvalık Tabiat Parkı Gelişim Planında zaten potansiyel yürüyüş parkurları belirlenmiştir).

- Park eğitim turizmi, ekoturizm ve doğa turizmi için büyük fırsatlar sunmaktadır. Örneğin, alanların kültürel ve tarihi dokuları ile zengin flora ve faunaları da unutulmamalıdır.
- 2008 yılında Ayvalık Tabiat Parkında alan kılavuzları, yetiştirilmiş, ancak bürokratik işlemler nedeniyle çalışma imkanı olmamıştır. Bu sistem canlandırılabilir; kılavuzlardan bu alanda ve diğer alanlarda biyolojik, arkeolojik, doğal ve kültürel hatta nadir türler (flora ve fauna) hakkında bilgi aktarılmasında yararlanabilir.
- Bazı görüşmeciler şu anda yasak olan alanlarda dalış izni verilmesinin turizmi artırmakta etkili olacağını belirtmişlerdir.
- Mevcut marina işletmecileri (özel sektör) ile işbirliğine gidilerek, korunan alanlarda, deniz çevresi ve değişik türler hakkında bilgiler içeren materyaller dağıtılması; koruma bilincinin artırılmasında yardımcı olabilir.

4.7 ÇALIŞMANIN SINIRLAMALARI

Veri noksanlıkları ve bölgelerdeki sosyo-ekonomik durumun ayrıntılı analizi bu dokümanın ek-sik bir parçasıdır. Tarım ve turizm ile ilgili güncel veriler hakkında (detaylı sorular örneğin, ağaç sayısı, tekne turları güzergahları, dalış alanları vb.) resmi istek yapılarak ilgili kamu kuruluşlarına yazı yazılmıştır. Ancak bu raporun yazımı aşamasına kadar veriler ulaşmamıştır. Bu yüzden, tablolarda veya şekillerde verilecek yeterli veri bulunamamıştır. ÖÇKKBde mevcut olan veriler yukarıda verilmiştir. Saha çalışmaları için ayrılan sınırlı zaman ve çalışma sırasında ortaya çıkan geniş kapsamlı konular nedeniyle rapor ancak bu kapsamda hazırlanabilmiştir. Bundan sonraki aşama olan listelerin (aktivite 2.4.8) hazırlanması sırasında faaliyetler daraltılarak daha geniş kapsamlı bir fizibilite çalışması olarak sunulacaktır.

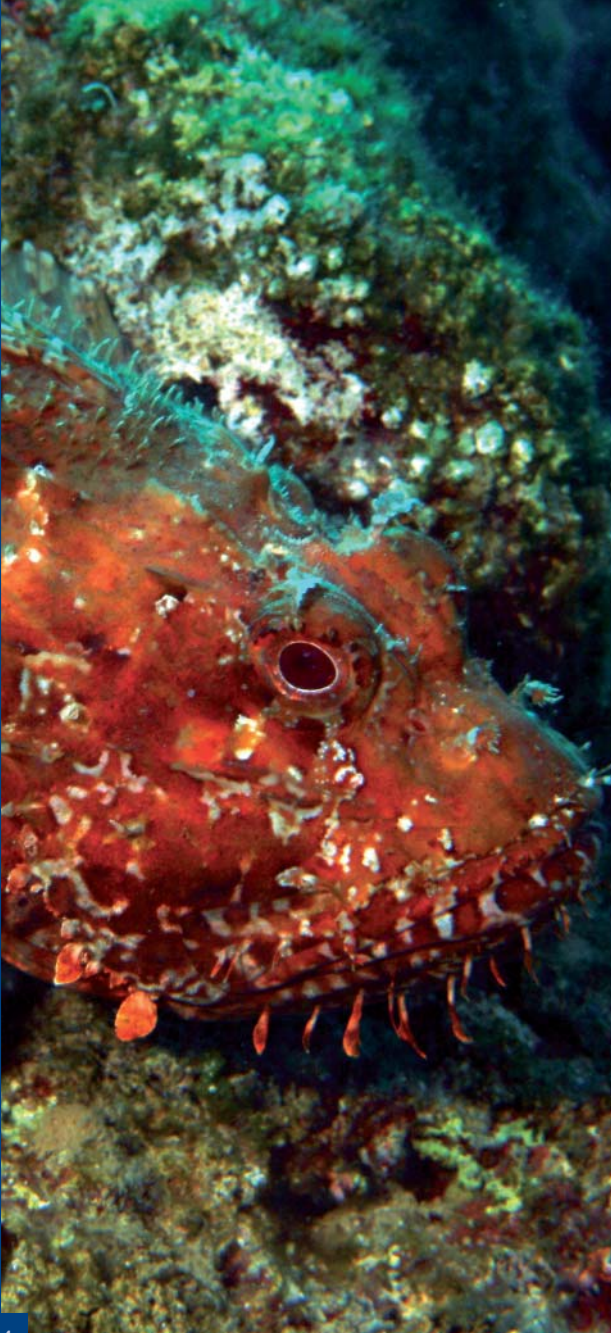
Bu raporun ilk taslağının hazırlanmasından sonra Faaliyet 2.4.8 de belirtildiği gibi, yerel uzmanlar

Kasım 2010 ayında faaliyetler için bir taslak liste hazırlamışlardır: *“Yerel uzmanlar fizibilite raporunun yayınlanması için yerel paydaşlar ile birlikte organize edilecek toplantıda sürdürülebilir ve çevre dostu ortak veya bireysel ekonomik faaliyetlerin bir listesini hazırlayacaklardır.”* cümlesinden yola çıkılarak programlar planlanmıştır. Ortak çalışmalarda fizibilite çalışması için yapılan öneriler aşağıdaki gibi olmuştur:

- Tekne Turları,
- Kullanılmayan Plajlar,
- Trekking/yürüyüş rotaları,
- Alanlarda yaşayan insanlar için gelir getirici faaliyetleri

Fizibilite çalışmasının yaygınlaştırılması amacıyla yukarıda bahse konu öneriler ve listeler diğer paydaşlar ile ele alınacaktır.

SONUÇ

24

Bulgular kısmında çalışma alanlarında mevcut olan çeşitli faaliyetlere ve turistik cazibe merkezlerine değinilmektedir. Alanlarda görüşülen kişiler tarafından çok sayıda öneride bulunulmuştur. Yeni gelir getirici faaliyetlerin yol açabileceği düşünülen ek noktalar ile ilgili görüşmelerde elde edilen bilgilere, önceki bölümde tarım, balıkçılık ve turizm alt başlıklarında yer verilmiştir.

Pilot alanlarda tarım, ekonomik ve sosyal dokunun önemli bir parçasıdır. Mevcut ekonomik durum hem tarımla geçinenler hem de tarımsal üretim için yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Dahası çevreye verilen zararı azaltmak ve su gibi doğal kaynakları korumak için yeni yöntemler kullanmak önemlidir. Görüşmelerde doğal kaynakların korunması konusunda yukarıda belirtilen noktalar farklı paydaşlar, özellikle balıkçılar tarafından dile getirilmiştir. Örneğin, hemen hemen tüm alanlarda trollerin seçici olmadan hem pazarlanabilir hem de istenmeyen türlerde ve de yasal olmayan sınırlardaki balıklara zarar verdiği tekrar edilmiştir. Bu tür avcılık, avlanmış ve ölmüş olan küçük balıkların tekrar denize atılmasına neden olmaktadır. Ayrıca av limitleri aşarak avlandıkları için de büyük miktarları denize geri atılmaktadır. Ne yazık ki, bölgelerde yukarıda bahsedilen sorunları çözmek için yeterince izleme ve kontrol sistemleri bulunmamaktadır.

Çalışma alanlarının hepsi artan turizm, sanayi ve nüfus baskısı ile karşı karşıyadır. Yollar ve hava alanları gibi yeni altyapı yatırımları arttıkça, daha sessiz olan bölgeler de, Bodrum veya Marmaris gibi kitle turizminin fazla olduğu yerleşimlerdeki zorluklarla karşılaşacaktır. Büyüyen nüfus ve artan yabancı, yerli yatırımcı karşısında, bölgelerdeki doğal kaynakların korunmasının zorlaşması da kaçınılmazdır.

Turizm faaliyetlerinin etkin bir şekilde planlanması ile bölgede daha uzun süreli turizm konaklamaları mümkündür. Yapılan görüşmelerde her şey dahil paketlerin ve kitle turizminin sektör için zararlı olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır. Turizm alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasında çok az iletişim ve koordinasyon bulunduğu görülmüştür. (Bu konu "aynı doğal kaynaklar için rekabet" olarak görüşmelerde ifade edilmiştir.) Kültür turizmi, manzara görme amaçlı turlar, macera ya da sağlık turizmi gibi turistik

paket seçenekleri sunulmasında bir eksiklik vardır. Bu bağlamda yan etkinlik olarak bir şarap mahzeni ziyareti, zeytin çiftliği, peynir üretimi, reçel yapımı, doğal ürünlerin üretimi ve işlenmesi agro-turizmi artırmaya, turistlerin bölgede daha uzun süre kalmasına ve yerel ekonomilerin gelişimine katkıda bulunabilir.

Yeni gelir getirici faaliyetler ile ilgili olarak, büyük miktarda turistlerin ağırlanması hususunda doğal kaynakların, kültürel miras alanlarının ve köylerdeki çekici yerlerin olumsuz etkilenmemesi için hem insani hem de bölgesel kapasiteye önem verilmelidir. Tüm alanların kültürel miras geçmişi zengindir (Bölüm 3'te anlatılmıştır). Kültürel miras alanlarının geliştirilmesi ve desteklenmesi ile eğer kendi kendini geçindiren yeterli finansman mekanizmaları sağlanabilirse, bu gözde mekanların daha fazla korunması da mümkün olabilir.

Bu alanlarda sürdürülebilir gelir getirici faaliyetlerin var olabilmesi için kamu kurumları, ulusal ve yerel yönetimler, özel sektör ile yöre halkı arasında güçlü ortaklıklar geliştirilmesi yararlı olacaktır. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı açısından sektörler arası koordinasyon ve kıyı faaliyetlerinin, özellikle de kıyı turizminin iyi yönetilmesi çok önemlidir. Tüm ilgili paydaşların seslerinin duyulması ve konuların tartışılması ile kararların ortak alınabilmesi için taraflar arasında daha etkin koordinasyon ve iletişim ağı olmalıdır.

Ziyaret edilen alanlarda, sivil toplum kuruluşlarının varlığı açısından bir eksiklik vardır. Ne yazık ki, diğer proje alanlarında ÇöpMadam gibi örnekler çok bulunmamaktadır. Bölgelerde görüşme yapılan iki aktif kuruluş; FETAV (Fethiye Turizm, Tanıtım, Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı) Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesinde ve DAÇEV (Datça Çevre ve Turizm Derneği) Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesinde yer almaktadır. Her iki sivil toplum kuruluşu da doğal kaynakların korunması ve çevreyi iyileştirme ve kendi alanlarında sosyal, kültürel ve tarihi değerler konusunda farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır.

Görüşmelerin bir sonucu olarak, alanlarda yüksek değer yaratabilecek bir dizi ürün de tespit edilmiştir. Bunlar; değişik manzaralar (örneğin Babadağ'da peyzaj çeşitliliği), biyolojik çeşitlilik (örneğin Datça), bitki örtüsünün ilginç formları (endemik vejetasyonlar, örneğin Babadağ ve Ayvalık) ve bazı türlerin teklifi (örneğin Dalyan, Foça), ya da topografik, jeolojik unsurlar ile bozulmamış ekosistemler, yüzme olanakları (plaj, lagün), ve doğa spor olanaklarıdır (rafting, dalış, tırmanış). Bu seçenekler fazlasıyla proje alanlarında mevcuttur; bunların ekoturizmin gelişiminin desteklenmesi yönündeki olası katkıları iyi değerlendirilmelidir. Bunların gerçekçi olması ve abartılı beklentilerin önlenmesi önemlidir.

İnsani ve teknik yetersizliklerin, mali kaynakların, bilgi ve pratik deneyimlerin azlığının, sınırlamalar getirebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Alanlarda ÖÇKKB'nın varlığının güçlendirilmesi gereklidir. Ayrıca alanlarda karar verme aşamasında daha katılımcı mekanizmalara ihtiyaç bulunmakta ve bu konuda ÖÇKKB'ye önemli görev düşmektedir. Böylece ÖÇKKB'nın yerel kapasite oluşturması ve korunan alanların önemi hakkında bilinçlendirme çalışmalarının artırılması önemlidir.

Bu Fizibilite Çalışması aşağıdaki ana sorunları ve zorlukları tespit etmiştir:

1. Farklı paydaşlar arasında yatay ve dikey koordinasyon ve iletişim eksikliği,
2. Denizcilik faaliyetlerinde; balıkçılık konusunda artan kirlilik ve azalan doğal kaynaklar,
3. Turizm artışı ve kentleşme (göç) ile artan baskıların yönetilmesi gerekliliği (yerel kültür ürünleri ve tarımsal üretimdeki azalmalar),
4. Kültürel ve tarihi miras alanlarının korunmasının önemi,
5. Karadan kaynaklanan (atıklar, atık sular, sanayi dahil) kirliliğin azaltılması, yetersiz kanalizasyonların alanlarda bir tehdit oluşturması.

Koruma-kullanma ilkesi ile gelir getirici faaliyetler arasındaki denge çok dikkatli planlanmalıdır. Ayrıca, kamu kuruluşlarının gelir getirici hedefleri, gerçekçi yönde planlanması gerekmektedir. Örneğin, Ayvalık Adaları Tabiat Parkı'nda elde edilecek herhangi bir yeni gelir, merkezi bütçeye gitmektedir (mesela tekne biletinden alınacak bir ufak bir yüzde bile korunan alana değil, merkezi bütçeye gidecektir). Örneğin ÖÇKKB'nın Tabiat Parklarından farklı bir gelir yapısı bulunmaktadır: Günöbirlikler, iskele ve şamandıralar gelir getirici faaliyetlerin sadece bazılarıdır. Bununla beraber, yeni gelir getirici faaliyetlerin (ÖÇKKB için) ters

etkisi de olabilir, şöyle ki etkisiz politikalar veya müdahaleler benimsenirse pazar (özel sektör) ile ÖÇKKB'nin rollerinin karışmasına neden olabilir. Bu yüzden ÖÇKKB'nin piyasa temelli yaklaşımları planlanırken kamusal yaklaşımı da gözönünde bulundurulmalıdır. Herhangi bir yaklaşımın cazibesi ve uygunluğu büyük ölçüde mevcut sosyo-ekonomik, rekabetçi ortama dayanmaktadır. Bir başka önemli konu da dışlanabilirlik derecesi (kaynak sahibinin hangi ölçüde başkalarının kullanımını engelleyebileceği) ve aynı hizmet için koşulların, rekabetin dikkate alınması gerektiğidir.

KAYNAKÇA

- Aykom Araştırma & Danışmanlık. 2008. Foça Özel Çevre Koruma Alanının Sosyo Ekonomik Araştırması. Ankara.
- Ayvalık Adaları Tabiat Parkı, Erişim tarihi 09 Ağustos 2010, <http://www.kultur.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?17A16AE30572D3137EE1F1486EE5030E05DF63DF09F5FDEC>
- Ayvalık Ticaret Odası, Erişim tarihi 20 Eylül 2010, http://www.ayvalikto.org.tr/?islem=paket/sayfaP/sayfa_detay.php&sayfa_id=2
- Ayvalık Tarım İçme Müdürlüğü. 2010. Tarım Brifing Dosyası – 2010.
- Ayvalık Kent Gezi Rehberi. 2010. Ayvalık Ticaret Odası.
- Ayvalık Gümrük Muhafaza Müdürlüğü. 2010. Aylık Faaliyet Raporu – 2010.
- Ayvalık, Wikipedia. Erişim tarihi Aralık 29, 2010, from <http://en.wikipedia.org/wiki/Ayvalık>
- Balıkçılık ile ilgili düzenleme, Erişim tarihi 25 Eylül 2010, <http://www.kkgm.gov.tr/regulation/not/2007-43.html>
- BirdLife International. 2009. Important Bird Field factsheet: Koycegiz lake, Turkey. Downloaded from the Data Zone at <http://www.birdlife.org> on 28/9/2010
- Çevre ve Orman Bakanlığı, Erişim tarihi 07 Eylül 2010, <http://www.cevreorman.gov.tr/COB/AnaSayfa.aspx?sflang=en>
- Deniz Ticaret Odası, Erişim tarihi 07 Eylül 2010, <http://www.denizticaretodasi.org/DetoPortal/Default.aspx?tabid=1#>
- Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo - Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, 2010. Optimar Danışmanlık Tanıtım Araştırma ve Organizasyon A.Ş. Ankara.
- Datça Tarım İçme Müdürlüğü, Datça Tarımsal Yapı 2008. Datça.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Erişim tarihi 07 Eylül 2010, <http://www.milliparklar.gov.tr/DKMP/AnaSayfa/gorevVeyetkiler.aspx?sflang=tr>
- Eken, G., Bozdoğan, M., İsfendiyaroğlu, S., Kılıç, DT., Lisa, Y. (eds) 2006. Türkiye'nin Ana Biyoçeşitlilik Alanları. Doğa Derneği. Ankara.
- European Commission. 1979. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. EK II.
- European Commission. 2010. Turkey 2010 Progress Report – Enlargement Strategy and Main Challenges. Brussels.
- Fethiye – Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo – Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması 2010. Optimar Danışmanlık Tanıtım Araştırma ve Organizasyon A.Ş. Ankara.
- Fethiye Sosyo Ekonomik Raporu 2010. Fethiye 2009 Yılı Sosyoekonomik Rapor, Fethiye Sanayi ve Ticaret Odası.
- GEKA 2010. Güney Marmara Bölgesel Planı (2010-2013), , <http://www.geka.org.tr/yukleme/dosya/1b9d6ecff0b196f9f1d9d20b737b1233.pdf>
- Gökova ÖÇK BÖLGESİ ICZM Raporu 2009. Gökova Project of SMAP III European Union.
- Gökdeniz A Dinç, Y., Akşit Aşık, N. ve Münger, L. 2008. "Türkiye'de ic Turizm Kavramı ve ic Turizmde Önemli Bir Destinasyon Olan Ayvalıkta Müşteri Arz ve Talebe Yönelik Amprik Bir Araştırma Işığında Geliştirme Stratejileri", Erişim tarihi 25 Eylül 2010, <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c12s22/makale/c12s22m15.pdf>
- Gökdeniz, A., Dinç, Y., Akşit Aşık, N. ve Münger, L. 2010. Ayvalık'ta Su Altı Turizm Araştırması. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Izmir Kalkınma Ajansı (IZKA) 2009. Izmir. <http://izka.org.tr/files/gzftpdf/foca.pdf>
- Izmir Kalkınma Ajansı (IZKA).Foça SWOT Analizi 2010. Erişim tarihi 5 Eylül 2010 <http://izka.org.tr/files/gzftpdf/foca.pdf>
- Izmir Valiliği. 2010. Izmir İli, Erişim tarihi 10 October 2010, http://www.izmir.gov.tr/default_B1.aspx?content=302
- Köyceğiz Dalyan ÖÇK BÖLGESİ Management Plan Final Report, 2007. Köyceğiz Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi Biyolojik Zenginliğinin Tespiti ve Yönetim Planının Hazırlanması Kesin Rapor. Ankara

- Kültür ve Turizm Bakanlığı , Erişim tarihi 07 Eylül 2010, <http://www.kultur.gov.tr/EN/Genel/Default.aspx?17A16AE30572D313AAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. 2007. Türkiye'nin 2023 Turizm Stratejisi . Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları – 3090. Ankara.
- Mavi Bayrak Programı, 2010. Erişim tarihi on Ağustos 29 2010, <http://www.mavibayrak.org.tr/tr/content.php?cid=51>.
- Muğla İl Tarım Müdürlüğü. 2010 Erişim tarihi 07 Ağustos 2010 <http://www.mugla-tarim.gov.tr/>
- Orman Köy İlişkileri- ORKÖY Erişim tarihi 07 Eylül 2010, <http://www.ogm.gov.tr/english/FKöyü.htm>
- Özel Çevre Koruma Kurumu (ÖÇKK), Erişim tarihi 07 Eylül 2010, <http://www.ockkb.gov.tr/EN/Icerik.ASP?ID=117>
- ÖÇKKB Foça ÖÇK Bölgesi , Erişim tarihi 09 Ağustos 2010, <http://www.ockkb.gov.tr/EN/Icerik.ASP?ID=127>
- ÖÇKKB Gökova ÖÇK Bölgesi , Erişim tarihi 09 Ağustos 2010, <http://www.ockkb.gov.tr/EN/Icerik.ASP?ID=130>
- ÖÇKKB Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi Erişim tarihi 09 Ağustos 2010, <http://www.ockkb.gov.tr/EN/Icerik.ASP?ID=135>
- ÖÇKKB Datça Bozburun ÖÇK Bölgesi, Erişim tarihi 09 Ağustos 2010, <http://www.ockkb.gov.tr/EN/Icerik.ASP?ID=128>
- ÖÇKKB Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi , Erişim tarihi 09 Ağustos 2010, <http://www.ockkb.gov.tr/EN/Icerik.ASP?ID=129>
- Resmi Gazete. 2003. Karar No. 25102. Ankara, 08 Mayıs 2003.
- Resmi Gazete. 2010. Karar No 27679. Ankara. 21 Ağustos 2010: <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2010/08/20100821-5.htm>
- Sualtı Araştırmaları Danışmanlık. 2008. Foça ÖÇK Bölgesinde Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi– Final Raporu. Ankara.
- Tandoğan, U. 2000. Dünya turizm talebi eğilimleri ışığında Türkiye'ye yönelik yat turizminin değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi Dergisi. 145-155.
- Türkiye İstatistik Enstitüsü. 2009. Türkiye İstatistik Raporu, Ankara
- Türkiye İstatistik Enstitüsü. 2009. TR32 Bölgesi Raporu, Ankara,
- Türkiye İstatistik Enstitüsü. Kıyaslamalı Bölgesel İstatistikler - ADNKS İstatistikleri. 15 Temmuz 2010, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/sorguGiris.do>
- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (TKB), Erişim tarihi 07 Eylül 2010, http://www.tarim.gov.tr/Files/kurumsal/birimler/II_Sayfalari.htm
- TKB. 2004a. Muğla Tarım Master Planı. Ankara.
- TKB. 2004b. Türkiye'de Balıkçı Barınakları, Ankara.
- TKB. 2006. TR3 Ege Bölgesi Tarım Master Planı. Ankara.
- Türk Sahil Güvenlik Komutanlığı, Erişim tarihi 07 Eylül 2010, http://www.sgk.tsk.tr/baskanliklar/plan_prensip/mission/mission.asp
- TURMEPA, Erişim tarihi 07 Eylül 2010, <http://www.turmepa.org.tr/>
- UNDP. 2009. Strengthening Protected Alanı Network of Turkey: Catalyzing Sustainability of Marine and Coastal Protected Areas Project Document, Ankara. Available at: <http://www.undp.org.tr/Gozlem2.aspx?WebSayfaNo=2193>
- World Bank. 2009. Agriculture and Rural Development. <http://data.worldbank.org/topic/Tarim-and-rural-development>. Erişim tarihi 29 October 2010.
- World Tourism Organization. 2009. Tourism Highlights (2009 edition), Madrid.
- Yorulmaz B., M. Barlas, F. Yılmaz & N. Özdemir 2008. "Köyceğiz Lagünü Sisteminde Balıkçılık Faaliyetleri ve Kirlilik Riski" <http://www.fao.org/docrep/012/i1373e/i1373e00.htm>

EK I

GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİLER

a. Muğla (11-25.08.2010 tarihleri arasında 4 Alanda yapılan görüşmeler)

Görüşme Yapılan Kişiler

	İsim	Görevi	Telefon
			Muğla (252)
Muğla-ORKÖY	Metin YAZICI	Şube Müdürü	223 0307
Muğla Tarım İl Müdürlüğü			214 1207
- Destek Şubesi	Fatih ÇALOĞLU	Şube Müdürü	214 1207
- Çiftçi Eğitim Şubesi	Sevim KAVAK	Şube Müdürü	214 1207
- Kontrol Şubesi	Osman KURT	Technical clerk	214 1207
Muğla Üniversitesi			2111100
- Su Ürünleri	Prof.Dr.Ahmet Nuri TARKAN	Dekan	2111100
- Su Ürünleri	Yrd.Doç.Dr.Nedim ÖZDEMİR	Dekan Yrdc.	2111100
MARTAB	Sedat KİRT	Kordinatör	412 2876
MARTAB	Yılmaz YETER	Publisher	
Köyceğiz İlçe Turizm Md.	Neşet MENTEŞ	Müdür	262 4703
Köyceğiz Tarım İlçe Md.	Enver AYDIN	Müdür	262 4667
Köyceğiz Organik Tarım Kooperatifi	Neşet YENER	Başkanı	262 5600
Muğla Üniversitesi			2111100
Turizm	Prof.Dr.Metin KOZAK	Prof.	2111100
Ekincik Tekne Kooperatifi	Feridun DALAMAN	Başkanı	532 331 5964
Ekincik Köyü	Sinan KAYA	Muhtar	532 564 4319
Dalyan Belediye Başkanı	Arif SARI	Başkan	284 2038
Dalko Su Ürünleri Kooperatifi	Muhammet AKTAŞ	Başkanı	542 271 4295
Dalko Tekne Kooperatifi	Atilla GÜLTEKİN	Başkanı	543 655 7198
Oruç Travel Ltd.	Ahmet ORUÇ	Girişimci	284 3277
	Ramazan ORUÇ	Girişimci	284 3277
Dalyan El Yapımı Sandal	Ali YUKARI	Girişimci	284 3021
Natural Ahşap Oyuncak	Arda Burhan ORHAN	Girişimci	284 3096
Nar Danesi	Tarık KEÇECİ	Girişimci	
Deniz Kaplumbağaları Rehabilitasyon Merkezi	Ziyaret		
Gökbel Köyü	Mehmet ASLANPAY	Muhtar	542 583 2865

Görüşme Yapılan Kişiler (devamı)

	İsim	Görevi	Telefon
Çiftçi	Halil CEDİT	Çiftçi	
Dalyan Belediye Standları	Tolga MİLAT	Öğrenci	
Kadın Ürünleri	Hüdkar ÇEVİRGEN	Zanaatkar	
Kadın Ürünleri	Esin ÇEKİÇ	Zanaatkar	
Güney Ege Kalkınma Ajansı GEKA	Mehmet AYDINER	Yönetici	258 371 8844
GEKA	Esin BAŞ	Uzman	505 436 8669
GEKA	Yeşim ESEN	Uzman	258 371 8844
Mavi Bayrak Programı	Gürcan KAYA	Kordinatör	3586902
TURÇEV	Aydın ATICI	Board Üye	533 431 7859
Muğla University			
Maden Mühendisi	Yavuz GEZİCİOĞLU	Asst. Prof.	211 1749
Su Ürünleri	Mustafa ERDEM	Asst. Prof.	
Muğla Beekeepers Union	Sezai ERGİNOĞLU	Vet. Dr.	212 64 85
Ortaca Tarım Odası	Ayşe Öneri SOLTEKİN	Ziraat Müh.	282 3962
Muğla Turizm Müdürlüğü	Mine GÜNEY	Şube Müdürü	214 1261
Marmaris Ticaret Odası	Eylem Miray APAK	Uzman	4174373
Bilge Akgün Danışmanlık	Bilge AKGÜN	Danışman	532 4947680
Ekincik Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Zekai KILIÇ	Başkanı	532 510 1085
Köyceğiz Turizm and Çevre Vakfı	Ömer OFLAZ	Başkanı	262 1150
Marmaris İlçe Turizm Müdürlüğü	Burhan COŞKUN	Müdürü	412 1035
Marmaris İlçe Tarım Müdürlüğü	Nazif ÇİFTÇİ	Müdürü	412 1011
Turgut Köyü	Naci İŞLER	Muhtar	537 324 55 18
Bozburun Belediyesi	Cemil ŞENER	Başkanı	456 2004
Selimiye Köyü	Osman COŞKUN	Muhtar	536 866 9367
Taşlıca Köyü	Sadi ALTINIŞIK	Muhtar	537 963 7774
Söğüt Köyü	Kemal KARACA	Muhtar	505 697 4266
Sardunya	Muhammet ÖZDEMİR	Girişimci	446 4003
Akyaka Belediyesi	Ahmet ÇALCA	Başkanı	243 5111
Yücelen Hotel	Nurullah GENCER	Girişimci	243 5108
SS. Akyaka Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	Mehmet GÜMÜŞ	Başkanı	532 498 3821
Azmaç Tur Tekneleri Kooperatifi	Hüseyin BAŞER	Üye	535 499 5294
Plajı of Çınar	Deniz ERKEN	Girişimci	
SS. Akbük Fishery Products Kooperatifi	Dursun KAYA	Üye	
Akbük Günübirlik- Sarnıç Köyü	Osman BEKTAŞ	Çalışan	

Görüşme Yapılan Kişiler (devamı)

	İsim	Görevi	Telefon
"	Murat KAYA	Çalışan	
"	Ebru UYSAL	Çalışan	
Akyaka Kiteboard	Özgür CEYLAN	Girişimci	536 624 9198
Çamlı Köyü	Özkan KALKAN	Muhtar	506 627 0085
Datça İlçe Tarım Müdürlüğü	Servet KUTLU	Müdürü	712 3025
Datça İlçe Turizm Müdürlüğü	Ercan BEYDAT	Müdürü	712 3546
Cumalı Köyü	Raziye KUZU	Tarım Mühendisi	542 5425780
Cumalı Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Kıyas KARABOĞAN	Müdürü	541 8599744 Muhtar / 726 1430 Muhtar
Sındı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Ömer OHAN	Başkanı	5303126107
Yaka Köyü	Nazmi GÜLTEKİN	Muhtar	505 262 8966
Mavi Beyaz Otel	Mehmet TEKBAÇAK	Girişimci	725 5555
DAÇEV	Melda Omay Özdamar	Başkanı	536 254 7837
Göcek İnce Halk Plajı	Bahri SÖĞÜT	Girişimci	535 276 6476
METU	Ahmet YALÇINER	Prof.Dr.	532 471 0006
TURMEPA	Nazif TÜRK	Başkanı	532 402 6329
MELSA Ölüdeniz	İbrahim AKOĞLU	Başkanı	535 776 1361
Babadağ	Ziyaret		
MELSA - Muğla	Nuray KURİ	Bölüm sorumlusu	212 5638
Fethiye Ticaret Odası	Akif ARICAN	Başkanı	532 384 1525
Fethiye Deniz Ticaret Odası	Şaban ARIKAN	Başkanı	533 481 8292
Compass Yachting Travel Agency	Mehmet S. ESKİCİ	Yönetici	612 5921
FETAV	Dilek DİNÇER	Başkanı	612 3366
Pastoral Valley- FETAV	Ahmet KİZEN	fetav_fetder	537 643 9121
Fethiye Halk Eğitim	Şenol KOYUNCU	Öğretmen	6141109
Fethiye Eğitim	Zafer KAYA	Öğretmen	6141109
Fethiye İlçe Turizm Müdürlüğü	Güler UYMAZ	Müdürü	6141527
TÜRSAB Fethiye	Salih TAŞÇI	Başkanı	6120974
Fethiye İlçe Orman Md.	Reşat TUNÇ	Müdürü	6141086
Kaya Köyü	Mustafa KARAGÖZ	Muhtar	0533625 9187
Kaya Köyü	Şakir KALAYCI	Çiftçi	
Kaya Köyü	Gonca KALAYCI	Halı Dokuma	
Gökçeovacı Köyü	Mehmet KAVAK	Muhtar	0532 3245342
Huzur Valley	Ian WORRALL	Girişimci	644 0008

b. Ayvalık (13-15.09.2010)

Görüşme Yapılan Kişiler

	İsim	Görevi	Telefon
			Balıkesir (266)
Ayvalık İlçe Milli Parklar Gn. Md.	Atasay TANRISEVER	Müdürü	0537 3627444
Cunda Su Ürünleri Koop.	Mehmet KIRAĞ	YönetimÜye	0546 4216285
Cunda Su Ürünleri Koop	İsmail GÜRAN	Bşk. Yrdc.	0546 2539616
Obsession Cunda Ahşap	Hakkı Deniz OKER	Girişimci	0542 5627199
Tarım MüdürlüğüAyvalık	Nurullah ÖZDEMİR	Müdürü	312 2208
Ayvalık İlçe Tarım Müdürlüğü	Sema ÖZDEMİR	Mühendis	312 2208
Ayvalık Turizm Müdürlüğü	Mustafa TEKİN	Müdürü	0544 441 1820
Ayvalık Liman	Hüseyin DEMİR	Başkan	0505 6415910
Ayvalık Ticaret Odası	Rahmi GENÇER	Başkan	0532 3143309
Girişimci	Ahmet SÜNEK	Girişimci	
ÇÖPMADAM	Tara HOPKINS	Kurucusu	312 1360
Çağdaş Yaşamı Destekleme Dr.	Ornella SINAV	Üye	
Pelikan Balıkçılık	Ömer AKMAN	Kaptan	
Veysel KAPTAN	Zeki ÇANAK	Rehber	
Ege Üniversitesi	Denizcan DURGUN	Master Öğrencisi	0535 6504746
Körfez Dalış Merkezi	Mustafa YANA	Çalışan	
SETUR Marina	Serhat MAYA	+TURMEPA	0533 5616620
Yuva Derneği	Erdem VARDAR	Üye	0533 5642880
Sahil Koruma	Alaaddin ATLI	Asker	327 2828
Artur Balıkçılık	Levent YILMAZ	MuhasebeMüdürü	331 0083
Jale Tur	Ali JALE	Girişimci	331 3170
Körfez Emlakçılık	Hüseyin ÇALIŞKAN	Girişimci	0533 5220028
Körfez Real estate	Nilgün SÜSLÜ	Çalışan	0507 7455215
Serbest Meslek	Fırat AYKAÇ	Mimar	0533 2216028
Serbest Meslek	Gürcan ÜRGÜPLÜ	Girişimci	

c. Foça (16-17.09.2010)

Görüşme Yapılan Kişiler	İsim	Görevi	Telefon İzmir (232)
Foça Genç İşadamları Derneği FOĞİAD	Taner ACAR	Girişimci	812 4277
İzmir Su Ürünleri Birliği	Hasan ESER	Başkanı	533 443 9978
Yerel Gazete	“	Temsilci	
Hanedan Hotel	Bünyamin GÜLER	Girişimci	533 4489176
Foça Su Ürünleri Koop.	Ceyhan ÇETİN	Başkan	537 726 5530
Serbest Meslek	Metin ÖNGÜŞEN	Mimar	554 7906838
LEMNOS Cafe	Şükrü ERCABAT	Girişimci	506 9133900
Tekne Koop.	Mert FIRAT	Başkan	532 744 7342
Girişimci (Termal)	Ömer Faruk TUNCA	Girişimci	532 6276104
Foça İlçe Tarım Md.	Raşit YAZICIOĞLU	Müdürü	542 4270550
Kula Zeytinyağı	Hakan KULA	Girişimci	532 7062302
APAMA Zeytinli Bahçe	ZİYARET		
ACAR, KOSOVA	ZİYARET		
MACAREL, PEOPLE CAMPING	ZİYARET		
Foça Belediyesi	Gökhan DEMİRAĞ	Başkan	812 1127
Foça Belediyesi	Osman GÜRSEVEN	Başkan Yrd.	812 1127
Foça İlçe Turizm Md.	Harun KOÇOĞLU	Memur	812 5534
Fokai Otel _ TUROFED	Mehmet İŞLER	Girişimci	532 6905318
EGE UNIV. Su Ürünleri	Mesut ÖNEN	Dean	3883225
EGE UNIV. Su Ürünleri	Alper DOĞAN	Asst. Prof	532 492 6250
EGE UNIV. Su Ürünleri	Tuncer KADAĞAN	Prof. Dr.	533 4859415
EGE UNIV. Su Ürünleri	Melih ÇINAR	Dr.	
İzmir Kalkınma Ajansı	Ergüder CAN	Müdürü	489 8181

Tablo . Görüşme Yapılan Kişiler

	Fethiye-Göcek		Köyceğiz-Dalyan		Datça-Bozburun		Gökova		Muğla		Foça		Ayvalık Adaları	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Paydaşlar														
Milli Parklar														1
Orman Bak (Orköy, vb)	1								1					
Tarım Bak.			1	1	1				2	1	1		1	1
Turizm Bak.		1	1		1					1			1	1
Üniversiteler	1								5		4			
Köyler	2		2		5	1	2							
Arıcılar Birliği									1					
Turizm Birlikleri					2									
Su Ürünleri Birlikleri											1			
Belediyeler			1		1		1				2			
Ticaret Odası	1													1
Deniz Ticaret Odası	1													1
Halk Eğitim Merkezi	2													
Tarun Kooperatifi			2		1									
Su Ürünleri Kooperatifi			1		1		1				1			2
Tekne Kooperatifi			2				2				1			
Kalkınma Ajansları									1	2	1			
Sivil Toplum Örgütü	2	1	1			1			2		1		1	3
Özel İşletme	4	1	5		2		2				5			8
Çiftçi	1		1											
Yöre Halkı		1	1	2			2	1	1	1	2		2	1
Günübirlik	1						1	1						
Sahil Koruma														1
Liman														1
TOPLAM	16	4	18	3	14	2	11	2	13	5	19	0	19	6

132

EK II

Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Uzun Devreli Revizyon Plan Kararları:

1. Tabiat parkı sınırları içerisinde yer alan yerleşmelerde yaşanan yapılaşma ve bu yapılaşmanın beraberinde getirdiği kullanım baskısı tabiat parkının ana kaynak değerlerini olumsuz yönde etkilediği, bu nedenle tabiat parkı sınırları içerisine kısmen veya tamamen giren yerleşim birimlerinin gelecekte olacak fiziksel gelişmelerinin sınırlandırılması gerektiği,
2. Tabiat parkı sınırları içerisinde yapılan günübirlik turizm faaliyetlerinin beraberinde getirdiği kullanım baskısının tabiat parkının ana kaynak değerlerini olumsuz yönde etkilediği, bu nedenle tabiat parkı sınırları içerisinde yapılacak turizm faaliyetlerinin bir program dahilinde yapılması gerektiği,
3. Tabiat parkı sınırları içerisinde yapılmakta olan kültür balıkçılığının, kaçak ve usulsüz avcılığın çevreye verdiği zararların önlenmesi amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği,
4. Tabiat parkı sınırları içerisinde halen kullanılmakta olan asfalt yolların hızlı taşıt trafiğine neden olduğu, bu yolların kaplamasının değiştirilerek hızlı taşıt trafiğine ve bu trafiğin getirdiği kullanım baskısına engel olunması gerektiği,
5. Tabiat parkı sınırları içerisinde yapılan tarımsal faaliyetlerin beraberinde getirdiği toprak kirliliğinin önlenmesi için tarımsal faaliyetlerin ve tarımda zararlılar için kullanılan maddelerin sınırlandırılması gerektiği,
6. Tabiat parkı sınırları içerisinde yer alan 2. Konut ve turizm tesisi olarak hizmet veren yapıların biyolojik arıtma tesisi kurması gerektiği,
7. Tabiat parkı sınırları içerisinde yer alan kilise, manastır ve geleneksel özellik taşıyan mimari yapıların kullanılmaması nedeniyle yaşadığı bozulma, yok olma sürecinin önüne geçilmesi gerektiği,
8. Tabiat parkının doğal kaynak değerlerini oluşturan özgün denizaltı biotasının, ekolojik ve biyolojik özelliklerinin korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla gerekli önlemlerin alınması gerektiği,
9. Özgün görsel peyzaj özelliklerinin korunması için gerekli önlemlerin alınması gerektiği,
10. Tabiat parkının kültürel kaynak değerlerinden birini oluşturan geleneksel mimari tarzın yaşatılması amacıyla tabiat parkı sınırları içerisinde yapılacak yapılara ilişkin mimari sınırların ve tanımlamaların geliştirilmesi gerektiği,
11. Su kirliliğine yol açan, tabiat parkı sınırları dışında kalmakla birlikte, tabiat parkı alanı içindeki su kirliliğinin ana kaynağı olan Ayvalık Körfezinin, Ayvalık ile Cunda Adasını birleştiren yolun dolgu yöntemi ile kazanılmış olması nedeniyle yaşanan sirkülasyon sorununun çözülmesi gerektiği,
12. Nikita deresini kirleten sanayi kuruluşlarının atık sularının doğrudan alıcı ortama vermelerinin önlenmesi gerektiği,
13. Son yıllarda adalar turu nedeniyle artan tekne trafiğinin kontrol altına alınması, su altı biyotasının korunması, körfezdeki kirliliğin önlenmesi ve denetiminin sağlanması gerektiği,
14. Her ne kadar kış nüfusu için yeterli gözükse de yaz dönemi nüfusun neden olduğu su yetersizliği yerleşim alanlarının taşıma kapasitesini aştığını göstermektedir. Tabiat parkının taşıma kapasitesinin değerlendirilmesi gerektiği,
15. İzole sistem özelliğindeki sahanın doğal yapısının bozulmaması için yabancı tür girişlerinin önlenmesi gerektiği yer almaktadır.

EK III

1. GZFT ANALİZİ (MUĞLA)

Muğla İlinin güçlü, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler (GZFT) analizi, 2010 Ağustos ayında Muğla'da Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) tarafından yapılmıştır ¹⁴.

GÜÇLÜ YÖNLERİ

- Alternatif Turizm potansiyeli: doğa, kültür, tarih, sağlık, spor. Mevcut Turizm tesislerinin varlığı.
- Havalimanları, marinalar, milli parklar, tarihi ve kültürel ürünler, doğal varlıkları ve konaklama tesisleri,
- Potansiyel yenilenebilir enerji kaynakları: Yılda 282 gün ile güneş enerjisi ve rüzgar enerjisi potansiyeli,
- Yüksek yatırım potansiyeli : Tarım, turizm, madencilik, su ürünleri (balıkçılıkta ülke lideri) ve ormancılık, arıcılık ve bal (dünya lideri), zeytin, taze zeytin ve meyve (ulusal lider),
- Eğitim düzeyi yüksek,
- GSYİH'ya katkısı en yüksek bölgelerden.

FIRSATLAR

- Dünyada sağlıklı yaşam olan Artan talep (eko-Turizm, Organik Tarım, kültür ve sağlık Turizm),
- Doğal kaynaklara artan talep (mermer, beyaz mermer ve diğer mineraller),
- Dünyada enerji doğal kaynaklar tükenmesi ve yenilenebilir enerji kaynakları için artan talebi (rüzgar, jeotermal ve güneş enerjileri),
- Mega yat talebi,
- Dünya nüfus artışı ve küresel ısınmanın tarım talebini artırması,
- İnternet, sosyal ağ ve e-ticarette artış.

ZAYIF YÖNLERİ

- Master plan, yatırım planları ve projeleri eksikliği,
- Sektörler arasında çatışma,
- Çarpık yapılaşma,
- Altyapı yetersizliği
- Sektörlerde nitelikli ve eğitilmiş kalifiye eleman eksikliği (turizm, tarım) ve bu personelin yüksek maliyetleri,
- Pazarlama ve markalaşma sorunu,
- Her şey dahil sistemi: otellerde her zaman konaklayan turistlerin esnaftan alışveriş yapmaması, rekabet eksikliği, düşük kalite,
- Hastanelerin eksikliği,
- İşleme , depolama, ambalajlama, Ar-Ge tesisi eksikliği,
- Yetersiz teşvikler.

TEHDİTLER

- Küresel ekonomik kriz,
- Artan rekabet,
- AB tarım politikası,
- Yunanistan, İspanya ve İtalya'nın turizm faaliyetleri,
- Çin ve Hindistan'ın ucuz girdi fiyatları,
- Küresel çevre sorunlarının yaygınlaşması ve etkilerinde artış,
- Düşük bütçeli turizm ile az eğitilmiş turistlerin talepleri,
- Terör olaylarının artışı,
- Kalkınma planlarında gecikme,
- Mesleki eğitim eksikliği, hizmet kalitesinin bozulması,
- Tohum ve fide üretiminde ihracat bağımlılığı,
- Kültürel kirlilik.

¹⁴ Çalışmaya katılan yazarın notlarından.

2. GZFT ANALİZİ-İZKA¹⁵

Foça İlçesi için, GZFT (güçlü ve zayıf yanlar-fırsat ve tehditler) analizi İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) tarafından tarım, sanayi, turizm, kamu, çalışma, sosyal ve kültürel yapı, çevre ve enerji, doğal, kültürel varlıklar, altyapı ve kentleşme gibi farklı sektörler için yapılmıştır. Bu Tablolar aşağıda verilmiştir:

Tarımda Güçlü Yanlar	Tarımda Zayıf Yanlar
<ul style="list-style-type: none">- Sebze, meyve ve narenciye yetiştiriciliği ve tarımsal ürün çeşitliliği- Gerenköy ve Bağarası Beldelerinde verimli ovaların varlığı- Gerenköy beldesinde tarımsal ürün çeşitliliği (pamuk, domates, soğan, mısır, buğday, bağ-bahçe,...)- Zeytin ve şarap üretimi- Kozbeyli köyünde zeytincilik ve el sanatlarının var olması- Foçakarası şarabı olarak ünlenen kırmızı sarabı ve yöreye özgü doğal halis zeytinyağları- Ege bölgesine dağıtılan balıkların yaklaşık %20'sinin ilçeden karşılanması- Küçükbaş, büyükbaş, kümes hayvancılığı ve arıcılık yapılması	<ul style="list-style-type: none">- Marka ürünler ve organik ürünlerde tanıtım ve pazarlama eksikliği
Tarımda Fırsatlar	Tarımda Tehditler
<ul style="list-style-type: none">- Marka olabilecek yöresel ürünlerin varlığı,- Yeniköydeki zeytin ve bağcılığa uygun boş arazilerin varlığı,- Balıkçı barınağı ihalesinin yapılmış olması	<ul style="list-style-type: none">- Sanayi tesislerinin çevreye verdiği zararlı atıklar nedeniyle İlipınar, Bağarası, Gerenköy ovasındaki tarımsal yaşamın olumsuz etkilenmesi- Sulama suyu kullanma politikasının olmaması,- Zamansız avlanmanın balık neslinin yok olmasına neden olması
Sanayinin Güçlü Yanları	Sanayinin Zayıf Yanları
<ul style="list-style-type: none">- Tarımsal üretime dayalı sanayilerin varlığı,- Foça yoğurdu, Apama yoğurdu (markalaşma fırsatı)- Zeytin yağlarının yerel bir marka olması,	<ul style="list-style-type: none">- Tarım ve deniz ürünlerinin değerlendirildiği işleme tesislerinin olmayışı

¹⁵ <http://izka.org.tr/files/gzftpdf/foca.pdf>

Turizmin Güçlü Yanları

- Hafta sonu turizmi olarak bilinen gününbirlik turlar için uygun olması,
- Nesli tükenmekte olan Akdeniz Foku ve yaşam alanını ziyaret etmeye gelenlerin bulunması,
- Rüzgar sörfü yapılıyor olması,
- Yunan Adaları ve diğer turizm beldelerine yakın olması,
- İyi balık restoranlarına sahip olması,
- İnciradası ve İngiliz Burnu gibi yerlerin varlığı

Turizmin Zayıf Yanları

- Akdeniz foku ile ilgili yetersiz tanıtım,
- Ulaşım olanaklarının yetersizliklerinden turizmin olumsuz etkilenmesi,
- Turizm yatak kapasitesindeki yetersizlik,
- Marinarının olmaması,
- Turizmin gelişmesi için yeterli tanıtımın yapılmaması, yapılanın da esnafa duyurulmaması,
- Fransız tatil köyünün kapalı olması,
- Turizm potansiyeli olarak kullanılabilir alanların askeri tesis olması,
- Sadece iki adet turizm acentesinin olması ve turizm zincirinin oturmaması olması,
- İlçedeki kiralık konutların ev pansiyonculuğunda kullanılmaması, ev pansiyonculuğunun gelişmemesi,
- Doğal sit alanlarının fazla olması nedeniyle yatırımcının Foça'ya yönelmemesi,
- Turizmde hizmet kalitesindeki yetersizlik,
- Foça plajlarındaki tesis imkanlarının yetersizliği,
- İşsizlik sorunu,
- İş alanlarının mevsimlik olması

Turizmde Fırsatlar

- Uluslararası ve ulusal alanda çevreci ve çeşitlendirilmiş turizm yaklaşımının gelişiyor olması,
- Deniz, kültür ve doğa turizmi olanaklarına sahip olması

Turizmde Tehditler

- Kullanma ve koruma dengesi,
- Sit alanlarının koruma kullanma dengesi gözetilerek ekonomik değere dönüştürülmemesi sonucu imara açılma olasılığı
- İşsizlik sorunu,
- Mevsimsel işler,
- İşsizlikle gelen göç

Çevre ve Enerji Zayıf Yanları

- Rüzgar potansiyelinin değerlendirilememesi (enerji, turizm ve spor açısından)

Fırsatlar

- 1/25000'lik planda rüzgar santrali için uygun alanların belirlenmiş olması,
- Güneş enerjisi potansiyeli.

Çevre ve Enerji Tehditler

- Sanayi ve işletmelerin atıksularının çevreye zarar vermesi,
- Aliağa Horozgediği köyü mevkiinde kurulması düşünülen termik santral,
- Gediz'in kirliliği
- Deniz kirliliği
- Aliağa demir çelik tesislerinden gelen baca gazlarının İlipınar Köyü ve Yenifoça'da yarattığı hava kirliliği

Doğal ve Kültürel Varlıklar Güçlü Yanları

- Doğal yapının korunmuş olması
- Eski Bizans yerleşkesi olan Kozbeyli köyünün bulunması
- Nesli tükenmekte olan Akdeniz Foku yaşam alanı
- Farklı türlerde kuşların varlığı
- Tarihi yel değirmenlerinin olması
- Foça-Yenifoça sahil şeridinde orman ve denizin iç içe olması
- Özel çevre koruma ve sit alanı olması nedeniyle bozulmamış olması
- Tarihi yel değirmenlerinin olması
- Eski Rum evlerinin ve kiliselerin varlığı ve restore ediliyor olması

Doğal ve Kültürel Varlıklar Fırsatlar

- Athena Tapınağının gün ışığına çıkarılması için yürütülmekte olan kazı çalışmaları

Doğal ve Kültürel Varlıklar Zayıf Yanları

- Tarihi alanların yeterince hızlı bir şekilde ortaya çıkarılamaması ve restore edilememesi

Altyapı ve Kentleşme Güçlü Yanları

- Mimari yapının ve yerleşim yerlerinin korunmuş olması,
- İyi bir ilçe arıtma tesisinin varlığı

Altyapı ve Kentleşme Zayıf Yanları

- Yenifoça'da yapılması planlanan yat limanının projesinin hazır olmasına rağmen ihale edilememesi,
- Günöbirlik ulaşım sorunlarının varlığı,
- Kanalizasyon çalışmalarının tamamlanmaması
- Çanakkale yolu ile Foça arasındaki bulvar yolunun eksikliği
- Talebi karşılayacak kadar konut olmaması

Altyapı ve Kentleşme Fırsatlar

- Değerlendirilebilecek deniz ulaşım potansiyeli (Karaburun hattı, İzmir merkezi ve diğerleri)
- Toplu konut yapılabilecek alanların olması.

Altyapı ve Kentleşme Tehditler

- Nüfusun artması ile oluşabilecek kötü yapılaşma ve betonlaşma

EK IV

ÖÇKKB tarafından belirlenen ÖÇK Bölgesi 2011 Fiyatları

Veri Kullanım Türü	Ölçeği	Birim Fiyat (kdv dahil)
Bölgelere ilişkin genel veriler (bölgeler içinde yer alan tür,altyapı,vb. verileri) Bölge sınırları ve su kalitesi verileri hariç (sayısal)	ölçeksiz	veri katmanı başı 250 tl
ÇDP, değişiklikleri ve plan hükümleri (kağıt veya çıktı ortamı)	1/25000	pafta başı 20 TL
ÇDP, değişiklikleri ve plan hükümleri (sayısal)	1/25000	--
ÇDP plan araştırma raporları (sayısal)	1/25000	sayfa başı 0,50 TL
ÇDP plan araştırma raporları (sayısal)	1/25000	-
nazım imar planı,değişiklikleri ve plan hükümleri (kağıt veya çıktı ortamı)	1/5000	pafta başı 15 TL
nazım imar planı,değişiklikleri ve plan hükümleri (sayısal)	1/5000	pafta başı 200 TL
nazım imar planı plan araştırma raporları (kağıt veya çıktı ortamı)	1/5000	sayfa başı 0,50 TL
nazım imar planı plan araştırma raporları,	1/5000	-
uygulama imar planı,değişiklikleri ve plan hükümleri (kağıt veya çıktı ortamı)	1/1000	pafta başı 15 TL
uygulama imar planı,değişiklikleri ve plan hükümleri (sayısal)	1/1000	pafta başı 200 TL
uygulama imar planı plan araştırma raporları (kağıt veya çıktı ortamı)	1/1000	sayfa başı 0,50 TL
jeolojik-jeoteknik etütler (sayısal)	1/25000, 1/5000, 1/1000	pafta başı 15 TL
jeolojik-jeoteknik etütler (kağıt veya çıktı ortamı)	1/25000, 1/5000, 1/1000	pafta başı 15 TL
halihazır harita (kağıt veya çıktı ortamı)	1/5000 veya 1/1000	pafta başı 10 tl
halihazır harita (sayısal)	1/5000 veya 1/1000	pafta başı 150 TL
ortofoto ve Uydu Görüntüsü		
her türlü jeolojik-jeoteknik etüt,altyapı, vb. proje raporları (sayısal)		
her türlü araştırma, koruma ,tür izleme ,vb. proje raporları (sayısal)		sayfa başı 0,50 TL
her türlü araştırma,koruma,tür izleme,jeolojik-jeoteknik etüt,altyapı,vb. proje raporları (kağıt veya çıktı ortamı)		sayfa başı 0,50 TL
her türlü araştırma, koruma, tür izleme,altyapı vb. projelerin bölgeler kapsamında oluşturulan haritaları (kağıt veya çıktı ortamı)		pafta başı 25 TL
her türlü araştırma, koruma, tür izleme,altyapı vb. projelerin bölgeler kapsamında oluşturulan haritaları (sayısal)		pafta başı 200 TL

Veri Kullanım Türü	Ölçeği	Birim Fiyat (kdv dahil)
su kalitesi izlenmesi,su seviyesi çalışmaları		
öçkb lerde ticari film ve video çekimleri		günlük 950 TL
öçkblerde ticari fotoğraf çekimi		günlük 90 tl
su üstü sportif faaliyetleri denizel alan parkur kullanım bedeli		alanın özelliğine ve faaliyetin türüne göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
su üstü sportif faaliyetleri denizel alan parkur kullanım bedeli (parkursuz)		alanın özelliğine ve faaliyetin türüne göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
su üstü faaliyetleri denizel alan kullanım bedeli (motorlu araç başı)		günlük 200 TL
su üstü faaliyetleri denizel alan kullanım bedeli (motsuz araç başı)		günlük 50 TL
dalış noktası kullanma bedeli (1 aydan uzun süreli)		alanın özelliğine göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
dalış noktası kullanma bedeli (günlük)		günlük 150 TL
bilimsel veya ticari amaçlı belirli süreli su altı inceleme bedeli		alanın özelliğine göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
su altı faaliyetleri için denizel alan kullanım bedeli		alanın özelliğine ve faaliyetin türüne göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
turizm amaçlı sportif faaliyet parkuru işletmeciliği (karada)		alanın özelliğine göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
yamaç paraşütü ve diğer hava sporları işletme hakkı bedeli		alanın özelliğine göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
ağşap iskele kullanma izni bedeli		alanın özelliğine ve kullanılacak alan büyüklüğüne göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir
günübirlik alan ticari kullanım bedelleri		alanın özelliğine ve kullanılacak alan büyüklüğüne göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir
karavan/çadır yeri kullanım bedeli		m ² si günlük 4 TL
kıyı yapıları ve bağlanma yerleri (iskele,marina,kruvaziyer,liman ,mapa,şamandıra vb.) işletme hakkı bedeli (ağşap iskele hariç		öçk müdürlüğünce belirlenir
kıyı yapılarına bağlanma bedeli		kıyı yapısının mevkii ve taşıt türüne göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.
şemsiye-şezlong kullanımı (2 şezlong 1 şemsiye)		günlük 10 TL
şemsiye (1 adet)		günlük 4 TL
şezlong (1 adet)		günlük 4 TL
şemsiye-şezlong kullanımı (2 şezlong 1 şemsiye)		sezonluk 250 TL
günübirlik alanda wc/duş kullanımı		ücretsiz
otopark bedelleri		alanın özelliğine göre ilgili öçk müdürlüğünce belirlenir.

Veri Kullanım Türü	Ölçeği	Birim Fiyat (kdv dahil)
geçit hakkı bedelleri		alanın özelliğine ve kullanılacak alan büyüklüğüne göre ilgili öçk müdürlüğüne belirlenir
reklam panosu yerleştirme bedelleri (pano yüzeyi 1 m ² ye kadar)		yıllık 100 TL
reklam panosu yerleştirme bedelleri (pano yüzeyi 1 m ² nin üzerinde)		
diğer kullanım bedelleri (öçk bölgelerinde öçkk tasarrufu altındaki alanların herhangi bir maksatla kullanımı talebe göre değerlendirilecek		

Not: Mümkünse dijital veri teslim edilebilir. ÖÇKKB dijital veri oluşturulmasından sorumlu değildir.

(1) Ajans logosu personel daire başkanlığı, eğitim müdürlüğü, yayın ve bilgi işlem tarafından, her türlü araştırma, proje, türlerin izleme vb raporlarının her sayfasında eklenecektir. Bu kopyalama yapılmasını engellemek için yapılacaktır.

(2) 1 günü geçmese bile film ve video kayıtları tam bir gün olarak kabul edilecektir. (talep eden) yabancı kişi ve kurumlardan yukarıda belirtilenler için çifte fiyat olacaktır. Sivil toplum örgütü üyesi olan Fotoğraf sanatçılar hiçbir ücret ödemezsiniz. (ÖÇKKB tarafından kullanılmaya müsait olmalı)

(3) ÖÇKKB tarife fiyatı talep etmeye hakkı vardır.

(4) Yukarıda belirtilen tarifeler Alanlarda vardır ancak sözleşme veya ÖÇKKB tarafından yapılan üçüncü bir parti ile bir protokol yoktur.

(5) izin verilmeden kullanımın tespit etmesi halinde, fiyatın on katı talep edilir.

(6) Hazine departmanı gelir idaresi göre, KDV kullanım fiyatına eklenir.

5 BAŞLIKTA

“Türkiye’nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi”

1 Projenin Gerekçesi ve Projenin Amacı

Türkiye’nin sahip olduğu 8.500 km’lik kıyı şeridinde yaklaşık 3 bin bitki ve hayvan türü yaşıyor. Ancak Türkiye’nin denizel biyolojik çeşitliliği ciddi şekilde insan baskısı altında bulunuyor. Denizel yaşam alanlarının ve ekosistemlerinin tahribatı, denizel kaynakların aşırı kullanımı ve kıyı alanlarının tahribatı en temel tehditler arasında. Bu proje, Türkiye’nin ulusal deniz ve kıyı koruma alanları sistemini güçlendirmeyi ve etkin yönetimini kolaylaştırmayı amaçlıyor.

2009 yılında başlayan projenin Ekim 2013’te tamamlanması planlanıyor.

2 Projenin Uygulama Alanları

Proje, Türkiye’de altı bölgede yürütülüyor. Bunların beşi Özel Çevre Koruma (ÖÇK) bölgesi, biriyse Tabiat Parkı:

1. Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi
2. Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi
3. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi
4. Gökova ÖÇK Bölgesi
5. Foça ÖÇK Bölgesi
6. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı

3 Projenin Hedefleri

Proje ile üç ana sonuca ulaşılması hedefleniyor:

- Mevcut Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının daha etkin yönetimi ve yeni deniz ve kıyı koruma alanlarının kurulmasına öncelik vermek için sorumlu kurumların ihtiyaç duyduğu kurumsal yapının ve kapasitenin güçlendirilmesi,
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanları için finansal planlama ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması ile etkin iş planlamasının, yeterli düzeyde gelir üretiminin ve maliyet etkin yönetiminin sağlanması,
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının çok amaçlı kullanım alanlarında, ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesi ve yönetimi için kurumlar arası koordinasyonun sağlanması.

4 Projenin Türkiye'ye Katkısı

- Türkiye'nin taraf olduğu uluslar arası "Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi"nin korunan alanlar iş programının uygulanmasına katkıda bulunacak.
- Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları sistemi yaklaşık olarak 100.000 hektar genişletilecek; yani başlangıca göre yüzde 44 artırılabilecek.
- En az iki Deniz ve Kıyı Koruma alanında Balıkçılığa Kısıtlı Alanlar oluşturulacak ve "Balıkçılığa Kısıtlı Alanlar" sisteminin genişletilmesi ile sürdürülebilir bir balıkçılık yönetimi sağlanacak.
- Mevcut Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının daha etkin yönetimi hususunda yerel teşkilatlarda kapasite artırımı sağlayacak.
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının sürdürülebilir finansmanı için gerekli sistemler oluşturulacak.
- Kurumlar arası koordinasyon yapılarını güçlendirecek.

- Kurumlar ve diğer ilgi grupları, denizel biyolojik çeşitliliğe yönelik hem karasal hem de deniz kaynaklı tehditlere etkin müdahale edebilecek.
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Ulusal Strateji ve Eylem Planı Önerisi hazırlanacak.
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanları sisteminin sürdürülebilirliği sağlanacak, mevcut durumdaki değişimlerle beraber uzun vadede denizel biyolojik çeşitlilik üzerindeki olumlu etkiler projenin tamamlanmasından sonra da devam edecek.

Deniz ve Kıyı Koruma Alanı Nedir?

Deniz ve Kıyı Koruma Alanları farklı amaçlarla tesis edilebilir, farklı tipte, farklı büyüklükte olabilir ve farklı şekillerde yönetilebilir. Bu nedenle, birçok farklı DKA tanımı mevcuttur.

En basit tanımıyla, bir Deniz ve Kıyı Koruma Alanı; belli bir deniz alanının belirgin bir insan etkisinden korunması ve doğal, tarihi ve kültürel özelliklerinin muhafaza edilmesidir.

Bu koruma yasalar ve genellikle de yerel halkın, çıkar gruplarının destek ve katılımıyla sağlanır.

Deniz ve Kıyı Koruma Alanları, Türkiye'nin denizel alanlarındaki biyolojik çeşitliliğine yönelik bu tehditleri ortadan kaldırmada önemli bir potansiyel role sahiptir.

5 Projeyi Kimler Yürütüyor?

Proje, Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle, Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM) tarafından Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ortaklığında yürütülüyor. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) projede uygulayıcı ortak olarak görev alıyor.

Dışişleri Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Deniz ve Kıyı Dairesi ve AB ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Valilikler, Mahalli İdareler, üniversiteler, araştırma enstitüleri, ulusal ve yerel sivil toplum örgütleri ve yerel halk temsilcileri de projenin diğer paydaşları arasında yer alıyor.

Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları

- Türkiye, adalar hariç Akdeniz, Ege Denizi, Marmara Denizi ve Karadeniz kıyıları, olmak üzere yaklaşık 8.500 km kıyı uzunluğuna sahiptir. Böylesine uzun deniz ve kıyı alanları zengin biyolojik çeşitlilik değerlerini barındırmakta ve yaklaşık 3000 bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır.
- Türkiye'deki mevcut kıyı ve deniz koruma alanlarının çoğu Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM) tarafından yönetilmektedir. Bu alanlara ek olarak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPGM), Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı mevcut deniz ve kıyı koruma alanlarından bazılarını yönetmekle ve planlamakla yetkilidir.
- Türkiye'deki yaklaşık 346.138 hektarlık denizel alan 31 Deniz ve Kıyı Koruma Alanı altında yasal olarak koruma altında bulunuyor. Türkiye kara sularının yaklaşık %4'ü korunuyor.
- Türkiye'nin denizel biyolojik çeşitliliği ciddi şekilde insan baskısı altında bulunuyor. Denizel yaşam alanlarının ve ekosistemlerinin tahribatı, denizel kaynakların aşırı kullanımı ve kıyı alanlarının tahribatı en temel tehditler arasındadır.

Empowered lives.
Resilient nations.

Ministry of Environment and Urbanization
General Directorate of Natural Assets Protection
Alparslan Türkeş Cad. 31. Sokak No:10 06510 Beştepe/Yenimahalle, Ankara
Tel: +90 312 222 1234/341 Fax: +90 312 222 2666
<http://www.csb.gov.tr/gm/tabiat>

United Nations Development Programme (UNDP)
Birlik Mah. 415.Cad. No:11 Cankaya/Ankara
Tel: +90 312 454 1100 Fax: +90 312 496 1463
www.undp.org.tr
Empowered Lives. Resilient Nations.